

Takurda-o Matiyos

Rem-se r̄o n-me à:

Baag-o Yeso Kiristi un mat-o un wu ne 1:1—2:23

Senge-m Yohana Wa-m-Yo'os un hun-ne m-ho 3:1-12

Yo'os un Yeso m-ho un meger-to un wu ne 3:13—4:11

Senge-m Yeso n-me un hun-ne o-Gariri 4:12—18:35

Cir-mo Gariri ha-mo o-Urusharima 19:1—20:34

Ho-ut ta'voor-to ur-kom yow yow o-Urusharima ne 21:1
—27:66

M-ine ut-marimar un m-rwuun ne cas mo un Wan-
Koyan 28:1-20

Baag-o Yeso Kiristi

(Ruka 3:23-38)

¹ Takurda-o un baag-o Yeso Kiristi.* Wu un rwuun un
baag-o ko-Gwomo Dawuda un Ibrahi ne.

² Ibrahi maturu Ishaku,

Ishaku maturu Yakubu,

Yakubu maturu Yahuda un sek-ye ye un wu ne.

³ Yahuda ne wu maturu Perez un Zera (inu un ye
Tamar).

Perez maturu Hezuron,

Hezuron maturu Aram,

⁴ Aram maturu Aminadab,

Aminadab maturu Nashon,

Nashon maturu Sarmon.

⁵ Sarmon maturu Bo'az (inu un wu Rahab),

Bo'az maturu Obed (inu un wu Rutu),

Obed maturu Jesse.

⁶ Jesse maturu ko-Gwomo Dawuda.

* B̄or-o gaan:1 1:1 Wu Shir daagne à.

Dawuda maturu Suremanu (inu un wu ne'a Uriya ro gage wu).

⁷ Suremanu maturu Rehebowam,
Rehebowam maturu Abija,
Abija maturu Asa,

⁸ Asa maturu Jehoshapat,
Jehoshapat maturu Jehoram,
Jehoram maturu Uzziya.

⁹ Uzziya maturu Jotam,
Jotam maturu Ahaz,
Ahaz maturu Hezekiya,

¹⁰ Hezekiya maturu Manase,
Manase maturu Amon,
Amon maturu Josaya.

¹¹ Josaya maturu Jekoniya un hen-ne ye un wu ne, cin
ba a un kuus ye m-guw so un dak-o o-Babira.†

¹² Bo a wotte ye o-Babira à,
Jekoniya maturu Shetiyer,
Shetiyer maturu Zerubaber,

¹³ Zerubaber maturu Abihudu,
Abihudu maturu Eriyakim,
Eriyakim maturu Azor.

¹⁴ Azor maturu Zadok,
Zadok maturu Akim,
Akim maturu Eriwuda,

¹⁵ Eriwuda maturu Ereyazar,
Ereyazar maturu Matana.
Matana ne wu maturu Yakubu.

¹⁶ Yakubu maturu Yusuhu campo Meri,
Meri inu Yeso wu a m-zee Kiristi à.

† Bor-o gaan:11 1:6-11 Hyen komo: 2Gwm 24:14-15; 2Nom 36:10; Irimi 27:20.

¹⁷ Cir-mō un zaman-o Ibrahi ha-mō un yo ma ko-Gwomo Dawuda, zaman-us op-us nass-se [14]. Zeen-mō un ko-Gwomo Dawuda ha-mō un da-o a kuuse Isra-ne m-guw o-Babira à, zaman-us op-us nass-se [14]. Komo da-o a kuuse ye à, ha-mō un da-o a mate Kiristi à, zaman-us op-us nass-se [14] komo.

*A makt Yeso Kiristi
(Ruka 2:1-7)*

¹⁸ Mat-o Yeso Kiristi o ka. Da-o Yusuhu ro un hoob-o Meri inu Yeso ne ut-ge à, cin ba a un gegu ye ut-ge, a 'wossuru wu ro ur-uub ne de un Kukt-o Shir.† ¹⁹ Wan-ryap-de un wu Yusuhu kashi un net-wu, wu ro un nome un karamsa-o un Yahuda-ne o-dorotte. Komo wu con wu 'ye Meri m-'e n-me un hun-ne á, wu nomuru us-barag wu ho'ostu wu wukusse ba un nap-o un net.

²⁰ Amba wu ro un ká barag-se, wan-tom-wu Wan-Koyan rwuunuru wu ruru wu n-te o-bo, wu zeeru wu, “Yusuhu baag-o ko-Gwomo Dawuda, taase o hoge gyer-o un dek un Meri ne'a ru, remen ká uub-de, de un Kukt-o Shir de. ²¹ Wu met wà, woa egu wu ur-jin Yeso. Wata wan-Gwu remen wu wu he m-gu un hun-ne be-de un ba'as-to un ye. §”

²² Ka rii-yo un kor kap remen a shooste rii-yo Wan-Koyan rwore à, cin n-ga ne un nu-o un wan-Rwor un Ma-to ShirIshaya unze,

²³ “Wan-ne'a-wu nape campo á wua nom ur-uub, wua met wà, wan-campo.

Komo a egu wu ur-jin Imanuwer.”*

Ka jin-de Imanuwer de ro, Shir ro be-ur gaan un na ne.

† B̄or-o gaan:18 1:18 Hyen komo: Ruka 1:27. § B̄or-o gaan:21 1:21 Hyen komo: Ruka 1:31. * B̄or-o gaan:23 1:23 Hyen komo: Isha 7:14.

²⁴ Bɔ Yusuhu zutute ka rew-mɔ à, wu nomuru yo wan-tom-wu Wan-Koyan zee wu à. Wu gaaru ne'a un wu Meri.
²⁵ Amba wu nap wu ne'a á, se da-o wu messe wà un wu à wan-campo. Yusuhu egu wu komo ur-jin Yeso.†

Bɔr-us yoor

Gas-de un ya-us-nap sɔ ur-horan

¹ Da-o ko-Gwomo Here ro ut-gwomo à, a mate Yeso un bɔ-o o-Betarami, o ro n-me un dak-o o-Judiya à. Bɔ un mat un wu, hun-ne ya-us-nap rwuunuru sɔ ur-horan ye haanuru o-Urusharima. ² Ye cituru hun-ne o-cot, “¿Kene ka wà-wu a mate à ro, wu he m-warag ko-Gwomo no Yahuda-ne à? Te nak a makt wu remen te hyanag regen-yo un wu indunte ur-horan, komo te un haan, te kwukte be-de un wu, te ye'et wu m-sek.”

³ Bɔ ko-Gwomo Here hogute a makt wà-wu he m-re ut-gwomo à, hur-de un wu naasuru deen, unze wu ken ko-Gwomo wa dek kwuur-o un wu. Kaane komo hur-de un koob-ne ye un wu kap naase deen. ⁴ Wu karaksuru kap o un Gwomo-ne ye un kon-se Shir un yan-Yoos-de o-karamsa ne. Ka da-de wu cituru ye be-de yan-Rwor un Ma-to Shir zee a met Kiristi à.

⁵ Ye shasuru wu, “Un bɔ-o o-Betarami, n-me un dak-o o-Judiya. Te nak remen kaane wan-Rwor un Ma-to Shir gene us-hak deen se arge à, wan-Rwor un Ma-to Shir zeeg:

⁶ “No hun-ne ye o-Betarami un dak-o o-Judiya,
 wan-gaan be-ur no a warag caari-wu un ko-Gwomo,
 Komo wa dorutte hun-ne re Isra-ne
 bɔ wa-ut-gut ro m-dorutte un gut-to un wu à.
 Remen kaane bɔ-o no a warag

† Bɔr-o gaan:25 1:25 Hyen komo: Ruka 2:21.

caari-o o-b̄o un dak-o o-Judiya.* ”

7 B̄o Here hoge kaane à, wu agnuru ká ya-us-nap-ye, ye rwuune so ur-horan à. Wu cituru ye wukusse, remen wu nept hond hond da-o ye hyane ká regen-yo à. 8 B̄o ye rurute wu à, wu tomuru ye ha-mo o-Betarami, wu zee, “Ha n̄o cekrendu me ma-to un ká wà-wu ceen. Un ra-o n̄o hyente wu à, n̄o muun, n̄o ruru me, remen me un ce re um heet m-kwuktu wu.”

9 Komo b̄o ye komte hoge un ma-to un ko-Gwomo à, ye argu arag-mo un ye. Un cow-yo un ye, ye hyanuru ká regen-yo, yo ye hyane ur-horan à. Zak-o hooru ye deen b̄o ye hyane yo komo à. Ká regen-yo ro un co-o un ye, ye ro yo m-dore har yo haaru yo esuru o-Betarami be-de wà ro à. 10 B̄o ye hyente o-regen à, men-to un ye shiiru o-zak deen. 11 Ka ya-us-nap-ye cowuru o-hur. Ye hyanuru wà un inu un wu ne Meri, ye kwukturu un co-o un wu, ye nomuru wu ur-bongon. Ka da-de, ye rwunturu ba-to un ye, to un hwor. Ye ya'uru wu o-zinariya, un to ken saw-to m-shi'igin to ne to, a m-aag “ut-parakanse à” un m-now ne mo a m-aag “o-mur” ne à.

12 Ye warguru un dak-o un ye un cow-o hor-yo, remen Shir ka'aksutu ye m-bo ye jar ye warag be-ur Here á.

*Yusuhu ne un Meri somog
ha-mo un dak-o o-Masar*

13 B̄o ka ya-us-nap-ye aragsute à, wan-tom-wu Wan-Koyan ruru Yusuhu n-te m-bo, wan-tom-wu Shir zeeru, “Ine, o dek ka wà-wu un inu un wu ne, n̄o som ha-mo un dak-o o-Masar. N̄o she'et reeno, se um zeeg n̄o jo'on, remen karma-ne Here a hoob ka wà-wu, remen ye hoot wu.”

* B̄or-us yoor:6 2:6 Hyen komo: Mika 5:2.

¹⁴ Yusuhu inuru wu dekuru ká wà-wu un inu un wu ne ká tet-mo, wu nekuru dak-o o-Masar. ¹⁵ Wu she'eturu reeno o-Masar se da-o Here mare à. To ka un kor remen a shoote rii-yo Wan-Koyan rwore à un nu-o un wan-Rwor un Ma-to Shir unze, “Es-mo o-Masar um agne wà re.”†

*Karma-ne Here hoomte yakar
yan-campo-ne un dak-o o-Betarami*

¹⁶ B̄o Yusuhu un ya-den-o un wu ne aragsute so un dak-o o-Masar à, ko-Gwomo Here napuru unze weer-se ká ya-us-nap-ye nomo wu. Remen kaane wu swooru us-ryaab deen. Wu baksuru da-o ká ya-us-nap-ye rure wu ye hyanag ka regen-yo à. Wu tomuru karma-ne ye hoom yakar yan-campo-ne kap ye ro o-Betarami à un riib-se un o ne, cir-mo un yan-hak-us yoor ha-mo n-dak, hond hond-mo un ká da-o ya-us-nap-ye ruru wu ma-to un ká wà-wu à. ¹⁷ Un kaane a shoose rii-yo a rwore un nu-o un ko-yan-Rwor un Ma-to Shir Irmiya, unze,

¹⁸ “A hogute us-'won un bo-o o-Rama,
'won-se un tuk-mo ut-men deen.
Rahira ro us-'won remen yakar-ye un wu,
Wu kwangute ut-kweemse
remen yakar-ye un wu mereste.”‡

*M-jo'on so un dak-o o-Masar
ha-mo un bo-o o-Nazaret*

¹⁹ B̄o Here mereste à, wan-tom-wu Wan-Koyan ruru Yusuhu n-te m-bo o-Masar, ²⁰ wan-tom-wu Shir zeeru Yusuhu: “Ine, o dek ka wà-wu un inu un wu ne, o warag dak-o o-Isra, remen n-ga ye ro un hoob-o un wà ye hoot wu à, ye mereste.”

† B̄or-us yoor:15 2:15 Hyen komo: Hose 11:1. ‡ B̄or-us yoor:18 2:18 Hyen komo: Irmi 31:15.

²¹ Yusuhu inuru, wu dekurū wà un inu un wu ne, wu warguru dak-o o-Isra. ²² Amba b̄o Yusuhu hogute wà Here, wata, Arkirayos wu r̄o un gwomo-to o-Judiya dekste kwuur-o Tato un wu à, wu hoguru o-gyer wu waragte reeno. Amba b̄o Shir ka'aktu wu un m-bo à, unze wu jar wu he o-Judiya á wu hessuru ha-mo o-Gariri. ²³ Wu she'eturu un b̄o-o o-Nazaret,[§] remen a shoosté rii-yo a rwore un nu-o un yan-Rwor un Ma-to Shir à unze, “A eeg wu ko-ya-o-Nazaret.”

B̄or-̄us tet

*Ko'ot-o Yohana Wa-m-Yo'os
un hun-ne m-ho*

(Mark 1:1-8; Ruka 3:1-18; Yoha 1:19-28)

¹ Un ká da-o o, Yohana Wa-m-Yo'os un hun-ne m-ho, takne senge-mo un wu. Wu ko'ote Ma-to Shir o-dákár o un dak-o o-Judiya. ² Wu r̄o m-zee, “Yagu no nom ur-ba'as, no muun be-de Shir, remen Gwomo-to Shir* nomsunte yow yow.” ³ Yohana wu Ishayawan-Rwor un Ma-to Shir nome ma-to un wu, un hak-se n-jim. Ishaya zee, “Wu ken wu r̄o un eeg-se un hun-ne o-dákár ye haan ye hoge wu.

Wu r̄o m-zee, ‘Ja'asu no Yawe o-cow wu haante.

Ja'asu no wu o-cow tete.’”†

⁴ Matuku-de Yohana cope à, un can-se o-dorom a cee o. Wu gak hap-yo o-ka un byon-o un wu. Rii-yo m-re yo un wu yege-'e ye un wuug-mo un so ne.‡ ⁵ Hun-ne haanuru

§ B̄or-̄us yoor:23 2:23 Hyen komo: Mark 1:24; Ruka 2:39; Yoha 1:45.

* B̄or-̄us tet:2 3:2 ut-Girik: Gwomo-to n-Ton shir, komo n-ton Mati 3:2; 4:17; 5:3,10,19,20; 7:21; 8:11; 10:7; 11:11-12; 13:11,24,31,33,44,45,47,52; 16:19; 18:1,3,4,23; 19:12,14,23; 20:1; 22:2; 23:13; 25:1. † B̄or-̄us tet:3 3:3 Hyen komo: Isha 40:3 (ut-Girik). ‡ B̄or-̄us tet:4 3:4 Hyen komo: 2Gwm 1:8.

rwuun-mo un bo-o o-Urusharima un ye o-Judiya ne kap, komo un kap riib-se un Roog-o o-Joda ne. Ye un haan ye hogute Yohana o-dakar. ⁶ Ye ro m-rwor un ba'as-to un ye, komo Yohana ro ye m-yo'os m-ho un Roog-o o-Joda.

⁷ Amba bo Yohana hyente Parisa-ne un Saduki-ne deen ye ro m-haan remen wu yo'ostu ye m-ho a, wu zeeru ye, "No m-raab ne untun yakar-ye un herhyat! ¿Wa rure no ne no som swo ur-koob o Shir roa 'ye no a?§ ⁸ Nom no remse a hette m-nap unze no yagute nom ur-ba'as a. Ka da-de, no haan remen um yo'ostu no m-ho. ⁹ Taase no nom usses un hoog-m no unze Ibrahi wu ro Tato no. Toka toa ruut no a. Me no m-rure, Shir a hoks nome un Ibrahi yakar un ka ta'ar-to. (Urege wu conog).* ¹⁰ Shir ru'uste nu-o ur-yar o un piish ut-ma un 'wun-de o-'yo. 'Yo-yo mate yakar-ye ur-bon a, a kups yo a jorbe o-ra. Kaane Shir he 'ya un hunne ur-koob ye yage nom un rii-yo depe a.†"

¹¹ Ka da-de Yohana zeeru hun-ne, "Me de m-ho me no m-yo'os, remen a nept no yagute nom ur-ba'as. Amba wu argu me ut-gos a wu roon un jim un de, ko ka'ante-to un wu me bo'os um us to a. Wu he no m-yo'os un Kukt-o Shir, o-ra ne komo. ¹² Wu ro un kok-de un wu ne de m-je, wu a je hyo-ye un wu. Komo wu karakse hyo-ye ur-bon, wu ru n-me un byo-de un wu, amba wu tuks ka nu-to o-ra o a hoks m-ryomos a."

*Yohana yo'oste Yeso n-te m-ho
(Mark 1:9-11; Ruka 3:21-22)*

¹³ Un ka da-o Yeso rwuune es-mo o-Gariri, wu haaru un Roog-o o-Joda. Wu un ha remen Yohana yo'ostu wu m-ho. ¹⁴ Yohana conuru wu m-wen. Wu zeeru Yeso, "Me, wu ro o-hoob o yo'ostu me m-ho a, ¿ya rwo'e o hette m-haan be

§ Bor-us tet:7 3:7 Hyen komo: Mati 12:34; 23:33. * Bor-us tet:9 3:9 Hyen komo: Yoha 8:33. † Bor-us tet:10 3:10 Hyen komo: Mati 7:19.

un de um yo'ostu wo? O jiishtu me. Wo depe o yo'os me m-ho.”

¹⁵ Amba Yeso shasuru wu, “Un ka da-o wo depe o yo'os me m-ho. Kaane ro ur-bon ne remen a shooste myet o un rii-yo Shir cone a.” B̄o Yohana hogute kaane a wu yo'osuru Yeso m-ho.

¹⁶ Remen kaane Yohana yo'osuru Yeso m-ho. B̄o Yeso rwunte m-ho a, da-o gaan, Ton-o tikshiru. Yeso hyanuru Kukt-o Shir ro m-kergune un sha-mo o-gorop, har o ciruru n-ton un wu. ¹⁷ Ka da-de Shir teprunuru zee-mo n-Ton o-shir, “Wu ka wu ro Wa re, wu me m-con a. Wu me m-hoge rerem-mo un wu deen a.†”

B̄or-us nass

*Ko-Gwomo-wu un ya-ut-kot
megerte Yeso*

(Mark 1:12-13; Ruka 4:1-13)

¹ Ka da-de, Kukt-o Shir wooturu Yeso n-me o-dakar remen ko-Gwomo-wu un ya-ut-kot megertu wu.* ² Yeso nomog o-swoot ut-ho kwooz-ut yoor [40] m-tet m-how ne. Remen kaane, mer bopuru wu deen.

³ Ko-Gwomo-wu un ya-ut-kot haanuru, wu megruru Yeso. Wu zeeru Yeso, “Urege wo Wa-wu Shir wu, rwō ka ta'ar-to barme rii-yo m-re!”

⁴ Yeso shasuru, “Gense to ro un takurda-o Shir unze, “Un rii-yo m-re o cot

hun-ne hette kum m-hoog a,

se de gom-to rwuune un nu-o Shir a kap.’† ”

‡ B̄or-us tet:17 3:17 Hyen komo: Taka 22:2; Bong 2:7; Isha 42:1; Mati 12:18; 17:5; Mark 1:11; Ruka 9:35. * B̄or-us nass:1 4:1 Hyen komo: Yahu 2:18;

4:15. † B̄or-us nass:4 4:4 Hyen komo: Kara 8:3.

⁵ Ko-Gwōmo-wū un ya-ut-kot heete Yeso o-Urusharima bō-o sō-o. Wū deturu Yeso reeno n-ton un Pyo-o Shir be-de jiishe m-pipir à. ⁶ Ka da-de ko-Gwōmo-wū un ya-ut-kot zeeru Yeso, “Urege wō Wà-wū Shir wū, hukse, o hebe ndak. Gense tō rō un takurda-o Shir, unze, “ ‘Shir a rū yan-tōm-ye un wū ye 'er wō.

Yea goks wō un kom-tō un ye,

taase o hebe ut-ta'ar o hoge m-hoog.’ ‡ ”

⁷ Yeso zeeru wū, “Gense tō rō un takurda-o Shir, unze, ‘Wō meger Yawe Shir ru á!’ § ”

⁸ Ko-Gwōmo-wū un ya-ut-kot dooru Yeso m-heet n-ton un o ken Haag-o, o m-pipir deen. Wū kuturu Yeso dak-tō un hōno o-dak pitip un gwōmo-tō un tō ne, un seps-mo un tō ne. ⁹ Wū dooru Yeso m-zee, “Kap o un tō ka man hoks wō tō m-ya'as, o nom gwōmo-tō un tō, urege wōa kwuktutu me o 'ye me, m-sek.”

¹⁰ Yeso zeeru wū, “Arag kàne ko-Gwōmo-wū un ya-ut-kot o! Remen gense tō rō un takurda-o Shir unze,

“ ‘Nome Yawe Shir ru m-guw,

wū wū cot o he m-kwukte.’* ”

¹¹ Ka da-de, ko-Gwōmo-wū un ya-ut-kot arguru, wū yage Yeso. Yan-tōm-ye Shir haanuru ye nomoru Yeso m-senge.

*Yeso takante rworu un Ma-tō Shir
dak-o o-Gariri*

(Mark 1:14-15; Ruka 4:14-15)

¹² Da-o Yeso hoge karma-ne ka'ag Yohana Wa-m-Yo'os un hun-ne m-hō à, Yeso inuru wū warguru dak-o o-Gariri. † ¹³ Se da-o wū ha bō-o o-Nazaret à, ka da-de ne,

‡ B̄or-ūs nass:6 4:6 Hyen komo: B̄ong 91:11-12. § B̄or-ūs nass:7 4:7 Hyen komo: Kara 6:16. * B̄or-ūs nass:10 4:10 Hyen komo: Kara 6:13. † B̄or-ūs nass:12 4:12 Hyen komo: Mati 14:3; Mark 6:17; Ruka 3:19-20.

wṽ yagurṽ o-Nazaret wṽ haarṽ b̄o-o o-Kapanahum o r̄o reṅo n-riib o ṽn mar-o Gariri ma-de ṽn dak-o o-Zeburun, o-Napari ne. † 14 Yeso ṽn nom kaane remen a shoosté rii-yo Ishayawan-Rwor rwore à, o-da deen o arge à ṽnze,

15 “Men tom ne ṽm rurṽ n̄o hun-ne ye
ṽn dak-o o-Zeburun ṽn dak-o o-Napari ne.

N̄o ye r̄o yow yow ṽn mar-o Gariri ne à,
ṽn pes-t̄o ṽn Roog-o o-Joda ne,
komo ṽn hun-ne ne ye r̄o ṽn dak-o o-Gariri à,
be-de ye r̄o Yahuda-ne á r̄o ṽr-she'et à.

16 Ka hun-ne ye r̄o ṽr-she'et n-me o-comb à,
ye hyen caari-m̄o m-cecar.

Cecar-m̄o Shir, untṽn b̄o h̄o-ṽr r̄o m-rwṽṽn n-sot à,
Moa rwṽṽn be-de ṽn

ka ye kukt-t̄o ṽn ye merse à.” §

17 Cin ka da-o Yeso cire ko'ot-o Ma-to Shir, wṽ r̄o m-zee,
“Yagu n̄o nom ṽr-ba'as, n̄o muun be-de Shir, remen da-o
Shir he ṽt-gwomo à nomsunte yow yow.”*

Yeso ak yan-ship ṽn jan nen nass

(Mark 1:16-20; Ruka 5:1-11)

18 Yeso r̄o m-arag n-riib o ṽn Mar-o o-Gariri. Wṽ hyanurṽ ye ken hen-ne ye nen yoor, Simon wṽ a m-zee Bitrus à, ṽn hen ṽn wṽ ne wṽ a m-zee Andarawus à. Ye r̄o m-jorbe o-yo n-me o-mar, remen ye ya-m-ship ṽn jan-ye, ṽn baab-t̄o ṽn jan ne. 19 Yeso zeeru ye, “Dond n̄o me, man muut n̄o yan-neke-m re. Man yoosu n̄o b̄o n̄o he haante ṽn hun-ne be ṽn de à.” 20 Ba ṽn naas o-da, ye yagurṽ saw-t̄o ṽn ye t̄o ye rotte ṽn ship ṽn jan à, ye dorurṽ Yeso.

21 B̄o Yeso aragte ṽn co à, wṽ hyanurṽ ye ken hen-ne ye nen yoor komo. Ye r̄o Yakubu ṽn hen ṽn wṽ ne Yohana

† B̄or-ṽs nass:13 4:13 Hyen komo: Yoha 2:12. § B̄or-ṽs nass:16 4:15-16

Hyen komo: Isha 9:1-2. * B̄or-ṽs nass:17 4:17 Hyen komo: Mati 3:2.

yakar Zebedi. Ye ro un ja'as un yo-o un ship un jan o-hat un tato-o un ye ne, ye shipt jan. Yeso aaguru ye. ²² Da-o gaan, ye yage o-hat kap un tato un ye ne, ye doruru Yeso.

Yeso guug hun-ne deen

(Ruka 6:17-19)

²³ Yeso bopu m-pa'ag myet dak-o o-Gariri, wu ro ur-yoos un kuke-to un yoos un Ma-to Shir. Wu ro m-ko'ot Ma-to m-Rerem to un gwomo-to Shir. Komo wu taaste gom-se un hun-ne un ya-ba-m-gugaaz mo o-wur ne.†
²⁴ Remen kaane, ma-to un wu wooru ko o ke dak-o o-Siriya da-o gaan. Ye ma'asuru wu m-hante un ya-us-gom go-us-go, un yan-swo ur-koob ne, un ye ya-ut-kot da'e ut-hi ne à un ya-o-tattara ne, un ryam-ne komo. Wu taasu gom-se un ye myet. ²⁵ Hun-ne ut-moor ne doruru wu es-mo o-Gariri. Ye ken ye rwuun-mo o-Urusharima un dak-o o-Judiya ne. Ye ken ye rwuun-mo un be-de ye m-aag, Bo-ut op à, har un es-mo un pesto-de un so un horan-de un Roog-o o-Joda.

Ko'ot un Ma-to Shir n-ton ur-haag

Bor-us taan

(Mati 5—7)

¹ Bo Yeso hyente hun-ne morogsute deen à, wu daaru n-ton ur-haag, wu she'eturu. Bo wu she'ette à, yan-neke-mo un wu haaru be-de un wu. ² Wu ciru ye m-yoose un yo ka:

Ya-o-zak

(Ruka 6:20-23)

³ “Ya-o-zak-ye, ka ye nape unze koob-ne ye ro,

† Bor-us nass:23 4:23 Hyen komo: Mati 9:35; Mark 1:39.

Matiyos B̄or-ṽs taan:413Matiyos yan-Rw̄or ṽn Ma-t̄o Shir

- ye r̄otte Shir á,
remen ḡon ye r̄o be-de ṽn gw̄omo-t̄o ṽn wu.
- ⁴ Ya-o-zak-ye, ka ye r̄o ṽn t̄uk-m̄o ṽt-men m-m̄oka à,
remen Shir a gw̄u'ṽrsu ye ṽt-men.*
- ⁵ Ya-o-zak-ye, ka ye r̄usse ṽr-hi gwergwer à,
remen Shir a b̄opsu ye rii-yo ṽn h̄ono o-dak kap.†
- ⁶ Ya-o-zak-ye, ka ye c̄one m-nom rii-yo Shir c̄one à,
remen Shir a coks ye.‡
- ⁷ Ya-o-zak-ye, ka ye m-hoge 'w̄on-ṽr ṽr ṽn ye ne à,
remen Shir a hoge 'w̄on-de ṽn ye ṽn cen ye.
- ⁸ Ya-o-zak-ye, ka ye r̄o ṽn m̄en-ṽt pus-t̄o ne à,
remen yēa hyen Shir.§
- ⁹ Ya-o-zak-ye, ka ye r̄o m-c̄on hun-ne she'et ba ṽt-ween à,
remen Shir a dek ye yakar-ye ṽn wu.”
- ¹⁰ Ya-o-zak-ye, ka ye hun-ne reese ṽr-koob à,
remen ye r̄o m-nom ṽn yo depe à, Shir a ru ye o-zak,
remen ḡon ye Shir c̄one ṽn gw̄omo-t̄o ṽn wu.*
- ¹¹ Ya-o-zak-ye n̄o, da-̄o hun-ne pyapu n̄o à, ye reesu n̄o
ṽr-koob, komo ye nomo n̄o m̄en-ṽt jaas-t̄o go-ṽs-go rem
re.† ¹² Nom n̄o o-zak remen kaane, remen 'yons-ṽr gos-de
r̄o n̄o ṽr-'er n-T̄on shir. Kaane hun-ne ye ṽn ye ya-n-ga-ye
nome yan-Rw̄or ṽn Ma-t̄o Shir n-ga, ye ba'ṽ n̄o à.‡

*Ka ye d̄ore Yeso à ya ye r̄o
ṽntu m-p̄or m-cecar ne
(Mark 9:50; Ruka 14:34-35)*

* B̄or-ṽs taan:4 5:4 Hyen komo: Isha 61:2. † B̄or-ṽs taan:5 5:5 Hyen komo:
B̄ong 37:11. ‡ B̄or-ṽs taan:6 5:6 Hyen komo: Isha 55:1-2. § B̄or-ṽs taan:8
5:8 Hyen komo: B̄ong 24:3-4. * B̄or-ṽs taan:10 5:10 Hyen komo: 1Bit 3:14.
† B̄or-ṽs taan:11 5:11 Hyen komo: 1Bit 4:14. ‡ B̄or-ṽs taan:12 5:12 Hyen
komo: 2Nom 36:16; Seng 7:52.

13 Komo Yeso zeeru, “Ya n̄o r̄o untu m-p̄or be-de un hun-ne ye un hono o-dak. Amba urege r̄erem-m̄o m-p̄or taag, ɔ̄re a he m-nom a muute m̄o m-r̄erem ne? Mo waragte hwaa, se a ukse m̄o, a yawag us-na.”[§]

14 Yeso zeeru, “Ya n̄o r̄o untu m-cecar be-de un hun-ne ye un hono o-dak. Ai, bo-o a ma'e n-ton ur-haag à a hoks o m-wuke á.^{*} 15 Kaane o komo a m-d̄o ur-pitirra a hok de o-shaar á, se de a sek de n-ton ur-deeg remen de ye'et hun-ne ye o-hur m-cecar.[†] 16 Kaane komo, she'et n̄o cas remen hun-ne hyenet rii-yo n̄o m-nom à, yea bum Tato n̄o wu n-Ton shir.”[‡]

Yoos-ur Yeso n-te o-karamsa

17 Yeso zeeru, “Taase n̄o hyen n̄o zee men haan um sokst̄e karamsa-o Mosa un yoos-de un yan-Rwor un Ma-to Shir ne. Me haan remen um sokst̄e t̄o á, se de remen um shoost̄e t̄o. 18 Nip-o me n̄o m-rure, urege de o-Ton o-dak ne r̄o kon, yatt k̄o o-keer k̄o ya-o-dakka yo he m-sokse n-me un yoos-de o-karamsa á. Se a shooste koyan kap.[§] 19 Remen kaane bo un wu jesse k̄o o-gaan be-de un ka karamsa-ut rek-to t̄o à, wu yoose komo hun-ne ye jetem t̄o. Shir a zee hwaa ka net-wu r̄o be-de un gwomo-to Shir. Amba kap wu dore t̄o à har wu yoose ye ken ye, a deet wu ur-bektuben n-me un gwomo-to Shir.

20 “Me n̄o m-rure, urege kashi un she'et-ur n̄o de jiish de un yan-Yoos-de o-karamsa un Parisa-ne á, noa cuw n-me un gwomo-to Shir á k̄o hiin.”

[§] B̄or-us taan:13 5:13 Hyen komo: Mark 9:50; Ruka 14:34-35. ^{*} B̄or-us taan:14 5:14 Hyen komo: Yoha 8:12; 9:5. [†] B̄or-us taan:15 5:15 Hyen komo: Mark 4:21; Ruka 8:16; 11:33. [‡] B̄or-us taan:16 5:16 Hyen komo: 1Bit 2:12. [§] B̄or-us taan:18 5:18 Hyen komo: Ruka 16:17.

Yeso yooste unze a nom us-ryaab á

(Ruka 12:57-59)

²¹ “No hogussute a russute hun-ne na ye n-ga, unze, ‘Wo jar o ho net á,’ gaan-o zee ‘bo un wu ho net à, a he'et wu be-de un piishi wu ut-ma.’* ²² Amba me no m-rure, wu ro us-ryaab un or un wu ne à, Shir a nom us-ryaab un wu ne komo a piishe wu ut-ma. Komo bo un wu nome us-ryaab un or un wu ne à, har wu ce'e wu jin-ur yo-de a he'et wu be-de m-piish ut-ma to sek-ye un Shir. Komo wo kute or ru ut-yage har o zee wu ko-raag! To, o bupse o ka cow-yo un den-o o-ra!”

²³ Yeso haaru co m-zee, “Urege wo un ma-to m-hwobbe m-yar n-te un hana-o ur-seke o Shir, o baksuru unze wu ken wu zeeg o nomote wu ur-yo-de, ²⁴ Wo hwobe yar-m ru o-hana á. Ur-takan neke be-de un or ru no hongse un wu ne. Ka da-de o haan o he'edbe yar-m ru be-de Shir.”

²⁵ Yeso zeeru komo, “Urege wu ken wu zeeg o nomote wu ur-yo-de har wu ro wo un ma-to m-heet be-de un m-piish ut-ma, nom hor-m-hor o hongse un wu ne. Nom bo o he m-nom à no ess ut-ma un wu ne cin ba no un woo be-de un m-piish ut-ma. Unya kaane á, wua mossu wo un wan-piish ut-ma ne. Komo ko-ya-m-piish ut-ma wua mossu wo un yan-tom-ye un wu ne ye ke wo. ²⁶ Nip-o me wo m-rure, urege wu nomog kaane, rii-yo a rwuntutu wo kane, se o topk kap bo un rii-yo a wo m-dore à.”

Yeso yooste unze a nom o-ás á

²⁷ Ka da-de Yeso zeeru, “No hogussute ka karamsa-o, ‘Taase o hoob ne'a-wu un net á.’† ²⁸ Amba me no m-rure, taase ma net gut ne'a-wu ro ne'a un wu á komo wu cun m-rewe un wu ne n-me un hur-de un wu. Urege net nomog

* B̄or-us taan:21 5:21 Hyen komo: Rwu 20:13; Kara 5:17. † B̄or-us taan:27 5:27 Hyen komo: Rwu 20:14; Kara 5:18.

káane, wu n̄omog o-ás o ka un wu ne n-me un hur-de un wu. ²⁹ Urege yish un du ro wo m-rwo ur-ba'as, hus de o jore. A jiish wo o taage yish-ur gaan be-de un dok-to un wur-o ru otte a jorbe wur-o ru ur-bir n-me den-o o-ra à. †
³⁰ Komo ka ro, urege kom-o ru o-gaan ro wo m-rwo ur-ba'as, kups o o jore. A nom ur-bon wo hokse jore un yo ken rii-yo un hoog-m ru o gwu'ursute Shir ur-hur, otte a jorbe wur-o ru ur-bir n-me un den-o o-ra à.” §

Yeso yooste unze a caas ut-ge á

(Mati 19:9; Mark 10:11-12; Ruka 16:18)

³¹ Yeso zee ru komo, “Wu ken wu zeeg yo ka unze ‘Urege wu ken net-wu ho'oste ne'a un wu, se wu ya'astu wu takurda-o un caas ut-ge.”* ³² Amba me no m-rure, net a hoks ho'os un ne'a un wu urege ka ne'a-wu rewete un wu ken campo wu ne. Taase net ho'os ne'a un wu remen yo ken rii-yo un hon. Urege wu ho'oste ne'a un wu remen yo ken rii-yo un hon, wu rwo'og wu o ka nom o-ás urege ka ne'a-wu gaag wu ken campo wu. Komo urege campo gaag ne'a-wu campo un wu ho'ose à, Shir dek o ka ka net-wu nomog o-ás.” †

Yeso yooste a jar a tond á

³³ Yeso haaru co m-zee, “No hogussute o ken karamsa-o, o ya-n-ga-ye na gokse à us-hak deen se arge à. O zee, ‘Taase no taage m-shoos un rii-yo no surte nu à. Yo depe à shoos rii-yo o zee woa nome Yawe à.’ † ³⁴ Amba rii-yo me no m-rure à yo ro, taase no tond á por por. Taase no tond

‡ B̄or-ṽs taan:29 5:29 Hyen komo: Mati 18:9; Mark 9:47. § B̄or-ṽs taan:30 5:30 Hyen komo: Mati 18:8; Mark 9:43. * B̄or-ṽs taan:31 5:31 Hyen komo: Kara 24:1; Mati 19:7; Mark 10:4. † B̄or-ṽs taan:32 5:32 Hyen komo: Mati 19:9; Mark 10:11-12; Ruka 16:18; 1Kor 7:10-11. ‡ B̄or-ṽs taan:33 5:33 Hyen komo: Rewi 19:12; Qog 30:2; Kara 23:21.

ṽn jin-de ṽn T̄on-o shir á, remen káne Shir r̄o ṽn gw̄omo-t̄o ṽn w̄u. § 35 Taase komo n̄o t̄ond o-dak, remen o r̄o ṽn kus-o ṽn na-se ṽn w̄u. Taase komo n̄o t̄ond ṽn jin-de o-Urusharima, remen o-Urusharima b̄o-o caari-o o ṽn ko-Gw̄omo Shir.* 36 Taase komo o t̄ond ṽn hi ṽn du á, remen w̄oa hoks m-muut ṽn k̄o can-o o-gaan yo wakte o-pus yo k̄o o-rim yo á. 37 Urege o conog m-zee 'Ee' zee 'Ee,' urege 'Ay' o, zee 'Ay.' Rii-yo pase kaane à, yo-yo yo. Yo rwuṽne ṽn ko-Gw̄omo-wu ṽn ya-ut-kot à.”

Ur-yish ur-yish ne

(Ruka 6:29-30)

38 Ka da-de Yeso zeeru, “N̄o hogussute de ka karamsa-o, ‘Urege net hogussute wu ken wu m-hoog ur-yish k̄o o-yin, se a nome wu m-hoog ṽn yish-de ṽn wu k̄o ṽn yin-yo ṽn wu.’† 39 Amba me n̄o m-rure, taase o muute wu ken wu o-yo yo b̄o wu nomo w̄o à. M-sha urege wu ken wu hutu w̄o o-raag, ur-geeg de ur-re, w̄o muse á wakse wu o kuse à wu buse. 40 A nom wu ken wu zeeg o nomote wu ur-yo-de. Wu zeeru ko-yan-m-piish ut-ma wu rumse wu matuku ṽn du, urege ka net-wu nomog kaane, ya'as wu myet ṽn cop-o ru ne. 41 Urege wu ken ko-karma-wu rwo'og w̄o ur-hew mer-ur gaan, ut-saw ne neke o dek t̄o har mer-ut yoor. 42 Wu konu w̄o gwu à, gu wu. Wu haane komo hoob-o ṽn moog be ṽn du à, w̄o wen wu á.”

Con yan-yage-ut ru

(Ruka 6:27-28,32-36)

43 Yeso haaru co m-zee, “N̄o hogussute o-karamsa unze, ‘Con net-wu conu w̄o à,’‡ o yage wu yagu w̄o à. 44 Amba me

§ B̄or-ṽs taan:34 5:34 Hyen komo: Yaku 5:12; Isha 66:1; Mati 23:22.

* B̄or-ṽs taan:35 5:35 Hyen komo: Isha 66:1; B̄ong 48:2. † B̄or-ṽs taan:38 5:38 Hyen komo: R̄wuṽ 21:24; Rewi 24:20; Kara 19:21. ‡ B̄or-ṽs taan:43 5:43 Hyen komo: Rewi 19:18.

n̄o m-rur̄e, c̄on n̄o yan-yage-ut n̄o![§] Ye r̄o n̄o ṽn reese ṽr-koob à, n̄o k̄on Shir 'ye ye o-kwum! ⁴⁵ N̄om-m̄o ṽn kaane, a hante n̄o waktute yakar-ye ṽn Tato n̄o wu n-Ton shir. Wu r̄o m-rwo h̄o-de rwuun m-cecas ne n-te ṽn ye r̄o kashi ṽn hun-ne ṽn ye r̄o rii-ye o-saa ne à. Komo wu tomon kem n-te ṽn ye r̄o kashi ṽn hun-ne à, ṽn ye r̄o rii-ye o-saa ne à. ⁴⁶ Urege ye conu n̄o à, ye n̄o m-con cot, noa kum ṽr-'yons o ka á. K̄o yan-goks ṽn tar, ṽn yan-men-ut jaas-to ne, ye r̄o m-con ṽn ye cone ye à. ⁴⁷ Urege nay-ne n̄o cot n̄o m-gas, ŷya n̄o nome o ka yo n̄o jiište ye ken ye? Ay, k̄o ye r̄o Yahuda-ne á, ye r̄o m-con ṽn nay-ne ye ṽn ye. ⁴⁸ Remen kaane se n̄o ma'as ba ṽn be-de ut-reeb b̄o Tato n̄o wu n-Ton shir r̄o ba ṽn be-de ut-reeb à.”*

B̄or-ṽs cind

Yeso yooste b̄o a he 'ya m-yar à

¹ Yeso haaru co ṽn yoose ṽn yan-neke-m̄o ṽn wu. Wu zeeru, “Da-o n̄o nome rii-yo ṽr-bon taase n̄o nom ṽn yish-ye ṽn hun-ne remen ye bumut n̄o. Urege n̄o nomog rii-yo ṽr-bon remen hun-ne bumut n̄o, noa kum ṽr-'yons be-ṽr Tato n̄o wu r̄o n-Ton shir á.*

² “Remen kaane da-o w̄o 'ye m-yar, o guut koob-ne, taase o rur̄e hun-ne b̄o o he yo m-nom à. Urege n̄o m-nom ṽn kaane, n̄o waragte untun ya-o-shepe, ye r̄o m-nom ṽn kaane ṽn kuke-to ṽn yoos ṽn Ma-to Shir, komo ṽs-cow ne remen hun-ne bumut ye. Nip-o me n̄o m-rur̄e, ye kumuste 'yons-de ṽn ye be-de ṽn hun-ne. ³ Amba urege w̄o gu ko-koob, w̄o yage k̄o wan-yen-du wu nep rii-yo w̄o m-nom á.

[§] B̄or-ṽs taan:44 5:44 M̄o ken gen-m̄o ṽn d̄o: Ru n̄o ye pyape n̄o à, n̄o k̄one ye Shir 'ye ye o-kwum. Komo n̄o nome ye yage n̄o à, rii-yo ṽr-bon. Hongse Ruka 6:27-28. *

B̄or-ṽs taan:48 5:48 Hyen komo: Rewi 19:2; Kara 18:13.

* B̄or-ṽs cind:1 6:1 Hyen komo: Mati 23:5.

⁴ Remen kaane, 'ya m-yar wukusse. Ka da-de, Tato na wu r̄o m-hyan rii-yo w̄o m-n̄om wukusse à, wua top w̄o.”

*Yeso yooste b̄o a he k̄on un Shir à
(Ruka 11:2-4)*

⁵ Yeso zeeru, “Komo urege n̄o ut-ma un Shir ne, n̄o n̄om b̄o ya-o-shepe r̄o m-n̄om á. Ye r̄o m-con ye ine eso n-me un kuke-t̄o un yoos un Ma-t̄o Shir ye konot, komo ut-bakse ne be-de hun-ne r̄o m-go'one à remen hun-ne hyenet ye. Nip-o me n̄o m-rure, ye kumuste o ka kom-de un 'yons-de un ye.† ⁶ Amba da-o o he m-k̄on un Shir rii à, cow o-kuke, o tige ish. O k̄on Shir Tato na wu a m-hyan á, komo Tato na wu r̄o m-hyan un rii-yo a n̄ome wukusse ba hun-ne un hyan wu á, wua top w̄o.”

⁷ Yeso zeeru, “Urege n̄o un k̄on un Shir rii, taase n̄o ma'as m-bim ba m-nap un rii-yo n̄o m-rwor á. Ye nape Shir á, ye r̄o m-k̄on kaane remen ye r̄o us-barag shir-ye un ye conog m-hoge un gon ka k̄on-se. Ye r̄o m-hyan yea kum rii-yo ye r̄o us-k̄on à, remen ye cepk ut-ma deen da-o us-k̄on. ⁸ Taase n̄o k̄on untun ye da-o n̄o us-k̄on á, remen Shir Tato na nepste rii-yo n̄o o-hoob à, cin ba n̄o un k̄on wu.” ⁹ Yeso zeeru, “Kaane n̄o he m-k̄on:

“Tato na wu r̄o n-T̄on à,
A sekemse jin un du.

¹⁰ Gwomo-ut ru haan,
A nom rii-yo o cone à hono o-dak,
B̄o a m-n̄om n-T̄on à.

¹¹ Ya te caane rii-yo m-re yo un ka h̄o-de.

¹² O soksu te ba'as-ut te,
b̄o te m-sokse un ye r̄o te m-n̄ome ut-ba'as à.

¹³ Taase o heet te n-me ut-meger á,

† B̄or-us cind:5 6:5 Hyen komo: Ruka 18:10-14.

Amba gu t̄e be-de o-yo yo.†

14 “Urege n̄o soksoṭe or n̄e n̄e ur-ba'as t̄o ye n̄omu n̄o ur-ba'as à, Tato n̄o wu n-Ton shir ma káane wu he n̄o m-sokse. 15 Amba urege n̄o sokse hun-ne ur-ba'as á, kaane Tato n̄o wua sokse n̄o t̄o ma n̄o ba'as-t̄o á.§”

*Yeso yooste b̄o
a he n̄om o-swoot à*

16 Yeso zeeru, “Da-o n̄o o-swoot à, n̄o naas o-co b̄o ya-o-shepe r̄o m-naas un co-se un ye á. Ye r̄o m-naas un co-se un ye remen ye kututé hun-ne, ye r̄o o-swoot. Nip-o me n̄o m-rure, ye kumuste o ka kom-de un 'yons-de un ye. 17 Amba da-o w̄o r̄o o-swoot, sapt co-o ru, o taam m-now ur-hi, b̄o o wete m-nom à. 18 Taase hun-ne nep w̄o o-swoot. Nom b̄o Tato na wu r̄o n-Ton à, wu a m-hyan á, wu wu cot nape. Wu hyeneste yo w̄o m-nom à ba hun-ne un nap. Komo wua topo w̄o.”

*O-kwum n-Ton shir
(Ruka 12:33-34)*

19 Yeso zeeru komo, “Taase n̄o karakse hi un n̄o o-kwum un hono o-dak á. Be-de yege-ren m-shebe ne he o m-naas à káne n-dak. Be-de komo hyow-ne he m-cow ye hiw yo n̄o esse à.* 20 Se de n̄o karakse hi un n̄o o-kwum n-Ton shir, rii-yo r̄o kashi be-de Shir à. Be-de ren m-shebe ne a hoks o m-naas á, komo hyow-ne a hoks m-cow ye hiwit ur-hyow á. 21 Nom kaane remen be-de kwum-o ru r̄o à, káne hur-ur du r̄o.”

*Pitirra-de o-wur
(Ruka 11:34-36)*

† B̄or-̄us cind:13 6:13 M̄o ken gen-m̄o un d̄o: Remen ut-gwomo t̄o ma ru t̄o, ur-beeb ne, o-mok ne ba m-ta. Amin. § B̄or-̄us cind:15 6:14-15 Hyen komo: Mark 11:25. * B̄or-̄us cind:19 6:19 Hyen komo: Yaku 5:2-3.

²² Yeso zeeru, “Yish-ye r̄o ur-pitirra de o-wur, urege yish ru r̄o kerker, kap un wur-o ru ōa shi m-cecar ne.
²³ Amba urege yish ru r̄o kerker á, wōa hyen ur-bon ne á. Ya r̄o untun wu r̄o n-me o-comb à. Urege cecar-mo depe o nom à mo r̄o kon á, ashi n-me o-comb o ka o r̄o.”

²⁴ Yeso zeeru, “Yatt ko-guw-wu he m-hoks un nome un hun-ne yoor m-guw da-o gaan á, ko wu cun wan-gaan wu yage wan-gaan, ko wu es un wan-gaan wu yo'og wan-gaan, kaane o komo yatt bo no he m-nom no cunut Shir un hwor ne á.”

Sher be-de un Shir
(Ruka 16:13; 12:22-31)

²⁵ Ka da-de Yeso zeeru, “Remen kaane me no m-rure, taase no ryegen bo no he nekette m-hoog à, untun rii-yo no he m-re, ko yo no he m-swò à, ko komo bo no he m-nom no kumut rii-yo m-cop un wur-ut no á. ¿Hoog-m mo arag rii-yo m-re á? ¿Komo wur-o jiish saw-to no he m-cop á?” ²⁶ Yeso zeeru, “Gwot no de yege-no. Ye ur-go á, ye ro ne m-ce á, ye m-kamas ur-byo á. Kap un kaane ne Tato na wu n-Ton wu ro ye m-reegte. ¿Shir wu jiish no m-con deen arge bo wu cone ye á? Remen kaane Shir a 'ye no rii-yo m-re yo no cone à. ²⁷ ¿Wan wu ne be un no regen-o un wu he hoks m-gu ho-to un mar-mo un wu woosune?”

²⁸ Yeso haaru co m-zee, “No ryegen un saw-to no he m-cop á. Gwot no mok-to o-kot bo to ro m-bo'ose à, to ro m-senge ko m-ce ut-gund á. ²⁹ Amba kap un kaane ne, me no m-rure ko ko-Gwomo Suremanu myet un gwomo-to un wu ne, wu nom geger-to wo'e untun ko o-gaan be-de un to á.† ³⁰ ¿Urege har Shir ro m-nome un gwò-se o-kot ut-geger to ro kane caane, m-buk a tuks to à, yagunte no? No m-sher be-de un wu deen á!

† B̄or-̄us cind:29 6:29 Hyen komo: 1Gwm 10:4-7; 2Nom 9:3-6.

³¹ “Remen kaane taase nō ryegen nō zee, ‘¿Ya ne te he m-re? ¿Kō ya te he m-swo?’ Kō komo, ‘¿Ya te he m-cop?’

³² Taase nō warag untun ye nape Shir á. Ye rō un hoob-o un se ka rem-se. Tato nō wū n-Tōn wū nepste nō un hoob-o un ka rem-se kap. ³³ Amba rii-yo jiishe à ur-takan yo ka, hoob nō gwomo-to un wū, komo nō she'et kashi ur-she'et de un wū bō wū cone à. Ka da-de, wua 'ye nō ka rem-se kap.

³⁴ “Remen un kaane, taase nō ryegen remen m-buk. Remen hō-de un buk-de roon un gon con-mō un de ne. Regen-o un caane bō'ossutu nō remen caane.”

Bōr-ūs ta'yoor

Nō piishe hun-ne ut-ma á

(Ruka 6:37-38,41-42)

¹ “Nō piishe hun-ne ut-ma á, taase a piishi nō. ² Nō nak bō nō piishe hun-ne à, kaane Shir he nō m-piishe. Urege nō me'esute hun-ne ur-bon ne, Shir a me'esu nō ur-bon ne. Amba nō me'ese hun-ne ba ur-bon kaane Shir he nō me'ese ba ur-bon.*

³ “¿Ya o rotte gwot un ya o-gwo yo rō n-me un yish-ur or ru à, amba wō hyan cik-o rō un de ma ru yish-de? ⁴ ¿Kō komo re ne o he m-nom o zeet or ru, ‘Yage um hussutu wō ya gwō-yo rō n-me un yish un du à,’ wō kaane o-cik ne un de ma ru yish-de? ⁵ Wō ko-ya-o-shepe! Hussusse cik-o rō n-me un yish ru à, remen o hyenet cas bō o he m-husse un or ru ya o-gwo yo rō n-me un yish-de un wū à.”

⁶ Yeso zeeru, “Nō ya'as yege-wō rem-se Shir se ba m-kukop á. Urege nō nomog kaane, yea waktune ye hogussu nō m-hoog. Nō jorbe yege-arede saw-to un hwor á! Yea yawag ka saw-to us-na se un ye.”

* Bōr-ūs ta'yoor:2 7:2 Hyen komo: Mark 4:24.

Matiyos B̄or-us ta'yoor:723Matiyos yan-Rw̄or un Ma-t̄o Shir

K̄on n̄o us-k̄on, n̄o hoob, n̄o k̄o'ot ish
(Ruka 11:9-13)

⁷ Yeso zeeru, “Sengu n̄o k̄on-se Shir rii-yo n̄o cone à, wua 'ye n̄o. Sengu n̄o hoob-o rii-yo n̄o cone à, Shir a 'ye n̄o. Sengu n̄o k̄o'ot un ish, Shir a tikshi n̄o. ⁸ Remen kap wu k̄one à, wua kum be-de Shir. Myet wu hobe be-de Shir à, wua kum. Komo kap wu k̄o'ote ish à, Shir a tiksū wu.

⁹ “ǀK̄o, wu ken wu r̄o k̄on be-ur n̄o tat-ne, wu he urege wà un wu k̄onog wu rii-yo m-re, wua ya'as wu ur-ta'ar? ¹⁰ ǀK̄o wan-gaan be-ur n̄o tat-ne urege wà un wu k̄onog wu o-jan, wua ya'as wu o-hwo? ¹¹ Nomog n̄o yege-yo-ye n̄o nak b̄o n̄o he m-'ya un yakar n̄o rem-us so-se à. Yagunte Tato n̄o wu n-Ton shir, ai wua 'ye yan-k̄on-se un wu rem-us so-se!” ¹² Yeso zeeru, “Myet b̄o n̄o cone hun-ne nomo n̄o à, se n̄o nomotu ye kaane, remen o ka o r̄o karamsa-o Mosa un yoos-de un yan-Rw̄or un Ma-t̄o Shir ne n-ga.”†

O-ish rek-o un ish-o caari-ne
(Ruka 13:24)

¹³ Yeso zeeru, “Cow n̄o un gwomo-t̄o Shir un ish-o rek-o. Remen cow-yo r̄o m-ha be-de m-mar à un ka ish-o ne r̄o m-hoob ne. Komo ya-m-dore un ka cow-yo r̄o deen. ¹⁴ Amba ish-o r̄o m-ha be-de un hoog à, rek-o o. Cow-yo un o komo r̄o m-'ya ur-koob de m-dore. Yan-dore-mo un yo komo ye r̄o deen á.”

A m-nap o-'yo un gon mat-de un yo
(Ruka 6:43-44)

¹⁵ Yeso zeeru, “Nom n̄o ja be-de un yan-Rw̄or un Ma-t̄o Shir ye ut-bo. Ye r̄o m-haan be un n̄o un sha-mo un yege-ca ye r̄o m-naas á. Amba un hur-de un ye, ya ye r̄o

† B̄or-us ta'yoor:12 7:12 Hyen komo: Ruka 6:31.

untun yege-dur, ye r̄o un h̄oge un mer deen à. ¹⁶ A m-kum un yakar-ye m-rum un 'yo-yo o-yokor á, ko ne ut-heye un 'yo-yo gog á. Kaane komo r̄o be-de un hun-ne, un gon she'et-de un ye, de ye r̄o ur-she'et à, no he ye m-nap. ¹⁷ Kaane komo k̄o yo ke kashi-o 'yo-yo yoa met yakar-ye ur-bon, 'yo-yo un ba ur-bon komo yo met yakar-ye ba ur-bon. ¹⁸ B̄o 'yo-yo ur-bon yoa hoks m-mat un yakar-ye ba ur-bon á, kaane komo 'yo-yo ba ur-bon yoa hoks m-mat un yakar-ye ur-bon á. ¹⁹ Kap 'yo-yo yage mat un yakar-ye ur-bon à, hun-ne a saag yo a jorbe o-ra. ‡ ²⁰ Remen kaane n̄o hette m-nap un yan-Rw̄or un Ma-to Shir ye ut-bo un bu-yo rem-se ye m-nom à.”§

Me wet n̄o m-nap á
(Ruka 13:25-27)

²¹ Yeso zeeru, “Ba myet-o un hun-ne ye r̄o me m-zee ‘Gos-wu, Gos-wu à,’ ye he m-cow un den-o un Gwomo-to o-Shir* á. Se de ye nome rii-yo Tato re wu n-Ton shir cone à. ²² Un ho-de piish ut-ma, hun-ne deen yea zee me, ‘Gos-wu! Gos-wu! Te rw̄orog Ma-to Shir un jin un du! Te ruut ya-ut-kot un jin un du! Komo, te nom rem-se ut-hyat un jin un du.’ ²³ Ka da-de man zee ye, ‘Me wet n̄o m-nap á. Ine n̄o be un de, n̄o yan-men-ut jaas-to.’† ”

Hun-ne nen yoor ya-ut-ma to ut-kur
(Ruka 6:47-49)

²⁴ Yeso zeeru, “Remen kaane, wu h̄oge ka ma-ut re to à, wu nom komo b̄o um zee à, wua warag untun ko-ya-us-weer wu ma'e hur-o un wu n-te o-ta'ar à. ²⁵ B̄o kem caari hyeete à, mar-ut shiiru m-ho. Yo-m indunduru mo

‡ B̄or-us ta'yoor:19 7:19 Hyen komo: Mati 3:10; Ruka 3:9. § B̄or-us ta'yoor:20 7:20 Hyen komo: Mati 12:33. * B̄or-us ta'yoor:21 7:21 ut-Girik: Gwomo-to n-Ton. † B̄or-us ta'yoor:23 7:23 Hyen komo: B̄ong 6:8.

tamuru ká hur-ɔ. Amba ká hur-ɔ he á, remen ká net-wu maag ɔ n-ton o-ta'ar. ²⁶ Myet bɔ un wu hoge ma-ut re à, komo wu yage m-nom bɔ um zee à. Ya wu rɔ untun wu ken ko-raag-wu, wu ma'e hur-ɔ un wu n-te m-hyereg à. ²⁷ Bɔ kem caari hyeete à, mar-ut shiiru m-ho, yo-m indundurum mɔ tamuru ká hur-ɔ. Komo kap mɔ un ká hur-ɔ heeru, he-de un diniyo komo!”

Gwomo-ut Yeso

²⁸ Bɔ Yeso komte rwor un ka rem-se à, morog-de un hun-ne ye hoge wu à, ye bopuru o-nu un cow-yo wu yoosutu ye à un rem-se wu yoose ye ne à. ²⁹ Ye un zee kaane, remen Yeso yoosu ye bɔ yan-Yoos-de un karamsa-o Mosa rɔ m-yoos á. Wu yoosutu ye untun net-wu kumne ut-gwomo be-de Shir à.†

Bɔr-ɔs eer

Yeso taasute net ut-cim (Mark 1:40-45; 5:12-16)

¹ Bɔ Yeso kyergunte n-ton ur-haag à, hun-ne deen doruru wu. ² Wu ken ko-cim-wu, haaru be-de un wu, wu kwukturu un co-ɔ un wu. Wu zeeru, “Gos-wu, urege o conog, woa hoks me m-taase un gom re.”

³ Yeso tabburu kom-ɔ un wu, wu ci'uru ká net-wu. Komo Yeso zeeru, “Um conog, gom ru te.” Ba un rem káne, cim-to un wu ta'e. ⁴ Ka da-de Yeso zeeru wu, “Wo jar o rure net bɔ nome á. Amba neke, o kute wan-Cow un kon-se Shir, wur-o ru taag. Komo o seke ur-seke bɔ karamsa-o Mosa zee à. Nom kaane remen o kututé hun-ne unze cim-ut ru taag.”*

† Bɔr-ɔs ta'yoor:29 7:28-29 Hyen komo: Mark 1:22; Ruka 4:32.

* Bɔr-ɔs eer:4 8:4 Hyen komo: Rewi 14:1-32.

Yeso taaste gom-o un wà-wu
un wu ken ko-karma-wu ko-Roma
 (Ruka 7:1-10; Yoha 4:43-54)

⁵ B̄o Yeso c̄uwte un b̄o-o o-Kapanahum à, wu ken caari-wu un ko-karma-wu un Roma-ne, wu haanuru be-de un Yeso. Wu konuru wu, wu zee, ⁶ “Gos-wu, me un ko-ya-m-guw ne wan-campo wu piishe á. Wu ro o-hur domb, wu ro m-hoks m-nukte á, wu ro m-swo ur-koob deen.”

⁷ Yeso zeeru wu, “Man habe, um taasuté wu gom-o un wu.”

⁸ Ko-caari-wu un ko-karma-wu un Roma-ne shasuru Yeso, “Gos-wu, me bo'os o habe un hur-o re á, amba nom ut-ma temb, gom-o un wan-guw-m re a te. ⁹ Remen me un ce re un kus-o un gwomo-to un ye ken ye um ro, komo me un karma-ne un kus-o re. Me m-zee un wan-gaan, ‘Neke, o nom kàane,’ wu neke. Wu ken komo me m-zee, ‘Haan,’ wu argu m-haan. Um zee ko-guw re, ‘Nom yo ká kàane,’ wu nomuru.”

¹⁰ B̄o Yeso hogute kaane à, wu bopuru o-nu. Wu zeeru yan-neke-mo un wu, “Nip-o me no m-rure, ko n-me un dak-o o-Isra me tak m-kum wa-m-sher m-'wons ne untun wu ka á. ¹¹ Me no m-rure hun-ne deen ye ro Yahuda-ne á ye haan so ur-horan, ur-horim ne rwuun-mo un to ken dak-to. Ye she'ette ye reet o-biki be-ur gaan un Ibrahi ne un Ishaku ne un Yakubu ne un Gwomo-to Shir.†‡ ¹² Amba Shir a jorbu no n-me o-comb no ye depete no wakte hun-ne ye un wu à, amba no yage. Kane no he us-kan un hawse un yin-ne.”§

¹³ Ka da-de Yeso zeeru ka caari-wu un ko-karma-wu un Roma-ne wu, “Neke jo o-hur, gom-o un ko-guw ru a te b̄o

† B̄or-us eer:11 8:11 Gwomo-to n-Ton o-shir. ‡ B̄or-us eer:11 8:11 Hyen komo: Ruka 13:29. § B̄or-us eer:12 8:12 Hyen komo: Mati 22:13; 25:30; Ruka 13:28.

o shere à.” Ba un rem, wur-o un ko-yan-guw-mo un wu taaru.

*Yeso taasute moon Bitrus ne gom
(Mark 1:29-31; Ruka 4:38-39)*

¹⁴ Bɔ Yeso cuwte un hur-o Bitrus à, wu 'wosuru ko-moon Bitrus ne'a wu ro domb, wur-o dengute wu o-ra.

¹⁵ Yeso ci'uru kom-o un wu, ka gom-o dossuru. Wu inuru wu nomoru ye rii-yo m-re.

*Yeso taaste gom-se un hun-ne deen
(Mark 1:32-34; Ruka 4:40-41)*

¹⁶ Bɔ rim-m nomte à, hun-ne hanturu Yeso ye ya-ut-kot da'e ut-hi à deen. Wu ruuturu ya-ut-kot un rwor ut-ma temb. Wu taasuru komo ya-us-gom gom-se un ye kap. ¹⁷ Yeso un nom to ka kaane remen a shooste rwor-m Ishayawan-Rwor un Ma-to Shir unze,

“Wu dek swo ur-koob un na,
wu taaste gom-us na.”*

*Ya-m-zee yea dore Yeso
(Ruka 9:57-62)*

¹⁸ Bɔ Yeso hyente caari-de un buug-de un hun-ne keste wu gew à, wu zeeru yan-neke-mo un wu, “A pes no de ka jit-de o-mar de reeno.”

¹⁹ Ka da-de wu ken wan-Yoos-de o-karamsa haanuru. Wu zeeru Yeso, “Wan-yoos, man doru wo myet ko ke so o ha'e.”

²⁰ Yeso zeeru wu, “Ege-ruug ro un wu-to un ye ne, yege-no komo un be-to un rew-mo un ye ne. Amba me Wà-wu un net† mett be-de m-rew á.”

* Bɔr-ɔs eer:17 8:17 Hyen komo: Isha 53:4. † Bɔr-ɔs eer:20 8:20 “Wà-wu un net,” con-de de Yeso ro hi un de un wu à.

²¹ Wu ken wu n-me un yan-neke-mo un wu zeeru wu, “Gos-wu, yage um he um jukt tato re to kon da-o wu mere. Ka da-de um haanuru, um doruru wo.”

²² Amba Yeso zeeru wu, “Dond me, o yage margan-ne ye o-kukt, ye jukt or un ye un margan-ne.”

Yeso kangsute yo-mo un kem

(Mark 4:35-41; Ruka 8:22-25)

²³ Ka da-de Yeso cowuru hat-o m-ho, yan-neke-mo un wu doruru wu. ²⁴ Ka da-de yo-mo m-'wons indunduru o-mar har ho-m ro m-daan mo ro m-cow n-me o-hat, amba Yeso ro kane, wu ro m-rew. ²⁵ Yan-neke-mo un wu haaru, ye 'yonsuru wu. Ye zee, “Gos-wu, gu te, ho-m a re te!”

²⁶ Yeso zeeru ye, “¿Remen yan no hogute o-gyer kaane? Nott m-sher be un de deen á.” Ka da-de wu inuru, wu tepruru ka yo-mo un ka sa-mo ne, kap o un ka be-de resuru ceen.

²⁷ Ka hun-ne bopuru o-nu, ye zeeru hi un de un ye, “¿Yan gon net-wu ne wu ka, wu ro har m-sa m-yo ne mo ro wu m-nome o-dorotte?”

Yeso dossute hun-ne ya-ut-kot

(Mark 5:1-20; Ruka 8:26-39)

²⁸ Yeso un yan-neke-mo un wu ne, wooru un de ka jit-de o-mar o o-Gariri de. Ha-mo un dak-o o-Gadarenes. Ka da-de hun-ne yoor-ye ya-ut-kot ro m-rangse a rwuunuru n-me us-saag, ye kawnuru Yeso ne. Ye waktussute rii-ye o-gyer ba m-sok har ma yatt-wu ro m-dore un ka cow-yo á.

²⁹ Ye kangsuru Yeso, “Wa-wu Shir, ¿ya o cone un te ne ya-ut-kot? ¿Ko wo un haan o ye'et te ur-koob cin ba da-o un woon o Shir esse a?”

³⁰ Un co-o un ye hiin, de ken caari-de un kur-de un yege-arede ro kon, ye ro ut-re. ³¹ Ka ya-ut-kot ye konuru

Yeso, ye zee, “Wō ruutu tē be-de un ka hun-ne yoor-ye, o yage tē cūwūt un ká kur-de un arede de.”

³² Yeso zeeru ká ya-ut-kot ye, “Tō, neke no.” Ye ruuru be-de un ká hun-ne yoor-ye, ye cowuru n-me un yege-arede. Un gyept-o un yish, kur-de un arede nupuru us-rek ye yirugburu, ye heburu n-me o-mar. Ho-m reeru ye. ³³ Bō yan-gut-de un arede hyente kaane à, ye somuru cow-mo o-bō be-de den-tō un ye rō à. Ye rururu hun-ne rii-yo kore à. Komo ye rururu hun-ne yo kore un ká hun-ne yoor-ye ne à, ye ro un ya-ut-kot ne à. ³⁴ Myet-mo un hun-ne ye o-bō rwuunuru hyan-o Yeso. Bō ye hyente wu à, ye konuru wu, wu ru un dak-o un ye.

Bor-us jero

Yeso taaste gom-o ko-ryam

(Mark 2:1-12; Ruka 5:17-26)

¹ Yeso cowuru hat-o m-ho, un yan-neke-mo un wu ne. Ye pasuru Mar-o o-Gariri, ye cowuru o-Kapanahum bo-o un wu. ² Ye ken hun-ne ye hanturu Yeso ko-ryam. Wu ro domb o-karanga, wu ro m-hoks un nukt un wur-o un wu á. Yeso napuru ká hun-ne ye shereste unze Yeso a hoks taase un wu ká gom-o. Yeso zeeru ká ko-ryam-wu, “Wan-yen de, wō jar o-regen á, a sokste ba'as-ut ru!”

³ Bō ye ken yan-Yoos-de o-karamsa ye hoge kaane à, ye zeeru or un ye ne, “Ka net-wu rō ut-ma sa o zee wu rō Shir.”

⁴ Amba Yeso nepste barag-se rō un hur-de un ye à. Wu zeeru ye, “¿Remen yan o notte un barag-us yo-se un hur-ut nō káane? ⁵ ¿Ya jiishe kupse, um zee, ‘Um sokste ba'as-ut ru,’ kō a zee, ‘Ine o hewwe ur-hew?’ ⁶ Man kutu nō unze, me Wà-wu un net rō ut-gwomo ne tō un soks ut-ba'as un hono o-dak.” Ka da-de, Yeso zeeru ko-ryam, “Ine

eso, o mos karanga-o ru, o ji o-hur.” ⁷ Ká net-wu inuru pee, komo wu ji'uru un hur-o un wu. ⁸ B̄o morog-de un hun-ne hyente kaane à, ye hoguru o-gyer. Ye bomuru Shir, wu ya'e net gon ka gwomo-to à.

Yeso ak Matiyos

(Mark 2:13-17; Ruka 5:27-32)

⁹ B̄o Yeso reete co ur-hew à, wu hyanu wu ken ko-yan-goks un tar wu. Jin-de un wu Matiyos. Wu ro tara be-de un goks un tar. Yeso zeeru wu, “Dond me, o warag wan-neke-m re.” Matiyos inuru, wu doruru Yeso.

¹⁰ B̄o ho-ur warge so m-rim à, Yeso reeru rii-yo m-re un hur-o Matiyos. Yan-goks un tar un ya-ur-ba'as ne deen, ye she'eturu be-ur gaan un Yeso ne un yan-neke-mo un wu ne. Ye reeru be-ur gaan un Yeso ne. ¹¹ B̄o Parisa-ne hyente káane à, ye zeeru yan-neke-m Yeso. “Udepe ko-yan-yoos-ur no re rii-yo m-re un yan-goks un tar ne, un ya-ur-ba'as ne á.”*

¹² B̄o Yeso hogute to ka à, wu zeeru, “Yan-ba-us-gom ro un hoob-o ko-ya-us-baat á, se de ya-us-gom ye ro m-hoob un ko-ya-us-baat. ¹³ Neke no ceker rii-yo Shir cone à, da-o wu zee, ‘Um conog hun-ne hoge 'won-ur or re un ye ne, ba ye seke me ut-gut á.’† ” Yeso zeeru, “Me un haan remen kashi un hun-ne á, amba remen ya-ut-ba'as o um haante.”

O-cot be-de un nom o-swoot

(Mark 2:18-22; Ruka 5:33-39)

¹⁴ A káne yan-neke-m Yohana Wa-m-Yo'os un hun-ne m-ho haanuru be-ur Yeso. Ye zeeru wu “Te un Parisa-ne ne ro un nom o-swoot, ¿ya rwo'e yan-neke-m ru rotte m-nom o-swoot á?”

* B̄or-us jero:11 9:10-11 Hyen komo: Ruka 15:1-2. † B̄or-us jero:13 9:13 Hyen komo: Mati 12:7; Hose 6:6.

¹⁵ Yeso shasuru ye, “Nay-ne ye un ko-ya-ut-ge ro o-zak ne da-o ko-ya-ut-ge ro be-ur gaan un ye ne à. Amba ujime hun-ne a dek ko-ya-ut-ge a yagu ye m-zar. U kore kaane ká da-o ye he tuk-mo ut-men ye nom o-swoot.”

¹⁶ Komo Yeso zeeru, “Hun-ne ro m-nom un dap-de un ur-matuku ur-ut un gund-ur pu-de á. Urege ye nomog, gund-ur pu-de a swutme de yiish ur-ut arge-mo n-ga.

¹⁷ “Komo, yatt net-wu ro m-duus ke-m pu-mo n-me un tur-o o-ka o-ut á. Remen ka tur-o o-ka o-ut oa buuge remen 'wons-mo un ka ke-mo, ká ke-mo moa ukse komo tur-o o-ka buugse. Ke-m pu-mo, hun-ne ro mo duus n-me un tur-o o-ka o-pu o un kaane, hun-ne yea taage ko gaan n-me o-tur o-ka ko m-ke á.”

*Wà Jaros un
ne'a-wu hyó-m mo m-du ne à
(Mark 5:21-43; Ruka 8:40-56)*

¹⁸ Yeso ro ye m-rure ut-ma kane, se wu ken un kuke-o un yoos un Ma-to Shir haaru be-ur Yeso wu kwukturu un co-o un wu. Wu zeeru, “Wà re wan-ne'a marag m-moka m-moka, amba wo haabe hur-o re, wo ci wu un kom-ut ru, wa hoks wu m-'yons, wua ine ba un gom.”

¹⁹ Yeso inuru un yan-neke-mo un wu ne, ye doruru tato-o un ka wa-wu. ²⁰ Ye ro m-neke wu ken ne'a wu, ko-yan-gom donduru Yeso n-jim. Wu nomog hak-us op us-yoor hyó-m ro m-du. Wu woonuru un jim-de un wu, wu ci'uru riib-yo un matuku-ur Yeso. ²¹ Wu un nom kaane remen wu zeeg n-me un hur-de un wu, “Urege um ci'ig matuku-de un wu cot gom re a te.”

²² Bo Yeso byandute à, wu hyanu ká net-wu. Wu zeeru, “Wo ryegen á wà re o, Shir taaste gom ru remen o shereg wua taas o.” Gom-o un wu taaru kane.

²³ Bo Yeso tuwte hur-o un ka wan-co-wu un Yahuda-ne wu à, wu hyanuru ya-m-huru ur-ku un morog-de un

hun-ne ne ye ro un dum-to m-mar. Buug-de hun-ne ro o-zaaz. ²⁴ Ka da-de wu zeeru ye, “Ine no kane! Ka wan-ne'a-wu, wu mar á, rew-mo wu rotte.” Amba ka hun-ne ye nemsuru wu nemes-to o-yo'og. Ye sher be-de un wu á, remen ye nepsé ka wà-wu mereste. ²⁵ Yan-den-o un ka wà-wu ruuturu ye n-do. Yeso cowuru un kuke-o un ka wà-wu. Yeso shipuru kom-o un ka wan-ne'a-wu, wan-ne'a inuru! ²⁶ Ka hun-ne ye taknuru rwor un ma-to ka wan-ne'a-wu, wu Yeso 'yonse m-mar à, har ka ma-to semuru kap n-me un ka dak-o.

Po-ne yoor kumug o-hyan

²⁷ B̄o Yeso peste un co hiin à, po-ne yoor doruru wu us-eeg, “Wà ko-Gwomo Dawuda hoge 'won-ur te!”

²⁸ B̄o Yeso cuwte un o ken hur-o à ka po-ne ye yoor haaru be-de un wu. Wu zeeru ye, “¿No shereg m-'wons ne man hoks taas un gom no?”

Ye zeeru wu, “Eba, Gos-wu o.”

²⁹ Ka da-o, Yeso ci'uru yish-ye un ye. Wu zee, “Remen sher-m no, man taas gom no.” ³⁰ Yish-ye un ye upsuru. Ka da-o Yeso ka'agu ye m-sok ne wu zee, “No rure net yo nome á.” ³¹ Amba ye ruuru, ye zeeru m-rwor un ma-to un wu ko kene un ká dak-o.

Yeso taaste gom-o ut-'kato

³² B̄o ye zette ru-mo ka à, hun-ne hanturu Yeso wu ken campo-wu. Ko-ya-ut-kot weneg wu tep. ³³ Yeso ruuturu ko-ya-ut-kot, ka wu ro un hoks m-teper á, ka da-o wu ciruru tep. Morog-de un hun-ne bopuru nu-se un ye. Ye zeeru, “Te wet m-hyan un yo ken rii-yo untun kaane n-me un dak-o Isra-ne á.”

³⁴ Amba Parisa-ne z̄eeru, “Un beeb-de un ko-Gwomo-wu un ya-ut-kot wu r̄o m-ruute un hun-ne ya-ut-kot.”[‡]

Yeso hogute 'won-de un hun-ne

³⁵ B̄on kane, Yeso doruru myet o ut-bo un ye ro n-me o-kot ne à. Wu ro ur-yoos un kuke-to un yoos un Ma-to Shir. Wu ro un ko'ote un hun-ne Ma-to m-Rerem to un gwomoto Shir. Wu r̄o komo m-taase un hun-ne us-gom un ko o ke gon gom-o un koob-de un gugaaz-mo o-wur mo ne.[§] ³⁶ B̄o wu hyente hun-ne morogsute deen à, wu hoguru 'won-de un ye, remen ye un swo ur-koob. Komo wan-gwu r̄o kon á, untun yege-ca ye r̄o ba un ko-ya-ur-gut à.* ³⁷ Ka da-de Yeso z̄eeru yan-neke-mo un wu, “Hun-ne deen conog ye haan be un de, amba ya-ur-ben r̄o kon deen á. Ya ye r̄o untun kat-o caari-o woose m-ce à, amba ya-m-ce r̄o kon deen á. Ye he m-ce ye jonte o-hur á. ³⁸ Remen kaane, kon no ko-ya-o-kat-wu tom̄on ya-m-ce ye ceete wu m-ce.”[†]

B̄or-us op

Yeso dak yan-neke-mo un wu

(Mark 3:13-19; Ruka 6:12-16)

¹ Yeso daaguru yan-neke-mo un wu op un yoor [12]. Wu ya'uru ye beeb-de un ruut un ya-ut-kot be-de un hun-ne. Komo ye taase hun-ne ko o ke gon gom-o. ² Jin-to un ká yan-Tom-ye to ka op yoor [12]. Ye Yeso aage yan-neke-mo un wu à.

Ur-takan Sim̄on (wu a m-zee Bitrus à),
un heno un wu ne Andarawus.

[‡] B̄or-us jero:34 9:34 Hyen komo: Mati 10:25; 12:24; Mark 3:22; Ruka 11:15. [§] B̄or-us jero:35 9:35 Hyen komo: Mati 4:23; Mark 1:39; Ruka 4:44.

* B̄or-us jero:36 9:36 Hyen komo: Qog 27:17; 1Gwm 22:17; 2Nom 18:16; Izik 34:5; Mark 6:34. [†] B̄or-us jero:38 9:38 Hyen komo: Ruka 10:2.

Yakubu (wà Zebedi),
 un hen un wu ne Yohana,
³ Pirip,
 un Bataromi ne.
 Tomas,
 un Matiyos (wan-goks un tar),
 Yakubu (wà Arupayes),
 un Taddiyus ne,
⁴ Simòn (ko-ya-o-Kan'ana),
 Komo un Yahudas Iskariyoti ne (wu ya'ase Yeso un
 kom-to un yan-yage-to un wu à).

Yeso tomuru ka op un yoor-ye [12]

(Mark 6:7-13; Ruka 9:1-6)

⁵ Da-o Yeso tome ka hun-ne op un yoor-ye à [12], wu ruru ye yo ka, wu zeeru ye, “Nò jar nò he be-de un hun-ne ye rò Yahuda-ne á, komo nò jar nò cùw to ken bò-to o-Samariya to á. ⁶ Se de nò he be-de un hun-ne ye o-Isra ye rò untun ca-ye ege à. ⁷ Ha nò ruru ye ka ma-to unze, ‘Da-o rò yow yow, da-o Shir he nom ut-gwomo* à.’ ⁸ Nò taas ya-us-gom gom-se un ye. Nò 'yons ye mare à. Nò taas cim-ne cim-to un ye. Nò ruute hun-ne ya-ut-kot. Yar-mò nò kume, komo yar-mò nò he m-'ya.

⁹ “Nò jar nò dek hwor hap-o nò ¹⁰ kò ba-o ur-hew á. Nò jar nò dek matuku-ut yoor á, kò ut-ka'ante. Nò dek kò-yo ur-hew á. Remen nò he de m-taage un kò rii gaan be-de un ka rem-se à. Nò yan-senge-m re ye. Ka hun-ne ye nò gu'e à ye he nò m-'ya un yo nò o-hoob à.”†

¹¹ Yeso zeeru, “Kò o ke bò-o, kò o-den o nò còwe à, hoob nò kashi un net-wu he nò m-barke un hur-o un wu à. She'et nò un hur-o un wu har se da-o nò he m-arag à. ¹² Nò cùwe o-hur, kono nò ye gwugwu-mò ur-hur. ¹³ Urege

* Bor-us op:7 10:7 Gwot-o n-Ton shir. † Bor-us op:10 10:10 Hyen komo: 1Kor 9:14; 1Tim 5:18.

ká den-o shaks no, kono no ye Shir 'ye ye she'et-de m-gwugwu. Amba urege ye shas no á, Shir a 'ye ká den-o gwugwu-mo ur-hur á. ¹⁴ Myet bo-o yagu no m-barke à, ko komo wu yage hoge un ma-ut no à, kukt no ká hu-mo dape un na-us no à, un co-o un ye, no ru un ká hur-o ko ká bo-o.[‡] ¹⁵ Nip-o me no m-rure, da-o Shir he piishe un hun-ne kap ut-ma à, Shir a jiish m-hoge un 'won-de un hun-ne ye o-Sodom un ye o-Gomora ne arge hun-ne ye un ká bo-o.”^{§*}

*Swoog-to ut-Ma un
koob-de roone un co à*

(Mark 13:9-13; Ruka 12:11-12; 21:12-19)

¹⁶ Yeso haaru co un nome un yan-Tom-ye un wu ut-ma. Wu zee, “Me no m-tom be-de un yan-men-ut jaas-to untun yege-ca n-me yege-dur. Remen kaane nom no us-weer untun yege-hwo, komo no nom yan-ba-ut-naas untun yege-gorop.[†] ¹⁷ Nom no ja un hun-ne ne, remen yea heet no be-de un gwomo-ne, komo ye nomo no us-sorog un kuke-to un yoos un Ma-to Shir un pyo-se un ye ne se piish ut-ma. ¹⁸ Rem re komo, yea heet no be-de un Gwamna-ne un gwomo-ne ne, komo no ko'otu ye ma-ut re. No rure Yahuda-ne un ye ro Yahuda-ne á. ¹⁹ Da-o ye heetu no, be-de ut-gwomo no jar no ryegen n-te un gom-de no he m-cep á, ko bo no he m-cep á. Remen Shir a 'ye no gom-to no he m-cep à, un ká da-o. ²⁰ Remen no ye ro ut-ma á, Kukt-o Tato no Shir o he ut-ma be-ur no. O he no m-rure un yo wu cone no zee à.”[‡]

[‡] Bor-us op:14 10:14 Hyen komo: Seng 13:51. § Bor-us op:15 10:7-15 Hyen komo: Ruka 10:4-12. * Bor-us op:15 10:15 Hyen komo: Mati 11:24; Taka 19:24-28. † Bor-us op:16 10:16 Hyen komo: Ruka 10:3. ‡ Bor-us op:20 10:17-20 Hyen komo: Mark 13:9-11; Ruka 12:11-12; 21:12-15.

²¹ Yeso haaru co m-zee, “Net-wu shere be un de á wua ya'as heno un wu, wu shere be un de à, yan-yage-to un wu ho wu. Tat-ne a ya'as yakar-ye un ye, ye shere be un de à. Yakar komo yea ya'as tat-ne un ye ne, ye shere be un de à har ye ru a hoom tat-ne un ye.”[§] ²² Hun-ne ko kene a yagu no remen no yan-neke-m re ye. Amba bo un ye joose har ha-mo ur-kom à Shir a gu ye.* ²³ Urege ye ro no m-ya ur-koob un o ken bo-o, som no ha-mo un bo-o co. Remen nip-o me no m-rure, rii-yo no komot m-dore un bo-to o-Isra war war, me Wà-wu un net he muun.”

²⁴ Yeso zeeru, “Yatt wa-m-yoos wu jiishe wan-yoose un wu á, ko komo ko-guw-wu jiishe wan-hur-o un wu á.† ²⁵ Depete wu a m-yoose à, wu warag untun wu ro wu ur-yoos à, komo ko-guw untun wu wu ro m-nome m-guw à. Urege ye ak me ko-Gwomo-wu un ya-ut-kot‡, arge kaane ma yea eeg no jin-to arge to ka à. Rwō no o-sakto hun-ne a nomo no bo ye nomo me à. Me ro gos-wu no.”[§]

Wu a he m-hoge gyer-o un wu à

(Ruka 12:2-7)

²⁶ Ka da-de Yeso zeeru, “No hoge gyer-o un ka hun-ne ye á, remen kap rii-yo ro hokkusse m-moka à, hun-ne a neps yo.* ²⁷ Komo rii-yo um ruru no ba hun-ne un hoge á, um conog no rure kowan ka rii-yo ko kene.

²⁸ “No hoge gyer-o un hun-ne á. Yea hoks ho un wur-o no, amba yea hoks ho un hoog-m no á. Se de no hoge gyer-o Shir remen wu he m-hoks m-ho o-wur kap m-hoog ne

§ B̄or-̄us op:21 10:21 Hyen komo: Mark 13:12; Ruka 21:16. * B̄or-̄us op:22 10:22 Hyen komo: Mati 24:9; Mark 13:13; Ruka 21:17; Mati 24:13; Mark 13:13.

† B̄or-̄us op:24 10:24 Hyen komo: Ruka 6:40; Yoha 13:16; 15:20. ‡ B̄or-̄us op:25 10:25 ut-Girik: Beruzabur. § B̄or-̄us op:25 10:25 Hyen komo: Mati 9:34; 12:24; Mark 3:22; Ruka 11:15.

* B̄or-̄us op:26 10:26 Hyen komo: Mark 4:22; Ruka 8:17.

wu jorbe un den-o o-ra. ²⁹ Noa hoks m-o un cokro yoor nera o-gaan. Yatt ko o-gaan yo he m-mar ba un nap-o un Tato no n-Ton shir á. ³⁰ Ay, can-se un hi-ut no ma ogse se ro be-de Shir. ³¹ Remen kaane, no hoge o-gyer á. Ai, be-de Shir ko wu ke be-ur no jiiشته kur-de un cokro.”

*M-sher be-de un Kiristi
(Ruka 12:8-9)*

³² Yeso zeeru, “Myet bo un wu rure ye ken hun-ne ye unze wu shereg be un de à, me un cere man rure Shir Tato re wu ro n-Ton à, unze ka net-wu, wu ma re wu. ³³ Amba bo un wu nome she-mo un nap-us re be-de un hun-ne à, me un cere, man nom she-mo un nap-se un wu be-ur Tato re wu ro n-Ton à.”†

*Me haante m-gwugwu á se de m-dum
(Ruka 12:51-53; 14:26-27)*

³⁴ Yeso haaru co m-zee, “No ma'as m-gwot no zee me un haan um hantuté hun-ne she'et-de m-gwugwu un hono o-dak á. Me un haan remen um hantuté she'et-de m-gwugwu á, se de ut-jongse.

³⁵ “Me un haan remen hun-ne ye shere be un de á.
“Ye warag yan-yage-to un yan-den-to
ye shere be un de à.

Untun kaane:

o-Tato m-dum un wa un wu ne,
wan-ne'a komo un inu un wu ne,
Inu o-den komo un 'ew-wu un wu ne.

³⁶ Net a hyen unze yan-yage-to un wu,
yea ruun un den-o un wu. ‡ ”

³⁷ Yeso zeeru, “Myet wu jiishe m-con un tato un wu ko inu un wu arge me à, wu bo'os wu warag wan-neke-m re

† Bor-us op:33 10:33 Hyen komo: 2Tim 2:12. ‡ Bor-us op:36 10:35-36 Hyen komo: Mika 7:6.

á. Komo wu jiishɛ m-cɔn un wà un wu wan-campɔ kɔ wan-ne'a arge mɛ à, wu bo'os m-warag wan-neke-m re á. ³⁸ Myet komo bɔ un wu a hoks dek un koob-de he m-kɔr remen dor re á, wu boos wu warag wan-neke-m re á. [§]
³⁹ Bɔn wu cone rur un hoog-mɔ un wu à, be-de m-zee wu ba ko-yan-dor re wu á, wua taage un mɔ. Amba bɔ un wu jore hoog-mɔ un wu rem re à, wua kum hoog-o ba m-ta.”*

Senge-mɔ un kum ur-'yons
(Mark 9:41)

⁴⁰ Yeso haaru co m-zee, “Myet bɔ un wu gokse nɔ à, wu gokstu mɛ, komo myet bɔ un wu goksɔ mɛ à, wu gokste Shir wu tomnu mɛ à.† ⁴¹ Myet bɔ un wu gokse wan-Rwor un Ma-to Shir remen wu wan-Rwor un Ma-to Shir wu à, wua kum 'yons-de un wan-Rwor un Ma-to Shir. Komo myet bɔ un wu gokse kashi un net remen wu rɔ kashi un net à, wua kum 'yons-de un kashi un net. ⁴² Komo myet bɔ un wu ya'e wan-gaan be-de un ká hun-ne ye à, kɔ ibitte-ur gaan-de un ho-mɔ m-gwugwu remen wan-neke-m re wu, nip-o mɛ nɔ m-rure, wua kum 'yons-de un wu be-de Shir.”

Bɔr-ɔs ɔp o-gaan

¹ Bɔ Yeso komte rure un yan-neke-mɔ un wu ɔp un yoor [12] ká ma-to à, ka da-de, wu inuru káne wu haaru to ken bɔ-to un dak-o o-Gariri. Wu yoosute hun-ne komo wu kɔ'oturu ye Ma-to Shir.

§ Bɔr-ɔs ɔp:38 10:38 Hyen komo: Mati 16:24; Mark 8:34; Ruka 9:23.

* Bɔr-ɔs ɔp:39 10:39 Hyen komo: Mati 16:25; Mark 8:35; Ruka 9:24; 17:33;

Yoha 12:25. † Bɔr-ɔs ɔp:40 10:40 Hyen komo: Ruka 10:16; Yoha 13:20; Mark 9:37; Ruka 9:48.

Matiyos B̄or-us op o-gaan:239Matiyos Yo'os un hun-ne m-ho

Yan-tom Yohana Wa-m-Yo'os
un hun-ne m-ho
(Ruka 7:18-35)

² Ka da-o Yohana Wa-m-Yo'os un hun-ne m-ho ro ke'o, wu hoguru rem-se Kiristi ro m-nom à. Wu tomuru yan-neke-mo un wu be-ur Yeso ye cituru wu. ³ “¿Wo wu ka wu a zee wu roone, ko te sher yish un hor wu?”

⁴ Yeso shasuru ye, “Warag no rure Yohana rii-yo me m-nom à, yo no hyane komo un yo no hoge ne à: ⁵ Po-ne ro m-kum o-hyan m-moka. Ryam-ne ro ur-hew, cim-ne ro un kum m-porge, 'kato-ne ro m-hoge ut-ma, a m-'yons un ye mare à, komo a m-ko'ote un koob ne Ma-to m-Rerem.*

⁶ Shir a 'ye bo un ye yage m-warag us-ajima ne à rem re o-kwum.”

⁷ Da-o yan-tom Yohana ro m-warag à, Yeso ciruru nome un morog-de un hun-ne ma-ut Yohana, wu zee, “¿Ya no ha m-gwot o-kot? ¿Yan gon net-wu no hwo o-sakto no hyen? ¿No un ha gwot un net-wu rotte jaab-o ut-men á, untun gwo-se m-seeb se yo-m mo m-nakt? ⁸ Ai, urege no ha m-gwot un net-wu rotte jaab-o ut-men á, ¿to yan gon net-wu no ha m-gwot? ¿No un zee noa hyen net-wu cope matuku-to ur-bon? Ay, hun-ne ye un hur-o un ko-Gwomo, ye ro m-cop un matuku-to ur-bon ba ye ro o-kot á. ⁹ ¿Remen yan o no heete no hyenet Yohana o-kot? ¿No un hwo o-sakto no hyen wan-rwor un Ma-to Shir? Ee, kaane o me no m-rure har wu jiishte wan-rwor un Ma-to Shir à. ¹⁰ Yohana wu Ma-to Shir cepe ma-to un wu, be-de Shir zee Wà un wu, “ ‘Man tom wan-tom re wu be wo co.

Wu he wo ja'ase o-cow rii-yo o woot.’† ”

¹¹ Yeso zeeru, “Nip-o me no m-rure, Yohana Wa-m-Yo'os un hun-ne m-ho jiishte bon net-wu take m-she'et un hono

* B̄or-us op o-gaan:5 11:5 Hyen komo: Isha 35:5-6; 61:1. † B̄or-us op o-gaan:10 11:10 Hyen komo: Mara 3:1.

o-dak à ut-gos. Amba myet un kaane ne, wu ro rek-wu war war un gwomo-to Shir à, wu jiishte wu. ¹² Cin un da-o Yohana Wa-m-Yo'os un hun-ne m-ho takne senge-mo un wu à har caane, Gwomo-to Shir ro m-bose n-me m-'wons. Amba hun-ne ye ro zang à, ye conog to m-rumus ur-beeb. ¹³ Yan-rwor un Ma-to Shir kap o-karamsa ne rworog cin ba da-o un woon mosse un gwomo-to Shir ne, har da-o Yohana Wa-m-Yo'os un hun-ne m-ho. ‡ ¹⁴ Komo urege ma-to un ye no he m-dek, Yohana wu a nome ma-to un wu un zee Ereja he m-muun. § ¹⁵ Yage wan-tó-tò m-hoge, wu hogute yo me m-rwor à.”

¹⁶ Komo Yeso zeeru, “Man ruru no rii-yo no ro à, hun-ne ye m-moka. Ya no ro untun yakar-ye ro tara tara be-de ut-baab à, ye ro un eeg-se un yan-se'er-mo un ye, ¹⁷ ye ro m-zee:

“Te bu'utu no dum-to ut-ge,
no yage m-hew us-hew!

Te huug sep-o m-mar,
no yage m-'won us-'won!

¹⁸ Me un zee kaane remen bo Yohana haane à, wu ro un nom o-swoot deen, wu ro m-swo un ho-mo o-anab á. Remen kaane no zeeru, ‘Wu ro un ko-ya-ut-kot ne!’

¹⁹ Amba da-o me, Wà-wu un net, me m-re m-swo ne. Ye zeeru me, ‘Gwot no wu, ko-yan-moor-to m-re m-swo ne. Ko-nay-wu un yan-goks un tar un ya-ur-ba'as ne!’ Da-o hun-ne ye nome us-barag un ka rem-se te m-nom à, yea nep weer-us te.”

Bq-to yage goks un Ma-to Shir à
(Ruka 10:13-15)

‡ Bor-us op o-gaan:13 11:12-13 Hyen komo: Ruka 16:16. § Bor-us op o-gaan:14 11:14 Hyen komo: Mara 4:5; Mati 17:10-13; Mark 9:11-13.

²⁰ Ka da-de Yeso cirurū hurgun hun-ne yē un ká bō-to to wū nomte moor-to ut-hyat à, ut-gaag ba m-sok. Yeso un nom kaane remen ká hun-ne yē yage nom ur-ba'as á. ²¹ “Shir a 'ye nō ur-koob hun-ne yē o-Korazin! Kaane komo Shir a 'ye nō ur-koob hun-ne yē un bō-o o-Besayada! Remen kà rii-yo ut-hyat yo a nome be un nō à. A ro nomge yo un bō-to o-Taya o-Sidon ne, yē roa waktune be-de Shir. Komo yē cup gund-to un naasu-mo ut-men, yē aas m-cow un wur-to un yē cin o-da ne.* ²² Amba mē nō m-rure, un hō-de un piish ut-ma a jiish m-hoge un 'won-de un hun-ne yē o-Taya un yē o-Sidon ne arge nō.

²³ “Nō komo hun-ne yē un bō-o o-Kapanahum, taase nō hyen nō zee Shir a sekemsu nō wū deet nō n-Ton shir. Ayye, sūge-de un kaane Shir a jorbū nō un kuub-o o-ra! Rem-se ut-hyat se um nome be un nō à, mē ro nomge se o-Sodom, atte zeeg o rō kon kane har caane.† ²⁴ Amba mē nō m-rure un hō-de un piishe un hun-ne ut-ma, a jiish m-hoge un 'won-de un hun-ne yē o-Sodom arge nō. Remen nō hyenestu mē m-nom un rem-se ut-hyat, amba nō waktune be-de Shir á.”‡

*Haan nō be un de
remen nō kumut ur-wuwe
(Ruka 10:21-22)*

²⁵ Un ka da-o Yeso zee Shir, “Um bomog wō, o-Tato, Wan-Koyan wū n-Ton shir o-dak ne. Um bomog wō remen o wukute ya-us-weer un ya-us-nap ne. Nap un ka hyat-to komo o argu m-rure un ka yē shere be un du à untun yan-yakar. ²⁶ Kaane nomo wō Tato re o, remen kaane nomu wō m-sok.”

* B̄or-us op o-gaan:21 11:21 Hyen komo: Isha 23:1-18; Izik 26:1—28:26; Jowe 3:4-8; Emos 1:9-10; Zeka 9:2-4. † B̄or-us op o-gaan:23 11:23 Hyen komo: Isha 14:13-15; Taka 19:24-28. ‡ B̄or-us op o-gaan:24 11:24 Hyen komo: Mati 10:15; Ruka 10:12.

Matijos B̄or-us op o-gaan:2742Matijos B̄or-us op us-yoor:4

²⁷ B̄o Yeso komte us-kon be-de Shir à, ka da-de wu nomuru hun-ne ut-ma. “Tato re, Shir ya'ag me nap-se un koyan. Komo yatt-wu nape Wà á se o-Tato o nape wu. Komo yatt-wu nape Shir o-Tato á se Wà, komo b̄o un ka hun-ne ye, ye me Wà-wu Shir cone wu kute ye o-Tato à, komo ye nept b̄o Shir r̄o à. §

²⁸ “Haan n̄o be un de, myet n̄o ye r̄o m-swo ur-koob à, komo n̄o m-senge un saw-to us-nu ne un hi-ut n̄o, man 'ye n̄o ur-wuwe. ²⁹ Goks n̄o ma-ut re, komo n̄o yoos be un de, remen me ko-yan-gwugwer-mo ur-hi wu, wu rotte m-nu á komo noa kum ur-wuwe un hur-ur n̄o.* ³⁰ Remen ma-ut re rott rem á, komo saw-ut re to rott us-nu á.”

B̄or-us op us-yoor

*O-cot m̄osse un Ho-de ur-Wuwe
de un Yahuda-ne*

(Mark 2:23-28; Ruka 6:1-5)

¹ Un ka da-o, Yeso un yan-neke-mo un wu ne ro un pa un kat-to un hyo, un Ho-de ur-Wuwe de un Yahuda-ne. Yan-neke-mo un wu ro un hoge un mer, ye zeeru horom un hyo, ye ro m-ti.* ² B̄o Parisa-ne hyente ye m-nom kaane à, ye zeeru Yeso, “Gwot, yan-neke-m ru ye r̄o m-nom un rii-yo karamsa-o wene a nom un Ho-de ur-Wuwe à!”

³ Yeso zeeru ye, “Baks n̄o yo n̄o karante à, rii-yo Dawuda nome da-o wu un or un wu ne ro un hoge un mer á. ⁴ Wu cowog un Depi-o un Shir† wu reeru ga-de a m-pa à, de depe wu, ko or un wu ne ye re de á, se de yan-Cow un

§ B̄or-us op o-gaan:27 11:27 Hyen komo: Yoha 3:35; 1:18; 10:15. * B̄or-us op o-gaan:29 11:29 Hyen komo: Irmí 6:16. * B̄or-us op us-yoor:1 12:1 Hyen komo: Kara 23:25. † B̄or-us op us-yoor:4 12:4 ut-Girik: hur-o Shir.

kōn-se Shir cot.‡§ ⁵ Komo baks nō yo nō karante n-me ūn karamsa-o Mosa à, yo yan-Cōw ūn kōn-se Shir rō m-nōm ūn Hō-de ūr-Wūwe ūn Pyo-ō Shir à. Be-de ūn seke ūt-seke ūn Depi-ō ūn Shir, ye rō m-jet o-karamsa o ūn Hō-de ūr-Wūwe, o wene hun-ne m-senge ūn Hō-de ūr-Wūwe à. Amba Shir zee ye nōmog ūr-ba'as á.* ⁶ Me nō m-rure, wū arge Pyo-ō Shir à, rō kanē. ⁷ Amba nō nap rii-yo ka Ma-tō Shir tō rō m-rwor á, ūnze, ‘Ūm jiište con ūn hun-ne hoge 'wōn-ur or ru ye ne, otte ye seke me ūr-seke à.’† Nō ro nakke yo ka, nō roa zee yan-neke-m re nōmog ūr-ba'as á.‡ ⁸ Yan-neke-m re nōm ūr-ba'as á. Remen me Wà-wū ūn net, komo Shir ya'ag me ūr-beeb ūm deeg yo ūr-bon ūn yo ba ūr-bon ne ūn Hō-de ūr-Wūwe.”

Ko-yan-kom-o margan

(Mark 3:1-6; Ruka 6:6-11)

⁹ Yeso ūn yan-neke-mō ūn wū ne yaguru ká riib-o kat-o. Ye cōwuru ūn kuke-ō ūn yoos ūn Ma-tō Shir ūn ká be-de. ¹⁰ Wū ken net-wū ro kon kanē ko-yan-kom-o margan. Wū rō m-hoks m-nukt ūn ka kom-ō á. Parisa-ne ro ūn hoob-ō ūn bō ye he Yeso m-ceed à. Ye cituru wū ka cot-o, “¿Karamsa-ō ūn Yahuda-ne ya'ag a taase net gom ūn Hō-de ūr-Wūwe?” Ye ūn cit ká cot-ō remen ye bupt wū ūr-ba'as.

¹¹ Ka da-de Yeso cituru ye. Wū zee, “A zee wū ken wū be-ur nō rō o-ca ne o-gaan cot. Yo porumburu n-me o-kuub ūn Hō-de ūr-Wūwe. ¿Ya wan ká ca-yo he m-nōm?§

‡ Bōr-ūs op ūs-voor:4 12:3-4 Hyen komo: 1Sam 21:1-6. § Bōr-ūs op ūs-voor:4 12:4 Hyen komo: Rewi 24:9. * Bōr-ūs op ūs-voor:5 12:5 Hyen komo: Oog 28:9-10. † Bōr-ūs op ūs-voor:7 12:7 Hyen komo: Hose 6:6. ‡ Bōr-ūs op ūs-voor:7 12:7 Hyen komo: Mati 9:13. § Bōr-ūs op ūs-voor:11 12:11 Hyen komo: Ruka 14:5.

¹² Wua hʉs yo! Ai, net jiishte o-ca deen! Remen kaane, karamsa-o ɔ wen nom un rii so-yo un Ho-de ur-Wuwe á.”

¹³ Ka da-de Yeso zeeru ká net-wu, “Tapan kom-o ru o-margan.” Wu tapnuru kom-o un wu. Un gyept-o un yish, ɔ warguru untun ɔr un ɔ kom-o. ¹⁴ Amba Parisa-ne ruuru, ye tooru ut-hun, bɔ ye he m-nom ye hoot Yeso à.

Shoos-de un rwor un ma-ut Ishaya

¹⁵ Bɔ Yeso nepte ye Parisa-ne rɔ o-hoob à kaane ɔ à, wu argu m-yage un ká be-de. Hun-ne ut-moor ne doruru wu, wu taasu ye gom-se un ye kap. ¹⁶ Komo wu ka'agu ye taase ye rure ye ken hun-ne ye ma-to un wu á. ¹⁷ A un nom to ka remen a shoosté rii-yo a rwore un nu-o un wan-Rwor un Ma-to ShirIshaya à unze,

¹⁸ “Shir zeeg ko-yan-guw-m re wu ka, wu um daage à, wu me m-con à.

Komo hur un de rɔ gwugwu un wu ne.

Man shoos wu un Kukt-o re,

komo wua ko'ot unze Shir a piishe myet hun-ne ye un hono o-dak ut-ma bɔ depe à.

¹⁹ Ma-ut a sunu wu un net ne á, ko cep un ma-to ur-beeb á.

A hoge cor-o un wu o-zang á.

²⁰ Ko-guw re wan-gwu, wua hoge ur-'won.

Wua buse kang-o rɔ un he de m-jesse á,

Wua gu hun-ne ye rɔ un hoks un gu un hi un de un ye á.

Wua he co un hoge ur-'won

har da-o rii-yo ur-bon re co-o un yo ba ur-bon à, se de wu ru nip-o reet ur-ho.

²¹ Hun-ne ye un hono o-dak un ye rɔ Yahuda-ne á, yea ru ur-hur un jin-de un wu.”*

* Bɔr-ʉs ɔp ʉs-ʉoor:21 12:21 Hyen komo: Isha 42:1-4 (ut-Girik).

Yeso un Beruzabur ne
(Mark 3:20-30; Ruka 11:14-23)

²² Ye ken hun-ne ye hanturu Yeso wu ken ko-'kato wu ko-po, wu ro un ya-ut-kot ne. Komo Yeso taasu gom-se un wu kap, un ruut un ya-ut-kot har ka net-wu tepruru, komo wu hyanuru. ²³ Hun-ne kap ye bopuru nu-se un ye, remen rii-yo Yeso nome à. Ye zeeru hi un de un ye, “¿Ashi, wu ka wu ka ro wa Dawuda† à?”

²⁴ Amba bo Parisa-ne hogute rii-yo nome à un rii-yo hun-ne ro m-zee ne kane à, ye zeeru hi un de un ye, “Ay, yo rwo'e ka net-wu rotte un ruut un ya-ut-kot à, ko-Gwomo-wu un ya-ut-kotBeruzabur, wu ya'e wu beeb-de m-nom kaane.”‡

²⁵ Bo Yeso nepste rii-yo ye ro us-barag à, wu zeeru ye, “Myet bo-o hun-ne ye un o purge be-ut yoor à, ye ro m-dum un hi un de un ye à, ka bo-o, oa saburse hi un de un o. Komo hur-o hun-ne ye un o ro ut-ween à, ka hur-o, oa gos á. ²⁶ Komo cow-o gaan-yo, urege ko-Gwomo-wu un ya-ut-kot wu ro m-ruute un hun-ne ya-ut-kot, a nom o ka ko-Gwomo-wu un ya-ut-kot ro hi un du un wu m-dum. ¿To re ne gwomo-to un wu he m-nom to gost? ²⁷ ¿Urege un beeb-ur Beruzabur me m-ruut un ya-ut-kot, to, yan-neke-m no ne un beeb-ur wan ye ro ye m-ruute? ¿Un beeb-de un ko-Gwomo-wu un ya-ut-kot? Ay! Remen kaane, yan-neke-m no ye he no piishe un to ka ma-to. ²⁸ Amba Kukt-o Shir o ya'u me beeb-de un ruut un ya-ut-kot, ashi, yo ka kututu no unze beeb-de Shir de ut-gwomo haante be un no. ²⁹ Ko a zee komo cow-o gaan-yo m-cow un hur-o un net-wu ur-beeb a rumusté saw-to un wu. Se a ke'este ka ko-beeb-wu tokon, ka da-o a hoks m-rumus un saw-to

† Bor-us op us-voor:23 12:23 Ye ro us-barag Yeso wu ro Kiristi Mesaya.

‡ Bor-us op us-voor:24 12:24 Hyen komo: Mati 9:34; 10:25.

un ká ko-beeb-wu. Um jiishte ko-Gwomo-wu un ya-ut-kot ur-beeb, o rwo'e mette un ruute un hun-ne ya-ut-kot.

³⁰ “Bon net-wu ro be un de á, ko-Gwomo-wu un ya-ut-kot wu ro m-dore. Bon wu yagu me gu un hante un hun-ne be-de Shir à, yan-se un ye wu rotte.”[§]

³¹ “Remen kaane me no m-rure, Shir a hoks sokse un hun-ne ko-yan-gon ba'as-de ye nome hun-ne à, un ma-to un yo'og-o Shir ne. Amba Shir a sokse hun-ne ye nome ma-to o-yo'og mosse un Kukt-o Shir ne á. ³² Bon wu pyapu me à, me Wà-wu un net Shir a soks ba'as-de un wu. Amba myet wu pyape Kukt-o Shir à, Shir a soks wu ba'as-to un wu á, m-moka har ko ya nomot.”^{*}

O-'yo un mat-de un yo ne
(Ruka 6:43-45)

³³ Yeso haaru co m-zee, “'Yo-yo ur-bon yo ro un mat un yakar-ye ur-bon. Amba 'Yo-yo ba ur-bon komo yo maturu yakar-ye ba ur-bon. O-'yo de, un gon yakar-ye un yo atte yo m-nap.[†] ³⁴ No yege-hwo yo-ye, remen no ro yo-ye, no hoks cep un ma-ut so-to á. Ai, rii-yo ro n-me ur-hur à yo ro m-rwuun o-nu.[‡] ³⁵ Kashi un net ro m-rwunte un rii-yo ur-bon. Net yo-wu komo wu ro m-rwunte rii yo-yo. ³⁶ Me no m-rure, kap hon un ma-to o-hwaa to hun-ne ro m-nom à, se Shir rwo'og ye ogom-de un to un ho-de un piish ut-ma. ³⁷ Un gon ma-ut ru Shir hette wo piishe ut-ma, urege o rworog rii-yo ur-bon, Shir a zee wo kashi un net. Amba urege o rworog ma-ut yo-to, Shir a zee wo ko-ya-ur-ba'as.”

[§] Bor-us op us-yoor:30 12:30 Hyen komo: Mark 9:40. ^{*} Bor-us op us-yoor:32 12:32 Hyen komo: Ruka 12:10. [†] Bor-us op us-yoor:33 12:33 Hyen komo: Mati 7:20; Ruka 6:44. [‡] Bor-us op us-yoor:34 12:34 Hyen komo: Mati 3:7; 23:33; Ruka 3:7; Mati 15:18; Ruka 6:45.

Ya-o-zaman r̄o un hoob-o o-napa

(Mark 8:11-12; Ruka 11:29-32)

³⁸ Ye ken ye n-me un yan-Yoos-de o-karamsa un Parisa-ne zeeru Yeso, “Wa-ur-Yoos, te conog o nom yo ken rii-yo o-made yo, yo kutu te unze Shir tomnu wo.”§

³⁹ Yeso shasuru ye, “Yan-men-ut jaas-to un yan-ba-msher ne, ye ro m-con a nomo ye o-made remen ye nept be-de Shir um rwuune. Amba man nomo no o ken made-o á, se de o ma Yunanawan-Rwor un Ma-to Shir.* ⁴⁰ Yunana nomog ho-ut tet, tet-m tet, n-me un kut-o un caari-o o-jan. Káane me Wà-wu un net a he me m-jok ho-ut tet, m-tet, m-how ne n-dak.†

⁴¹ “Un ho-de un piish ut-ma, hun-ne ye o-Neneba yea ine be-ur gaan un hun-ne ye un kà zaman-yo ne. Hun-ne ye o-Neneba yea zee hun-ne ye un ka zaman-yo, ye nom rii-yo ur-bon á. Remen hun-ne ye o-Neneba waktunte be-de Shir ye yage ur-ba'as da-o Yunana ruru ye Ma-to Shir à. Wu jiishe Yunana à wu ka kàne, amba da-o no hoge ma-ut re à, no yage nom ur-ba'as á.‡ ⁴² Un ho-de un piish ut-ma, ko-Gwomo-wu o-Sheba ne'a, wua ine be-ur gaan un hun-ne ye un ka zaman-yo ne, wu kutute ye, unze ye nomog rii-yo ba m-sok. Remen wu indunte ur-hew ne, remen wu hogute wu dore yoos-de us-weer de ma ko-Gwomo Suremanu. Wu jiishe ne Suremanu à wu ka kàne m-moka, amba no hoge wu á.”§

Muun-mo un ko-ya-ut-kot

(Ruka 11:24-26)

§ B̄or-̄us op ̄us-̄yoor:38 12:38 Hyen komo: Mati 16:1; Mark 8:11; Ruka 11:16.

* B̄or-̄us op ̄us-̄yoor:39 12:39 Hyen komo: Mati 16:4; Mark 8:12. † B̄or-̄us

op ̄us-̄yoor:40 12:40 Hyen komo: Yuna 1:17. ‡ B̄or-̄us op ̄us-̄yoor:41 12:41

Hyen komo: Yuna 3:5. § B̄or-̄us op ̄us-̄yoor:42 12:42 Hyen komo: 1Gwm 10:1-10; 2Nom 9:1-12.

Matiyos Bor-us op us-voor:4348Matiyos Bor-us op us-tet:2

⁴³ Yeso haaru co m-zee, “A ruute ko-ya-ut-kot un wur-o un net. Yo ro m-ma'as ut-tuw un be-to ba m-ho. Yo ro un hoob-o un be-de ur-wuwe. Amba urege yo kum á, ⁴⁴ ka ko-ya-ut-kot yo ro m-zee, ‘Man warag un hur-o re o n-ga be-de um rwuune à, um she'et kane.’ Da-o yo muune yo 'wos rii ro kon á, komo yo hyanuru a wishishute, a jamasse o-hur cas, amba net ro n-me á. ⁴⁵ Ka da-o yo haaru yo banduru ya-ut-kot nen ta'voor, ye jiishe yo m-zwom à. Kap kà ya-ut-kot ye, ye a cuw, ye she'et kane be-de un ká net-wu. Ur-kom, she'et-de un ká net-wu dea jiish de n-ga m-yo. Káane ma he m-wakte un hun-ne ye un ka zaman-yo ne yan-men-ut jaas-to.”

*Inu Yeso ne un hen-ne Yeso ne
(Mark 3:31-35; Ruka 8:19-21)*

⁴⁶ Yeso ro ut-ma un hun-ne ne ye ro be-de un wu à, inu-o Yeso un hen-ne ye un wu ne woonuru. Ye ro eso n-do. Ye conog ut-ma un wu ne. ⁴⁷ Wu ken wu zeeru Yeso, “Inu ru un hen-ne ru ne ro eso n-do, ye conog ut-ma un wo ne.”*

⁴⁸ Yeso zeeru ká wu ruru wu à, “¿Wan wu ne ro untun inu re? ¿Komo wan-ne ye, ro untun hen-ne re?” ⁴⁹ Wu kuturu ye yan-neke-mo un wu un kom-o un wu. Wu zeeru, “Ye ka ye ro untun inu re un hen-ne re ne. ⁵⁰ Remen kap o un wu nome rii-yo Tato re wu ro n-Ton shir cone à, wu ro heno re, wan-campo ko wan-ne'a ko komo inu re.”

Bor-us op us-tet

*Sha-mo ut-ma mo un ko-ya-ur-go
(Mark 4:1-9; Ruka 8:4-8)*

¹ Un ká ho-de, Yeso ruuru cin o-hur, wu haaru, wu she'eturu un riib-o o-mar. ² Buug-de un hun-ne deen

* Bor-us op us-voor:47 12:47 N-me un mo ken gen-mo n-ga mo, mo rott ci kwooz-ut voor us-ta'voor [47] á.

Matiyos Bor-us op us-tet:3 49 Matiyos Bor-us op us-tet:13

karguru, ye katu wu gew, har wu kum be-de m-she'et wu yoosutu ye á. Remen kaane wu cowuru hat-o m-ho wu she'eturu, buug-de un hun-ne ut-moor ne komo ye esuru n-riib o o-mar.* ³ Ka da-de wu yoosuru ye us-rem deen un sha-mo ut-ma, untun kàane,

“Wu ken ko-ya-o-tom wu haag o-kat remen wu goot ur-go. ⁴ Bo wu rotte ur-go à, ye ken go'-ye 'henuru n-riib un cow. Yege-no haaru, ye corguru ye. ⁵ Ye ken ye komo ye henuru un be-de m-ta'ar be-de ba m-hu deen. Ye argu m-pot hor-m-hor remen hu-mo un ka be-de ro deen á. ⁶ Bo ho-ur dakante noonho à, ye argu m-rya har ye hwo'uru, remen ye rott us-geer deen á. ⁷ Ye ken ye komo ye 'henuru n-me un yokor. Yege-yokor indundururu, ye wenuru ye m-bo'ose. ⁸ Ye ken ye komo ye 'henuru un be-de ur-bon. Ye bosuru, ye rwo'uru yish o-zungu [100], ye ken ye kwooz-ut tet [60], ye ken ye ur-kwooz un op [30]. ⁹ Kap wu ro ut-to ne to m-hoge à, wu hoge.”

*Rii-yo a cone un kà sha-mo ut-ma
mo un ko-ya-ur-go wu à*

(Mark 4:10-12; Ruka 8:9-10)

¹⁰ Yan-neke-m Yeso haanuru, ye zeeru wu, “Remen yan o wotte ye m-nome ut-ma un sha-mo ut-ma?”

¹¹ Yeso shasuru ye, “Shir dak no, no ye shere be-de un wu à, remen no hoksté m-nap un yo ka. Ye shere be-de un wu á, yea hoks m-nap mosse un gwomo-to Shir ne á. ¹² Amba kap bon ye ro m-raag ut-to un yoos un de à, Shir a do ye us-nap, komo yea kum us-nap deen. Amba ka ye yage m-raag ut-to un yoos un de á, ko ka ya-o-nap yo yette ne à, Shir a rumus yo be-de un ye.† ¹³ Rii-yo rwo'e mettu ye m-nome ut-ma un sha-mo ut-ma à yo ro,

* Bor-us op us-tet:2 13:2 Hyen komo: Ruka 5:1-3. † Bor-us op us-tet:12 13:12 Hyen komo: Mati 25:29; Mark 4:25; Ruka 8:18; 19:26.

Matiyos Bor-us op us-tet:14 50 Matiyos yan-Rwor un Ma-to Shir

“ Remen k_o ye hyen rii-yo m_e m-nom à,
yea hoks m-nap b_o yo r_o á.

Ko ye hoge ma-ut re,
yea hoks m-nap un yo m_e m-con á.’ ”

¹⁴ Ma-to Ishayawan-Rwor un Ma-to Shir gene yoa kor ye à,
yo korog ye. Yo ka yo Shir rure Ishaya wu rure Yahuda-ne!

“ Noa senge m-hoge un yo m_e m-zee koyanda à,
amba no hoks m-nap á.

Noa ma'as m-hyan un yo m_e m-nom à,
amba no hoks m-nap un yo um cone á.’ ”

¹⁵ Ka da-o Shir zeeru Ishaya mosse un hun-ne ye o-Isra-ne,

“ Me un zee kaane,
remen hur-de un ka hun-ne ye de ro m-hwogon ne,
Ye ro ut-to ne, amba ye ro m-nap un yo ye hoge á.

Komo ye bitishshute yish-ye un ye,
remen ye con ye nep yo ro o-nip á.

A ro zeege ye yagute m-con m-nap un yo ro o-nip á,
ye roa nep yo m_e m-nom à.

Ye hogussute cas yo m_e m-rwor à,
ye neps yo um cone à.
Amba ye con ye nom kaane á.

Har ye waktunte be un de
um sokste ye ba'as-de un ye á.† ”

¹⁶ Ka da-de Yeso zeeru yan-neke-mo un wu, Yo yo Shir zee Ishaya, “Shir ya'ag no o-kwum, yish no hyanag rem-se ut-hyat se m_e m-nom à. Shir ya'ag no o-kwum komo cin da no m-hoge un yo m_e m-rwor à. ¹⁷ Nip-o m_e no m-rure, yan-Rwor un Ma-to Shir n-ga un kashi un hun-ne ne deen, ye mare cin n-ga à ro conog ye hyen rii-yo no hyane m_e

† Bor-us op us-tet:15 13:14-15 Hyen komo: Isha 6:9-10 (ut-Girik).

Matiyos Bor-us op us-tet:1851Matiyos Bor-us op us-tet:25

m-nom à, amba ye hyan á. Komo ye hoge rii-yo no hoge à, amba ye hoge á.”§

*Yeso rworog bo
ká sha-mo ut-ma mo ro à
(Mark 4:13-20; Ruka 8:11-15)*

¹⁸ Yeso haaru co ut-ma wu zee, “To, ká sha-mo ut-ma mo un ko-ya-ur-go wu mo ka. ¹⁹ Ka go'-ye he'ene n-riib un cow à, ye ro ka ye hoge ma-to un Gwomo-to Shir à amba ye nap to atte ma-to un to á. Ko-Gwomo-wu un ya-ut-kot haanuru, wu rwooru to-to ke ye un rii-yo ye hoge à. ²⁰ Ye he'ene un be-de m-ta'aru ne à, ye ro ye hoge Ma-to Shir à ye argu m-goks o-zak o-zak. ²¹ Amba ye essu to ya o-da hiin remen ye goks ka ma-to ur-beeb ne á. Da-o swo ur-koob ko us-cenene woone remen ká Ma-to Shir to, to ye gokse à ye argu m-warag jim. ²² Ye he'ene un be-de un yokor komo à, ye a hongse un hun-ne ne ye hoge Ma-to Shir à, amba barag-se un hono o-dak un con-to o-kwum ne wenuru ká ma-to m-bo'ose, har to wakturu hwaá remen con-to o-kwum. Remen kaane yea hoks m-sheer be-de un Ma-to Shir á. Ma-to Shir to rwunte o ka rii kashi be-de un ká ye ka ye á. ²³ Ye he'ene un be-de ur-bon komo à, ye a hongse un hun-ne ye hoge Ma-to Shir à komo ye bup to. Ya ye ro untun ka pot-yo rwute yish o-zungu [100] à. Yo ken komo kwooz-ut tet [60] Yo ken komo ur-kwooz un op [30].”

Yege-kwa n-me un hyo

²⁴ Ka da-de Yeso dooru m-rure un ka hun-ne ye mo ken sha-mo ut-ma mo. Wu zeeru, “A hoks m-hongse un gwomo-to Shir un net ne wu go'e go'-ye ur-bon un kat-o un wu à. ²⁵ Amba da-o hun-ne rewesse kap à, ko-wan-yage-to un wu haaru, wu gooru yege-kwa un ká kat-o un

§ Bor-us op us-tet:17 13:16-17 Hyen komo: Ruka 10:23-24.

hyo o, wu argu ut-ma un wu. ²⁶ Bo go'-ur potonte à, ye bosuru ye rwunturu yish, ka da-de yege-kwa potnuru un ce ye.

²⁷ “Guw-ne ye un ko-ya-o-kat haanuru. Ye zeeru ko-ya-o-kat, ‘Ai, go'-ye ur-bon te go'e un kat-o ru bo o zee à. To, jre nome yege-kwa rwunte un ka be-de?”

²⁸ “Ko-ya-o-kat zeeru ye, ‘Wan-yage-ut re wu nome to ka.’

“Guw-ne cituru wu, ‘iO conog te mu'ug ka kwa-ye?”

²⁹ “Amba ko-ya-o-kat zeeru, ‘Ay, taase be-de m-mu'ug un kwa no he no mu'ug un hyo-ne. ³⁰ Yage myet-mo un ye bo'osute be-ur gaan har da-o m-ce. Ka da-de man rure ya-m-ce, ye be m-mu'ug un ka kwa-ye, ye karakse, ye geger, a tukste, amba a kamas yege-hyo a ru un byo un de.’”

*Sha-mo ut-ma mo
un ya'ane-yo o-mosta*

(Mark 4:30-32; Ruka 13:18-21)

³¹⁻³² Yeso dooru ye m-rure un mo ken sha-mo ut-ma mo. Wu zee, “Gwomo-to Shir untun ya'ane-yo mosta to ro yo jiishe us-rek n-me un go kap à yo wu ken net-wu deke, wu gooru un kat-o un wu à. Yo jiishe us-rek be-de un or un yo ne. Amba da-o yo bo'ose à, yo jiishuru kap o un guoog o-kat, yo wakturu caari-yo o-'yo, har ma yege-no ceeru ut-kur un jet-se un yo.”

Sha-mo ut-ma mo m-yist

(Ruka 13:20-21)

³³ Yeso dooru ye m-rure un mo ken sha-mo ut-ma mo. Wu zee, “Gwomo-to Shir ya to ro untun m-yist. Wu ken ne'a-wu dek m-yist, wu wuugse un hyo-mo un hyo-ne me'es ut-tet, amba kap ka hyo-mo kutuksuru m-yist ne.”

Yeso muurute sha-mo ut-ma

(Mark 4:33-34)

³⁴ Yeso yoosute buug-de un hun-ne kap ká rem-se un sha-mo ut-ma. Wua yoosu ye rii á se mosse un sha-mo ut-ma ne. ³⁵ Ka to ro remen Shir shoosté rii-yo Ishayawan-Rwor un Ma-to Shir rwore à unze,
 “Man nome hun-ne ut-ma un sha-mo ut-ma,
 rii-yo hun-ne ro nakke n-ga á,
 cin un takan-de un hono o-dak man ru ye nep yo.”*

Yeso rwuntute ye cas yo

*ká sha-mo ut-ma mo un
 kwa-ye n-me un hyo ro à*

³⁶ Ka da-de Yeso yaguru buug-de un hun-ne, wu cowuru o-hur, be-de wu ro ur-she'et à. Yan-neke-mo un wu, komo ye haanuru be-de un wu, ye zeeru wu, “Ruru te rii-yo ká sha-mo ut-ma mo un ká kwa-ye o-kat cone te nep à.”

³⁷ Yeso zeeru, “Wu go'e go'-ye ur-bon à me Wà-wu un net. ³⁸ Ká kat-o komo o ro hono o-dak be-de hun-ne ro m-she'et m-moka à. Go'-ye ur-bon komo ye ro yakar-ye ut-gwomo to Shir, ká kwa-ye komo yakar-ye un ko-Gwomo-wu un ya-ut-kot ye. ³⁹ Komo wa-ut-yage-wu go'e ká kwa-ye à, ko-Gwomo-wu un ya-ut-kot wu. Da-o m-ce ne, ta-de un hono o-dak de. Ká ya-m-ce ye komo ye ro yan-tom-ye Shir.

⁴⁰ “Ká guw-ne ye a mu'ug ka kwa-ye a do ye o-ra. Káne he m-nom un ho-de un ta-de un hono o-dak. ⁴¹ Me, Wà-wu un net, man tomon yan-tom-ye Shir un hono o-dak. Komo yea hurum be-de un Gwomo-to Shir, ko yo ke rii-yo ro m-hante m-'e ur-ba'as ne à, un ko wu ke kowa m-nom un rii yo-yo wu ne. ⁴² Yan-tom-ye Shir a jorbe yan-men-ut jaas-to un kuub-o o-ra. Káne ye he us-kan, ye ro un hawse un yin-ye un ye. ⁴³ Ka da-o o ka kashi un hun-ne ye Shir gokse à he us-myakt untun ur-ho, n-me un ut-gwomo to un Tato. Yage ko-yan-tó-tò m-hoge, wu hogute.”

* Bɔr-ɔs ɔp ɔs-tet:35 13:35 Hyen komo: Bɔng 78:2.

Matiyos Bor-us op us-tet:44 54 Matiyos wan-Yoos-de o-karamsa

Kwum-o ro wukuse à

⁴⁴ Yeso haaru co ur-yoos wu zee, “Gwomo-to Shir ya to ro untun o-kwum o a wuke n-me o-kat à, bo wu ken wu hyente o à, wu jamsu m-wuke, remen caari-o o-zak. Wu haaru wu baburu kap o un rii-yo wu rotte à, wu oorū ká kat-o.”

Ta'ar-de un hwor

⁴⁵ “Har m-moka, gwomo-to Shir ya to ro untun wa-ut-baab m-o ne wu ro un hoob-o un ta'ar-to un hwor wu o à. ⁴⁶ Bo wu hyente ta'ar-de un hwor deen à, wu argu m-ha wu baburu kap rii-yo wu rotte à. Wu morogsu hwor, wu oorū de.”

Yo-o un ship un jan

⁴⁷ Yeso haaru co ur-yoos wu zeeru, “Har m-moka, gwomo-to Shir ya to ro untun yo-o un ship un jan. Bo hun-ne jorbe o n-me m-sa à, o shipnuru yege-jan go-us-go. ⁴⁸ Bo o shiiste un jan à, yan-ceeb naknuru o n-riib m-sa un jan ne. Ka da-de ye she'eturu, ye degruru jan-ye ur-bon, ye duusuru o-koor, ye uksuru ye rotte ur-bon á. ⁴⁹ Káane he m-nom un ta-de un hono o-dak. Yan-tom-ye Shir a haan ye deger, ye hurum hun-ne yo-ye n-me un so-ye. ⁵⁰ Komo yan-tom-ye Shir yea jorbe ka hun-ne yo'e ye n-me un ra-o m-reeten, káne ka hun-ne ye he us-kan un haw-se un yin-ne.”

Kwum-o pu-o o-ut ne

⁵¹ Yeso cituru yan-neke-mo un wu, “¿No nepste to ka kap?”

Ye shasuru, ye zeeru, “Ee, te nepste.”

⁵² Wu zeeru ye, “Ko wu ke wan-Yoos-de o-karamsa wu, wu a yoose ma-to gwomo-to Shir à. Ya wu ro untun net-wu ro un byo-de ur-ess ne à o-hur. Wu gassan rii-yo ur-bon ut ko pu-yo.”

Matiyos Bor-us op us-tet:5355Matiyos Bor-us op us-tet:58

*A yagute Yeso ut-yage
un bo-o o-Nazaret
(Mark 6:1-6; Ruka 4:16-30)*

⁵³ Bo Yeso komte rwor un ká sha-mo ut-ma mo à, wu argu yage un ka be-de. ⁵⁴ Bo jime à, Yeso un yan-neke-mo un wu ne wooru o-Nazaret bo-o un wu. Wu ciru yoose un hun-ne ye un Yahuda-ne un kuke-o un yoos un Ma-to Shir. Ye bopuru us-nu un bo wu yoose ye à un rii-yo wu nome ne à. Ye cituru hi un de un ye, “¿Ke ne ka net-wu kume ka weer-se kaane, komo kene wu kume gwomo-to un nom o-made? ⁵⁵ ¿Wu wu ka ro wà-wu un ká ko-wan-shaab-wu? ¿Inu un wu wu ka a m-zee Meri? ¿Hen-ne un wu komo Yakubu, Yusuhu,† Simon ne, Yahudas ne? ⁵⁶ ¿Komo hen-ne ye un wu yan-ne'a-ne kap be-ur gaan-o ka a ro un ye ne á? Remen kaane a nepse wu net caari-wu á. ¿Amba re ne ka net-wu hokste m-nom un ka rem-se ut-hyat se ne?” ⁵⁷ Ye hoguru ryaab-se un wu, ye yanuru wu.

Amba Yeso zeeru ye, “Ai, ko wu ke wu ro m-'ya un ko-wan-rwor un Ma-to Shir ut-gos amba husse hun-ne ye un bo-o un wu, un ye un hur-o un wu ne.”‡ ⁵⁸ Komo Yeso nom rii-yo ut-hyat deen reeno á, remen koob-de m-sher mo un ye be-de un wu.

Bor-us op us-nass

*Mar-m Yohana Wa-m-Yo'os
un hun-ne m-ho
(Mark 6:14-29; Ruka 9:7-9)*

† Bor-us op us-tet:55 13:55 To ken gen-to a geneg Jonis, har m-moka komo to ken to a geneg Yohana. ‡ Bor-us op us-tet:57 13:57 Hyen komo: Yoha 4:44.

¹ Un ka da-o, ko-Gwomo Here [Atipas] hoge rii-yo ut-hyat t̄o Yeso ro m-nom à. ² Wu zeeru yan nome un wu m-senge, “Ai, ka net-wu a nom Yohana Wa-m-Yo'os un hun-ne m-ho. Ko de nomte wu mereste à, wu muunte un hoog ne! O hante wu rotte un ka gwomo-t̄o ne t̄o un nom un rem-se ut-hyat.”

³ Remen Here n-ga rwoog a bup komo a ke'e Yohana, wu rwoog a ke'e wu o-kuke o m-ke'et remen Here gaag Herodiya, ne'a wu un or re un wu, Pirip. ⁴ Komo n-ga ma Yohana russute Here unze udepe wu she'et un Herodiya ne á, remen jet un karamsa-o Shir o. Here swooru us-ryaab un Yohana ne. Wu rwo'uru karma-ne ye un wu, ye ship Yohana, ye ke wu.*† ⁵ Here ro conog ma wu ho Yohana, amba wu ro m-hoge gyer-o un hun-ne, remen ye dekse Yohana ko-yan-Rwor un Ma-t̄o Shir wu.

⁶ To, b̄o ho-de a mette Here riginte à, Here banuru biki-o m-re. Wan-ne'a Herodiya hewuru wu us-hew un her-o un ye haane o-biki à. Here nomuru o-zak deen. ⁷ Remen kaane wu sworuru o-nu mosse un tond ne unze, wua 'ye ka wan-ne'a-wu kap o un rii-yo wu kone à. ⁸ Inu un wu kwemsuru wu mosse un yo wu he m-kon ne à. Ka wan-ne'a-wu zeeru, “Ya'as me hi-ur Yohana Wa-m-Yo'os un hun-ne m-ho m-moka n-me o-kok.” ⁹ Ko-Gwomo ryegnuru, b̄o wu kone wu yo ka à. Amba remen wu zeste wu, komo wu suruste o-nu, un co-o un hamat-ne ye un wu unze wua 'ye wu kap yo wu kone à. Wu rwo'uru karma-ne ya'as wu yo wu kone à. ¹⁰ Ye haaru ha-mo un kur-o m-ke'et, ye kupsuru Yohana ur-hi. ¹¹ Ye hwooru ka hi-de n-me o-kok. Ye ya'suru ka wan-ne'a-wu, wu heeturu inu un wu. ¹² Yan-neke-m Yohana hoguru, ye haaru un kur-o

* B̄or-us op us-nass:4 14:3-4 Hyen komo: Ruka 3:19-20. † B̄or-us op us-nass:4 14:4 Hyen komo: Rewi 18:16; 20:21.

m-ke'et, ye dekuru u-de un wu, ye jokuru. Ye haaru be-ur Yeso, ye ruru wu yo kore Yohana à.

*Yeso reegtute hun-ne
dugu-us taan [5,000]*

(Mark 6:30-44; Ruka 9:10-17; Yoha 6:1-14)

¹³ Bò Yeso hogute Yohana mereste à, wu inuru wu cowuru hat-o m-ho. Wu pasuru de ken be-de de rotte net á, remen wu she'etté un hon-de un wu. Amba bo buug-de un hun-ne hogute kaane à, ye argu m-rwuun un bo-to un ye. Ye doruru wu us-na us-na. ¹⁴ Bò Yeso rwuunte n-me o-hat à, wu hyanuru hun-ne donte wu deen. Wu hoguru 'won-de un ye, komo wu taasuru ya-us-gom gom-se un ye.

¹⁵ Bò rim-m nomte à, yan-neke-mo un wu haanuru be-de un wu. Ye zeeru wu, “Kà be-de ha de rott net á, komo rim-m nomoste. Zee kà hun-ne ye warag n-me o-bo remen ye ooté hi un de un ye rii-yo m-re.”

¹⁶ Yeso zeeru ye, “Ay, se ye aragte á, 'ya no ye rii-yo m-re.”

¹⁷ Ye shasuru, ye zeeru, “Tea hoks ye m-coks á, tett rii kane á se ut-burodi ut-taan un jan ne yoor.”

¹⁸ Ka da-de, Yeso zeeru ye, “Hante me no to.” ¹⁹ Wu zeeru hun-ne she'et n-te ut-po. Ka da-de Yeso dekuru ká burodi-ut taan-to un ká jan yoor-ye ne. Wu dassuru hi-de un wu n-Ton shir. Wu nomuru Shir ur-bongon. Wu bosuru ut-burodi un ká jan-ye ne. Wu ya'asuru yan-neke-mo un wu, yan-neke-mo un wu komo ye ya'asuru buug-de un hun-ne. ²⁰ Ká burodi-to hundunduru, ko wu ke net-wu reeg wu ciig. Yan-neke-mo un wu karaksuru to kuse à kap, har to shiiru koor-ut op ut-yoor [12]. ²¹ Hun-ne ye re to à ye wooste campo-ne dugu-us taan [5,000] husse ne'a-ne un yakar-ne ye re to à.

Yeso hewete ur-hew n-ton m-ho
(Mark 6:45-52; Yoha 6:15-21)

²² Ye m-kom un re un rii-yo m-re, Yeso rwo'uru yan-neke-mo un wu, ye cuw hat-o m-ho ye waragte reeno ur-jit. Remen ye be'et wu m-wo Mar-o Gariri. Wu ne wu esuru un ka be-de remen wu 'yonsté hun-ne. ²³ Bo hun-ne aragsute à, wu daaru n-ton o-haag un hon-de un wu remen wu konot Shir. Har rim-m nomuru m-sok ne wu ro reeno un hon-de un wu cot.

²⁴ Un hohond-mo un ka da-o hat-o yan-neke-mo un wu tuwte à ro n-tete o o-mar, jok-ye m-ho ro o us-tam, komo yo-m ro o m-tute. ²⁵ Kwom-us tet-se m-tet, ye hyanuru Yeso wu ka wu ro m-neke n-ton o-mar wu ro m-kawbe un yan-neke-mo un wu. ²⁶ Amba bo yan-neke-mo un wu hyente wu ro ur-hew n-ton m-sa à, ye hoguru o-gyer. Ye zeeru, “Ko-marimar-wu!” Ye 'yonsuru us-cor rem o-gyer!

²⁷ Un gyept-o un yish, Yeso tepsuru ye, wu zeeru, “No zo'oge á! Me wu, no hoge o-gyer á!”

²⁸ Bitrus shasuru wu, wu zee, “Gos-wu, urege wo wu, zee me um habe be un du un yawag m-ho.”

²⁹ Yeso zeeru, “Haan ge.”

Ka da-de Bitrus ruuru o-hat, wu ciriru ur-hew m-yawag m-ho, wu ro m-neke be-ur Yeso. ³⁰ Amba bo Bitrus hyente m-yo m-'wons ne à, wu hoguru o-gyer. Wu ciriru m-yi. Wu argu m-kan, wu zee, “Gos-wu, gu me!”

³¹ Un gyept-o un yish, Yeso tabburu kom-o un wu, wu shipuru Bitrus. Yeso zeeru Bitrus, “Wott m-sher deen á, jremen yan o o ryegente?”

³² Ka da-de bo Yeso un Bitrus ne cuwte o-hat à, yo-m resuru ceen. ³³ Ka da-de ye ka yan-neke-m Yeso ye ro n-me o-hat à, ye nomoru Yeso ur-bongon. Kap mo un ye zeeru Yeso, “Nip-o, wo Wà-wu Shir wu.”

*Yeso taasute ya-us-gom
gom-se un ye un bo-o o-Genesaret
(Mark 6:53-56)*

³⁴ Ka da-de ye pasuru de ka jit-de m-sa de, ye kergunduru un dak-o o-Genesaret. ³⁵ Bo hun-ne ye un ka bo-o nepte Yeso haante à, ye tomuru a rure ko wu ke net-wu, wu ro un ka dak-o à, unze Yeso haante. Ye hante wu ya-us-gom kap. ³⁶ Ye konuru Yeso ye ci ko riib-yo un matuku-de un wu. Wu ya'uru ye o-cow, ye nom kaane. Myet-mo un ye ci'e à gom-se un ye taaru.

Bor-us op us-taan

*Jor-se un ye ro co-o o-dak à
(Mark 7:1-13)*

¹ A kane Parisa-ne un yan-Yoos-de o-karamsa ne haanuru be-ur Yeso zee-mo o-Urusharima. Ye zeeru, ² “¿Remen yan o ne yan-neke-m ru rotte m-jetem un jorse un mong-ne? Te un zee kaane remen ye ro m-sapt ut-kom ye reet rii-yo m-re bo a oos á.”

³ Yeso shasuru ye, “No ne, ¿remen yan o no rotte m-jet un karamsa-o Shir remen jor-us no? ⁴ Ai, Shir zeste, ‘Hyan tato ru ut-gos ne un inu ru ne,’* komo, ‘Myet wu pyape tato un wu ko inu un wu à, o-nip a ho wu.’† ⁵ Amba no ur-yoos unze urege net ro un yo ken rii-yo ne yo wu heete m-gu un tato un wu ko inu un ne un yo ne à, amba wua zee, ‘Kap rii-yo no roa kum be un de n-ga à, yar-mo mo um seke Shir à,’ waragte o ka, ba se o ya'aste tat-ne ru ne ut-gos á. ⁶ Remen jor-us no, no muste Ma-to Shir hwaa. ⁷ No ya-o-shepe! Hond hond o Ishaya nome ma-ut no bo wu zee à,

* Bor-us op us-taan:4 15:4 Hyen komo: Rwuu 20:12; Kara 5:16. † Bor-us op us-taan:4 15:4 Hyen komo: Rwuu 21:17; Rewi 20:9.

8 “ ‘Ká hun-ne ye r̄o me m-'ya m-sek un nu-se un ye cot,
Amba hur-de un ye nomoste ur-hew un me ne.

9 Guw-mo un ye mo ye r̄o me m-nome à,
mo o-hwaa mo,
ye sugute karamsa-o Shir un yoos-de un ye.’ ‡ ”

*Rem-se r̄o un saburse un net be-de Shir à
(Mark 7:14-23)*

10 Yeso aaguru buug-de un hun-ne, wu zeeru ye, “Raks
no, no hoge m-sok ne. 11 Ba rii-yo r̄o m-cow un nu-o un
net à, yo r̄o wu m-rwo wu waktute ko-ya-ur-ba'as be-de
Shir á, se rii-yo r̄o m-rwuun un nu-o un wu à, un yo wu r̄o
m-nom ne à.”

12 Yan-neke-mo un wu haanuru be-de un wu, ye cituru,
“¿K̄o o nepste unze Parisa-ne hogute ryaab-us ru remen
kà ma-to o zee?”

13 Yeso shasuru, “Myet go-de r̄o ba Tato re wu n-Ton
shir wu go de á, a mu'ug de. 14 Yagu ye temb. Po-ne yan-
nak un or un ye po-ne. Urege ko-po r̄o m-nak un or un wu
ko-po, ai, kap mo un ye yea he'ebe n-me o-kuub.” §

15 Ka da-de, Bitrus zeeru, “Yeso, rwuntu te cas yo ká
sha-mo ut-ma mo cone te nep à.”

16 Yeso zeeru wu, “¿Ashi, har m-moka no nap á? 17 Me
m-zee kap o un rii-yo net re à, ur-takan yoa cuw un nu-o
un wu, ká da-de ne yoa cuw un men-to un wu, komo ur-
kom yoa ru un wur-o un wu. 18 Amba rii yo-yo r̄o m-rwuun
o-nu à be-de ur-hur yo r̄o m-rwuun. Komo yo r̄o m-naas
un net-wu rwunte yo à.* 19 Me un zee kaane remen cin
ur-hur barag-us yo-se r̄o m-rwuun. Se r̄o, ho-m un hun-
ne, o-ás ne, m-naase ne, ur-hyow ne, un shese ut-bo ne,

‡ B̄or-us op us-taan:9 15:9 Hyen komo: Isha 29:13 (ut-Girik). § B̄or-us
op us-taan:14 15:14 Hyen komo: Ruka 6:39. * B̄or-us op us-taan:18 15:18
Hyen komo: Mati 12:34.

un naas un jin-ut or ru ne. ²⁰ Se kà rem-se rō net m-rwō m-wakte ko-ya-ur-ba'as be-de Shir. Re un rii ba un sapt ut-kom a ru net m-wakte ko-ya-ur-ba'as be-de Shir á.”

*Sher-mo un wu ken
ne'a-wu be-ur Yeso
(Mark 7:24-30)*

²¹ Yeso ruuru o-Gariri wu nekuru raag-o un dak-to o-Taya o-Sidon ne, ²² Wu ken ne'a wu ko-ya-o-Kan'ana, wu rō ur-she'et káne à haanu be-ur Yeso. Wu 'yonsu us-cor wu rō us-kan, wu zeeru, “Gos-wu, wà Dawuda, hoge 'won un de! Remen wà re wan-ne'a rō un ko-ya-ut-kot ne, wu rō wu un ya-ur-koob.”

²³ Amba Yeso shas wu kō ur-gom á. Ka da-de yan-neke-mo un wu konuru wu, ye zeeru, “Yan wu! Zee wu arag. Remen wu rō na m-dore un kaas ut-tō o-zaaz!”

²⁴ Ka da-de Yeso zeeru ká ne'a-wu, “Shir un tomon me remen hun-ne ye o-Isra ca-ye Shir ye ege à cot.”

²⁵ Amba ká ne'a-wu haaru wu kwukturu un co-o un wu. Wu konuru komo, “Gos-wu, gu me!”

²⁶ Yeso zeeru ká ne'a-wu, “A nom ur-bon a dek rii-yo m-re yo un yakar a ya'as yege-wo á.”

²⁷ Ká ne'a-wu shasuru, “Eba, Gos-wu o, amba yege-wo rō m-rekem un yo ken rii-yo m-re yo rō m-he'en un kōk-to ya-o-hur rotte m-re à.”

²⁸ Yeso zeeru, “Ne'a sher-m ru rō deen! A nomotu yo wo o-dish à.” Un gyept-o un yish, ko-ya-ut-kot ruuru un wà un wu.

Yeso taaste gom-se un hun-ne deen

²⁹ Bon káne, Yeso doruru so n-riib Mar-o o-Gariri. Ka da-de wu daaru ur-dor, wu she'eturu. ³⁰ Hun-ne haanuru be-de un wu deen. Ye neknute un ryam-ne ne, un po-ne ne, un cim-ne ne, un 'kato-ne ne, un ye ken ya-us-gom ye ne deen, ye essuru ye un co Yeso. Wu taasuru ye gom-se

un ye kap. ³¹ Har hun-ne hyen o-made bo ye hyane 'kato-ne teperte à, ya-ut-cim komo ye m-senge, ryam-ne ur-hew, po-ne komo ye ro o-hyan. Kap mo un ye, ye nomuru Shir o o-Isra ur-bongon.

Yeso reegtute hun-ne dugu-us nass [4,000]

(Mark 8:1-10)

³² A kane Yeso aaguru yan-neke-mo un wu, wu zeeru, “Me m-hoge 'won-de un ka hun-ne ye. Caane ho-ut tet-to ka ye be-ur gaan un me ne, komo ye rott rii-yo m-re á. Man 'yons ye m-mer á, taase ye bonse un cow.”

³³ Yan-neke-mo un wu zeeru wu, “De ka be-de rotte net á, ¿ke a he kum un ga-to a hette reegte un de ka caari-de un buug-de un hun-ne de?”

³⁴ Yeso cituru, “¿Burodi-ut re no rotte?”

Ye zeeru, “Ta'yoor-to un yan jan rek-ye ne hiin.”

³⁵ Yeso zeeru buug-de un hun-ne ye she'ete n-dak.

³⁶ Wu dekuru ka burodi-to ta'yoor-to un ka jan-ye ne. Wu bomuru Shir, wu wonguru to. Wu ya'asuru yan-neke-mo un wu. Komo yan-neke-mo un wu wonguru buug-de un hun-ne.

³⁷ Ko wu ke wu reeg wu ciig. Yan-neke-mo un wu karaksuru to kwange à, koor-ut ta'yoor ut-caari. ³⁸ Ye re to komo à, dugu-us nass [4,000] ye ro, husse ne'a-ne un yakar-ne. ³⁹ Ka da-de Yeso 'yonsuru buug-de un hun-ne ye ji o-hur. Wu cowuru hat-o m-ho wu arguru dak-o o-Magadan.

Bor-us op us-cind

Hoob-o o-napa

(Mark 8:11-13; Ruka 12:54-56)

¹ Parisa-ne un Saduki-ne haaru be-ur Yeso remen ye megerté wu, ye konuru wu kutu ye yo ken rii-yo ut-hyat yo

n-Ton shir, yo he m-wakte o-napa à unze Shir wu tomne wu.*

² Wu shasuru ye, wu zee, “Urege rim-m nomog, no hyene Ton-o shir nomog zá, no m-zee, ‘Ee, ho-de un buk dea rwuun kar kar.’ ³ N-sot komo, no hyene Ton-o nomog zá, no m-zee, ‘Caane a hye kem.’

No m-hoks m-nap bo Ton-o ro ur-hew à, amba no hoks o-napa yo Shir ro m-nom un ka da-o á.† ⁴ Hun-ne ye un ka da-o yo-o o ro un gyer-o Shir á. Ye conog ye hyen o-napa amba yatt napa-o a he ye m-kute á, se o ma Yunanawan-Rwor un Ma-to Shir.” Ka da-de Yeso arguru, wu yage ye káne.‡

*Yist-mo un Parisa-ne un Saduki-ne
(Mark 8:14-21)*

⁵ Bo yan-neke-mo un wu woote yo ka riib-yo reeno à, ye baksuru unze ye boprunte ut-burodi. ⁶ Yeso zeeru ye, “Tu no yish no nep ha, komo no nom ja un ka yist-mo un Parisa-ne mo ne un mo un Saduki-ne.”§

⁷ Ye ciri ut-ma un hi un de un ye un hi un de un ye. Ye ro m-zee, “¿Ko remen ka burodi-to a boprunde à o wu zette káne?” ⁸ Yeso nepse yo ye ro us-barag à, wu zeeru, “No yan-sheer-m rek-mo! ¿Remen yan o notte m-zee nott ut-burodi á? ⁹ ¿Har m-moka non go nap? ¿To-ut ke'essute no bo um reegte hun-ne dugu-us taan [5,000] un burodi-ut taan ne? ¿Komo koor-ut re no karakse to kuse?*” ¹⁰ ¿No

* B̄or-us op us-cind:1 16:1 Hyen komo: Mati 12:38; Ruka 11:16. † B̄or-us op us-cind:3 16:2-3 Mo ken gen-mo deen ka gom-to ro kon n-me cir-mo un 16:2-3 be-de a gene wu shasuru à. ‡ B̄or-us op us-cind:4 16:4 Hyen komo: Mati 12:39; Ruka 11:29. § B̄or-us op us-cind:6 16:6 Hyen komo: Ruka 12:1.

* B̄or-us op us-cind:9 16:9 Hyen komo: Mati 14:17-21.

baks hun-ne dugu-us nass [4,000] ye um reegte un burōdi-ut ta'yoor? ¿Koor-ut re nō karakse tō kuse?† 11 ¿Re nōme nō yagute m-nap unze me un ma-tō ut-burōdi á? Um zeeg nō komo, 'Nōm nō ja un yist-mō un Parisa-ne un Saduki-ne nē.' ”

12 Ka da-o yan-neke-mō un wu nape unze yist-mō a m-rwō ut-burōdi à mō mō á, amba wu un çon ye nōm ja un yoos-de un Parisa-ne un Saduki-ne de o-shepe.

*Bitrus rurute Yeso unze
Yeso wu rō Kiristi*

(Mark 8:27-30; Ruka 9:18-21)

13 Tō, bō Yeso haante dak-o o-Kaseriya o o-Pirip à, wu cituru yan-neke-mō un wu. Wu zeeru, “¿Wan wu hun-ne rō m-zee Wà-wu un net‡ rō?”

14 Ye zeeru, “Ye ken ye rō m-zee Yohana Wa-m-Yo'os un hun-ne m-hō, ye ken ye komo Ereja, ye ken komo Irmiya, kō komo wan-gaan n-me un yan-Rwor un Ma-tō Shir n-ga.”§

15 Ka da-de wu cituru ye, “¿Amba nō un ya, wan wu ne um rō un hyan-o nō?”

16 Simōn Bitrus shasuru, “Wō wu, Kiristi, *Wà-wu Shir wan-hoog.”†

17 Yeso shasuru, wu zee, “Simōn wà Yohana, wō ko-ya-o-kwum-wu! Remen Tato re wu rō n-Ton shir à, wu kutu wō tō ka, ba net á. 18 M-mōka um zeeg wō unze wō rō

† B̄or-us op us-cind:10 16:10 Hyen komo: Mati 15:34-38. ‡ B̄or-us op us-cind:13 16:13 “Wà-wu un net” con-de de Yeso rō un 'ya un hi un de un wu à. § B̄or-us op us-cind:14 16:14 Hyen komo: Mati 14:1-2; Mark 6:14-15; Ruka 9:7-8. * B̄or-us op us-cind:16 16:16 Kō: Wū Shir daagne à Wan-Gwū (gom-de Yahuda-ne) un Wū Shir daagne à (gom-de ut-Girik) kap mō un tō, tō rō “Wū Shir daagne à.” † B̄or-us op us-cind:16 16:16 Hyen komo: Yoha 6:68-69.

Bitrus,[‡] komo n-t̄on un ka ta'ar-o[§] um he man yan-dor re, komo mo ken mar-mo* rott ut-gwomo be-de un ye á.
19 Man ya'as w̄o rii-se un tiks un gwomo-to Shir. Koyan o caase kane un hono o-dak, Shir a caas yo n-T̄on shir. Komo koyan o gage kane un hono o-dak, Shir a geeg yo n-T̄on shir.”†

20 Wu nakuru yan-neke-mo un wu ut-to m-sok ne, ye rure net unze wu ro Kiristi á.

Yeso rworog gon mar-mo wu he'e à

(Mark 8:31—9:1; Ruka 9:22-27)

21 Cin un ká da-o, Yeso cire m-kute un yan-neke-mo un wu unze, se wu haag bo-o o-Urusharima. Komo wu ruru ye yo he wu m-kor reenò à. Wu suut ur-koob go-us-go be-de un ye ro sek-ye, un Gwomo-ne ye un kon-se Shir, un ya-ur-yoos-de karamsa-o Mosa ne. Komo a ho wu, un ho-ur atette-de komo a 'yons wu.

22 Bitrus nakuru wu n-riib, wu ciruru wu ut-kangse. Wu ro m-zee, “Gos-wu, Shir ye peste! To ka a nome be un du á.”

23 Amba Yeso wakturu be-ur Bitrus. Wu zeeru, “Wonge un me ne, w̄o ko-Gwomo-wu un ya-ut-kot! W̄o ko-yan-rwo ur-pukse wu be un de. Remen w̄o us-barag untun net, yanze untun Shir bo Shir ro us-barag á.”

24 Ka da-de Yeso zeeru yan-neke-mo un wu, “Myet wu cone wu doru me à, be-ur no, se wu she'eg hi un de un wu, wu sew kan-o un wu, wu doru me.[‡] 25 Remen wu cone wuke un hoog-mo un wu à, wua taage un mo. Amba kap

‡ B̄or-us op us-cind:18 16:18 ut-Girik: *Ka jin-de unze Bitrus ur-ta'ar de ka.*

§ B̄or-us op us-cind:18 16:18 ut-Girik: *ta'ar-o caari.* * B̄or-us op us-cind:18

16:18 ut-Girik: *komo ish-se de o-ra.* † B̄or-us op us-cind:19 16:19 Hyen komo:

Mati 18:18; Yoha 20:23. ‡ B̄or-us op us-cind:24 16:24 Hyen komo: Mati 10:38; Ruka 14:27.

Matiyos B̄or-us op us-cind:2666Matiyos B̄or-us op us-ta'yoor:5

b̄on wu taage un hoog-mo un wu rem re à, wua kum mo. §
26 ¿ Yan yo ne net he m-kum urege wu kumug kwum-o un
hono o-dak kap, amba wu taaguru un hoog-mo un wu?
Ko ne, ¿ ya net he m-ya'as be-de un shas-o un hoog-mo un
wu? 27 Remen me Wà-wu un net, man haan un seps-m
Tato re ne un yan-tom-ye un wu ne, man piishe ko wu ke
net-wu ut-ma mosse un rii-yo wu nome ne à.* 28 Nip-o me
no m-rure, ye ken ye ro kon eso eso kane ya mer á, har se
ye hyanag haan-mo un Wà-wu un net n-me un gwomo-ut
Tato un wu.”

B̄or-us op us-ta'yoor

Yeso barmute

(Mark 9:2-13; Ruka 9:28-36)

1 B̄o a rewete ho-ut cind à, Yeso dekuru Bitrus ne,
un Yakubu, un Yohana (heno Yakubu) ne, wu daaru o-
haag un ye ne un hon-de un ye. 2 Ye ro o-gwot wur-o
Yeso barmuru, co-o un wu nomuru m-cucas untun ur-ho,
matuku-to wu cope à to warguru ut-pus to pyar. 3 Un
gypt-o un yish, yan-Rwor un Ma-to Shir ye n-ga, Mosa
ne un Ereja rwuunuru, ye ro ut-orum un Yeso ne.

4 Bitrus zeeru Yeso, “Gos-wu, nomog ur-bon o tette
kane à! Urege o conog, man tond depi-ut tet kane, ur-
gaan rem ru, ur-gaan rem Mosawan-Rwor un Ma-to Shir,
ur-gaan komo rem Erejawan-Rwor un Ma-to Shir.”

5 Wu ro m-rwor ut-ma kane ke'ente-o m-cucas
hokkuru ye. Ye hoguru cor n-me un ka ke'ente-o o m-zee,

§ B̄or-us op us-cind:25 16:25 Hyen komo: Mati 10:39; Ruka 17:33; Yoha 12:25.

* B̄or-us op us-cind:27 16:27 Hyen komo: Mati 25:31; B̄ong 62:12; Roma 2:6.

“Wu ka wu ro Wà re, wu me m-con à, me m-hoge reren-mo un wu deen. Raks no ma-to un wu!”*† 6 Bɔ yan-neke-mo un wu hogute káane à, gyer-o hooru ye deen, har ye heeru n-dak.

7 Yeso woonuru, wu ci'uru ye. Wu zee, “Ine no, no hoge o-gyer á.” 8 Bɔ ye daste ut-hi à, ye hyan net á se Yeso un hon-de un wu cot.

9 Bɔ ye ro m-kerkunde un ká Haag-o à, Yeso naku ye ut-to. Wu zee, “No rure net rii-yo no hyane á, se Wà-wu un net inute ut-marimar.”

10 Yan-neke-mo un wu cituru wu. Ye zee, “To, ¿remen yan o yan-Yoos-de o-karamsa zette unze, se Erejawan-Rwor un Ma-to Shir he'esente ka da-de Kiristi haante?”‡

11 Yeso shasuru, wu zee, “Nip-o, Ereja roon, komo wua ja'as koyan. 12 Amba me no m-rure, Ereja be'este wu he'esente, ye nap un wu ne á, har ma ye nomotu wu rii-yo ye hyane m-sok à. Káane komo Wà-wu un net he swo ur-koob un kom-to un ye.”§ 13 Bɔ Yeso zette kaane à, yan-neke-mo un wu napuru unze wu ro ye un nome un ma-ut Yohana Wa-m-Yo'os un hun-ne m-ho.

*Yeso taasute wà gom-o un ko-ya-ut-kot
(Mark 9:14-29)*

14 Bɔ ye woote un 'wun-de o-haag à, hun-ne deen ro ye ur-'er. Wu ken net-wu haanuru be-ur Yeso, wu kwukuru un co-o un wu. 15 Wu zeeru, “Gos-wu, hoge 'won-ur wà re wan-campo, wu ro o-tattura ne. Komo wu ro un swo ur-koob deen. Wu m-bor m-hebe o-ra, m-ho ne. 16 Um

* Bɔr-ɔs op ɔs-ta'yoor:5 17:1-5 Hyen komo: 2Bit 1:17-18. † Bɔr-ɔs op ɔs-ta'yoor:5 17:5 Hyen komo: Taka 22:2; Bong 2:7; Isha 42:1; Mati 3:17; 12:18; Mark 1:11; Ruka 3:22; Kara 18:15. ‡ Bɔr-ɔs op ɔs-ta'yoor:10 17:10 Hyen komo: Mara 4:5. § Bɔr-ɔs op ɔs-ta'yoor:12 17:12 Hyen komo: Mati 11:14.

heete wu be-de yan-neke-m ru, amba ye hoks wu m-taase un gom á.”

¹⁷ Yeso shasuru, “No hun-ne ye m-moka, yan-koob-de m-sheer o-nip, ya-ur-cikt, ¿har ha-mo un ho-ut re o um he m-she'et un no ne? ¿Har ha-mo un ho-ut re o um he m-joose un no ne? Hantu me no ka wa-wu.” ¹⁸ Yeso hurguru ko-ya-ut-kot ut-gaag. Ka ko-ya-ut-kot-wu ruuru, wu yage wa cas. A kane gom-o un wa taaru.

¹⁹ Da-o net rokne be-ur Yeso á, yan-neke-mo un wu haanuru be-de un wu. Ye cituru wu, “¿Remen yan o te hokste ruut un ka ko-ya-ut-kot-wu á?”

²⁰ Yeso zeeru ye, “Remen sher-m no ro deen á. Nip-o me no m-rure, urege sher-m no woog gos-to un go'-yo o-mosta yo jiishe us-rek be-de un go kap à, noa rees m-zee ka haag-o ine zee-mo un kane ha-mo un reeno, komo oa ine. Yatt rii-yo he no m-kwange á.”*†

*Yeso doog nom ut-ma
mosse un mar-mo un wu ne
(Mark 9:30-32; Ruka 9:43b-45)*

²² De ken ho-de bo ye waragte un dak-o o-Gariri à, Yeso zeeru ye, “A ya'as Wa-wu un net un kom-to un hun-ne.
²³ Komo yea ho wu, un ho-ur atette-de komo a 'yons wu.”
Yan-neke-mo un wu bopu o-regen deen.

Top un tar un Pyo-o Shir

* Bɔr-us op us-ta'yoor:20 17:20 Mo ken gen-mo un do ci-o kwooz o-gaan 21Ay, gon ye ka ro m-ru á, se us-kon mosse o-swoot ne. Hongse: Mark 9:29.

† Bɔr-us op us-ta'yoor:20 17:20 Hyen komo: Mati 21:21; Mark 11:23; 1Kor 13:2.

Matiyos Bor-us op us-ta'yoor:2469Matiyos Bor-us op us-eer:4

²⁴ Yeso un yan-neke-mo un wu ne wooru bo-o o-Kapanahum. Yan-goks un tar remen Pyo-o Shir haaru be-ur Bitrus, ye zeeru wu, “¿Wan-yoos-ur no ro un top un tar-o un Pyo-o Shir?”[‡]

²⁵ Bitrus shasuru, “Wu ro m-top ge.” Bitrus cowuru o-hur remen wu rurute Yeso ka ma-to. Cin ba wu un rure Yeso, Yeso cituru wu, “Bitrus ¿Ya o hyane mosse un ka cot-o ne? ¿Be-ur wan-ne o gwomo-ne ro m-goks un hwor-ye un tar o, be-de un yakar-ye un ye o, ko be-de un hamat-ne ye ye shipe à?”

²⁶ Bitrus shasuru, “Be-de un hamat-ne.”

Yeso zeeru, “Ya-o-dak ro m-top o ka á! ²⁷ Kap un kaane ne, taase ka hun-ne hoge shoob-ur na, hebe o-mar o jorbe o-kwembe, o hek nu-o un jan-yo o shipe ur-takan à. Woa 'wos o-azorpa yo he m-bo'os à, o dek yo o top tar ru un o ma re ne.”

Bor-us op us-eer

¿Wa jiishe ut-gos?

(Mark 9:33-37; Ruka 9:46-48)

¹ Un ka da-o yan-neke-m Yeso haaru be-ur Yeso, ye cituru wu, “¿Be un te, wa jiishe ut-gos kap n-me un gwomo-to Shir?”^{*}

² Yeso agnuru wu ken wa rek-wu wu, wu essu wu n-tete de un ye. ³ Ka da-de wu zeeru, “Nip-o me no m-rure, se no ja'aste barag-us no komo no warag untun yakar rek-ye, noa kum m-cow un gwomo-to Shir á,[†] ⁴ Remen kaane myet bon wu muute hi un de un wu ba nu-mo ur-hi untun ka wa rek-wu wu à, wu jiishe ut-gos un gwomo-to Shir.

[‡] Bor-us op us-ta'yoor:24 17:24 Hyen komo: Rwu 30:13; 38:26. ^{*} Bor-us op us-eer:1 18:1 Hyen komo: Ruka 22:24. [†] Bor-us op us-eer:3 18:3 Hyen komo: Mark 10:15; Ruka 18:17.

Matiyos Bor-us op us-eer:570Matiyos Bor-us op us-eer:12

⁵ “Komo myet bon wu gokse wà rek-wu untun wu ka rem re à, me wu gokse.

Rem-se rō un rwo ur-pukse à
(Mark 9:42-48; Ruka 17:1-2)

⁶ “Komo bon wu rwo'e wan-gaan n-me un ka yakar-ye sherē o-nip be un de à, nom ur-ba'as à, a jiish wu m-rerem a gege wu ta'ar-de ur-na ur-geks, komo a jorbe wu n-me m-sa mō ur-duw.

⁷ “Rii-yo ur-'won yo ka wu rwo'e ye ken ye nom ur-ba'as à. Rii-yo un rwo ur-ba'as rō kon, amba rii-yo ur-'won yo be-de un ká wu rwo'e ka ba'as-de à. ⁸ Urege kom-o ru, kō na-o ru rō wō un rwo ur-ba'as, kups o jore. A jiish wō o cuw hoog-o ba m-ta un na-o gaan kō kom-o gaan, otte a jorbe wō n-me o-ra o rō m-rymse á, un kom-ut ru ne ut-yoor kō na-us ru us-yoor. [‡] ⁹ Urege komo yish un du rō wō m-rwō m-nom ur-ba'as, hus de o jore. A jiish wō o cuw hoog-o ba m-ta un yish-ur gaan ne, otte a jorbe wō n-me den-o o-ra un yish ru ne yoor. [§]

Sha-mō ut-ma mō un ca-yo ege à
(Ruka 15:3-7)

¹⁰ “Nap nō ha, taase nō yo'og kō wan-gaan n-me un ká yakar-ye, remen me nō m-rure, yan-tom-ye Shir ye un ye rō be-de Shir Tato re wu rō n-Ton à.^{*}

¹² “¿Re ne nō m-hyan o, urege wa-ut-gut rō un ca-ne o-zungu [100], gaan-o eguru be-de un ye, ya wu he m-nom? Wu rees m-yage un ye ká kwōoz-ut nass un op un jero [99] n-ton o-haag ye rō ut-re. Wu heeste hoob-o un ká

[‡] Bor-us op us-eer:8 18:8 Hyen komo: Mati 5:30. [§] Bor-us op us-eer:9 18:9 Hyen komo: Mati 5:29. ^{*} Bor-us op us-eer:10 18:10 Mō ken gen-mō un do ci-o op o-gaan 11Komo Wà-wu un net un haan remen gwu-o ye ege à. Hongse Ruka 19:10.

gaan-yo ege à. ¹³ Komo wu hyandē yo, nip-o mē nō m-rurē, zak-o wu rō m-nom à, o aragte o un ká kwooz-ut nass to un op un jero [99]. ¹⁴ Káane o, Tato re wu rō n-Tōn shir à, wu cōn kō wan-gaan be-de un ká yakar-ye ege á.”

Urege or ru nomog wo ūr-ba'as
(Ruka 17:3)

¹⁵ “Urege or ru ko-yan-dor nomote wo ūr-ba'as, neke o ruru wu un hono nō. Urege wu hogute ma-ut ru, komo wu konog wo o doog wu o ka m-muunte un cōw.† ¹⁶ Amba urege wu hōgu wo á, o do m-ha be-de un wu un net ne wan-gaan kō nen yoor, remen kap yo o zee à, a 'wos to o-nip un nu-se un ya-us-tōr nen yoor kō tet.‡ ¹⁷ Urege wu yagutu ye m-hoge har m-mōka, o rure hun-ne yan-dor Yeso. Urege komo har wu yagute m-hoge un hun-ne yan-dor Yeso, muut wu untun wu nape Shir á, kō ko-yan-goks un tar wu nape Shir á.

¹⁸ “Nip-o mē nō m-rurē, komo kō yo ke rii-yo o caase kanē un hono o-dak, Shir a caas yo n-Tōn shir. Komo kō yo ke rii-yo o gage kanē un hono o-dak, Shir a geeg yo n-Tōn shir.§

¹⁹ “Man do nō m-rurē un yo ka, urege hun-ne nen yoor be un nō un hono o-dak ye mossute ut-hi ye kon yo ken rii-yo, Tato re wu n-Tōn wua nomo ye yo. ²⁰ Remen kap be-de hun-ne yoor kō tet karge n-mē un jin un de à, mē be-ur gaan un ye ne.”

Sha-mō ut-ma mō un
ko-guw-wu rō un ho'os ut-ma á

† Bōr-ūs op ūs-eer:15 18:15 Hyen komo: Ruka 17:3. ‡ Bōr-ūs op ūs-eer:16 18:16 Hyen komo: Kara 19:15. § Bōr-ūs op ūs-eer:18 18:18 Hyen komo: Mati 16:19; Yoha 20:23.

²¹ A kanē Bitrus w̄onuru, w̄u z̄eeru Ȳeso, “¿Gos-wu, re h̄on ō or re he mē nom̄ ur-ba'as um̄ ho'os ká ma-to? ¿So ta'yoor o?”

²² Ȳeso z̄eeru w̄u, “Mē zee w̄o o-ta'yoor á, amba o-ta'yoor har sō kwooz-ut tet un op [490].*†

²³ “Remen kaane, a hongse gwomo-to Shir un wu ken ko-Gwomo-wu ne. Wu cone oog un kwum-o un wu, o ro un kom-to un guw-ne ye un wu à. ²⁴ B̄o ká ko-Gwomo-wu cirte ur-oog à, a hanturu wu ken net-wu, wu, wu ro m-dore ur-moog à de ka net-wu a hoks m-top á har ta-de un hoog-mo un wu.‡ ²⁵ B̄o kwangute wu m-top à, ko-Gwomo rwo'uru a beeb wu un ne'a un wu ne un yakar-ne kap un rii-yo wu rotte ne à, remen a topt ká hwor-ye.

²⁶ “Ká ko-guw-wu kwukturu un co-o un wu, wu ma'asu us-kon wu ro m-zee, ‘Nomo mē, man tops w̄o kap.’ ²⁷ Ko-Gwomo hoguru 'won-de un ká ko-guw-wu, wu ho'osuru wu. Ko-Gwomo yaksuru wu, wu yaguru ma-to un ká moog-de.

²⁸ “Amba ká ko-guw-wu b̄o un ru-mo un wu, wu oosuru or ru un wu ko-guw, wu wu ro m-dore ur-moog hiin à, § wu reeru wu us-cor. Wu zee, “Top mē rii-yo mē w̄o m-dore à!”

²⁹ “Or ru un wu un ko-guw kwukturu, wu konuru wu. Wu zee, ‘Nomo mē, man tops w̄o.’ ³⁰ Amba ká ko-guw-wu yage, har wu haaru, komo wu cwturu wu un kur-o m-ke'et, se da-o wu tope ká moog-de à.

³¹ “B̄o or re un wu un guw-ne hoge rii-yo nome à, ye hoge m-rerem á. Ye ruru ko-Gwomo myet b̄o nome à.

* B̄or-us op us-eer:22 18:21-22 Hyen komo: Ruka 17:3-4. † B̄or-us op us-eer:22 18:22 Hyen komo: Taka 4:24. ‡ B̄or-us op us-eer:24 18:24 ut-Girik: *dugu-us op [10,000] tarents [kiroguram-ye 340,000 azurpa]*. § B̄or-us op us-eer:28 18:28 ut-Girik: *Wu wu ro m-dore denari zungu-o gaan. O-denari ro hond hond un rii ko-ya-ur-gawus ro m-kum à ho-ur gaan.*

³² Ko-Gwomo agburu ká ko-guw-wu. Wu zeeru wu, ‘Wó ko-guw, wan-men-ut jaas-to, um yaksutu wó kap moog-de o deku me à. Me un yaksu wó de remen o konog me.

³³ Ashi, ¿nom ur-bon o hoge 'won-ur or ru bo um hoge 'won un du á?’ ³⁴ Ko-Gwomo swooru us-ryaab deen. Wu rwo'uru a 'ye wu ur-koob har se wu tok kap o un ká moog-de.

³⁵ “Káane komo Tato re wu n-Ton shir he m-nome un ko wu ke be un no wu yage ho'os un ba'as-ur or re un wu hur-ur gaan à.”

B̄or-us op us-jero

Yoos-ur Yeso de un caas ut-ge

(Mark 10:1-12; Ruka 16:18)

¹ Bó Yeso komte rwor un se ká rem-se à, wu yagu dak-o o-Gariri. Wu cowuru so un dak-o o-Judiya, komo wu pasuru so un hōran-de un Roog-o o-Joda à. ² Hun-ne ut-moor ne doruru wu, wu taasuru hun-ne ya-us-gom reeno.

³ Káne, ye ken Parisa-ne ye haane be-de un wu remen ye cept wu, un kà cot-o, “¿N-me un karamsa-o na, o ya'ag net cow wu ho'oste ne'a un wu remen ko yo ke rii-yo?”

⁴ Yeso shasuru ye, “¿Ashi, no karante Ma-to Shir á? Ka wu nomu ye cin ur-takan à, ‘Wu un nom ye campo un ne'a ne.’” ⁵ Wu zeeru komo, ‘Remen kaane, net a yage tato un wu un inu un wu ne, wu momse ne'a un wu o-wur. Ye komo yoor, yea warag gaan.’† ⁶ Har kane co yea warag hun-ne yoor á, se de wan-gaan. Remen kaane, rii-yo Shir gage à, taase net us yo á.”

* B̄or-us op us-jero:4 19:4 Hyen komo: Taka 1:27; 5:2. † B̄or-us op us-jero:5 19:5 Hyen komo: Taka 2:24.

⁷ Ye zeeru wu, “To, jremen yan o Mosawan-Rwor un Ma-to Shir nomte o-karamsa a ya'as takurda-o un caas ut-ge, komo a ho'os ne'a?”[‡]

⁸ Yeso zeeru ye, “Remen cikt-ur no, o rwo'e Mosa yagute no ho'os ne'a no ne, amba cin ur-takan kaane o Shir cone á. ⁹ Me no komo m-rure, myet bo un campo wu ho'ose ne'a un wu à, un yatte be-de o-ás a bope ka ne'a-wu á, komo wu ge hor-wu, wu nomog o-ás o ka.”[§]

¹⁰ Yan-neke-m Yeso zeeru wu, “Urege kaane o to ro, net un ne'a un wu ne, ashi ma jiishte o ka net she'et ba ut-ge.”

¹¹ Amba wu zeeru ye, “Ba hon un net o he m-hoks m-dek un ka ma-to á se de ye Shir ya'e ur-beeb à. ¹² Ye ken ye ro kon ye a mate ye she'et ba ut-ge à, remen yett m-campo á. Ye ken ye ro kon ye hun-ne musse kaane à, ba m-campo. Ye ken ye ro kon komo ye esse yea ge ut-ge á, remen conto un Gwomo-to Shir. Myet wu he m-hoks m-dek un ka ma-to à wu dek.”

Yeso huute yakar nu-o ur-bon

(Mark 10:13-16; Ruka 18:15-17)

¹³ Ka da-o hun-ne hanturu Yeso yakar rek-ye remen wu cit ye un kom-to un wu komo wu konote ye us-kon. Amba yan-neke-mo un wu hururu ka ye hante ka yakar-ye à ut-gaag.

¹⁴ Amba Yeso zeeru ye, “Yagu no yakar rek-ye haante be un de. No wen ye á. Remen gwomo-to Shir to ma un ye to.” ¹⁵ Wu seke ye kom-to un wu ur-hi, wu huute ye nu-o ur-bon. Ka da-o wu arguru.

Ko-ya-o-kwum

(Mark 10:17-31; Ruka 18:18-30)

[‡] Bor-us op us-jero:7 19:7 Hyen komo: Kara 24:1-4; Mati 5:31. [§] Bor-us op us-jero:9 19:9 Hyen komo: Mati 5:32; 1Kor 7:10-11.

¹⁶ A kanē wū ken wū haaru be-ur Yeso un kà cot-o ne, “Wa-ur-Yoos, ¿yan rii-yo ne um he m-nom so-yo um kumut hoog-mo ba m-ta à?”

¹⁷ Yeso zeeru wu, “¿Remen yan o wottu me un cot-se un rii-yo ro so-yo à? Ai, so-wu ro kon á se Shir cot. Amba remen um shest wo cot-o ru, urege o conog o kum hoog-o ba m-ta, se o gyereg rii-yo ká karamsa-o zee à.”

¹⁸ Ká net-wu zeeru Yeso, “¿To ke karamsa-to?”

Yeso shasuru, “Wo ho net á, wo hoob ne'a-wu un net á, Wo hiw ur-hyow á. Wo nom tor-se ut-bo á.* ¹⁹ Hyan tato ru un inu ru ne ut-gos ne. Komo o cun wan-bor-us ru bo o cone hi un du à.”†

²⁰ Ká net-wu zeeru Yeso, “Ai, um dorussute to ká myet, ¿ya kusu me?”

²¹ Yeso zeeru wu, “Urege o conog o warag kashi un net hond hond, neke o beeb hono un rii-yo wotte à kap, o ya'as koob-ne hwor, wa kum ur-'yons n-Ton shir. Ka da-o o haan, o doru me.”

²² Bo ká net-wu hogute kaane à, wu argu m-arag un tuk-mo ut-men, remen wu ro o-kwum ne deen.

²³ Ka da-de, Yeso zeeru yan-neke-mo un wu, “Nip-o me no m-rure, ba un ka yish-ye hun-ne he kum un ko-ya-o-kwum-wu he m-cow un gwomo-to Shir n-Ton à. ²⁴ Man do no m-rure. A jiish m-sok dorom-yo cun un ish-o o-ber, otte ko-ya-o-kwum cun un gwomo-to Shir à.”

²⁵ Bo yan-neke-mo un wu hogute káane à, ye bopuru o-nu. Ye zeeru, “Urege káá o, ¿wan wu un ya he kum un gwu?”

* B̄or-us op us-jero:18 19:18 Hyen komo: R̄wuu 20:13-16; Kara 5:17-20.

† B̄or-us op us-jero:19 19:19 Hyen komo: R̄wuu 20:12; Kara 5:16; Rewi 19:18.

²⁶ Amba Yeso gwoturu ye, wu zeeru, “Be-de un hun-ne, toa nome á. Amba be-de Shir ko yo ke rii-yo yo m-nome yo.”

²⁷ Ka da-de Bitrus zeeru wu, “Te yagute koyan remen te dorutú w̄o. To, ¿ya te he m-kum?”

²⁸ Yeso shasuru, “Nip-o me n̄o m-rure, un ka da-o roone à, da-o Wà-wu un net he m-she'et un gwomo-to un wu to ut-gos à, n̄o ye doru me à, n̄o ye komo he m-she'et un deeg-to un gwomo-ut op ut-voor [12]. N̄o ye he piishe un baag-ut op ut-voor [12] to un Isra-ne ut-ma. † ²⁹ Komo kap o un wu yagne ut-hur ko hen-ne ye un wu, ko sek-ye un wu, ko o-tato, ko o-inu, ko yakar, ko ut-kat, remen jin un de, wua kum rii-yo arge kaane à ut-be o-zungu [100], komo wu kum hoog-mo ba m-ta. ³⁰ Amba deen be-de un ye a m-hyan gos-ye m-moka à yea warag rek-ye. Ka ye a m-hyan rek-ye m-moka à, yea warag gos-ye. §*

B̄or ur-k̄wooz

Ya-m-senge un kat-o us-anab

¹ “Gwomo-to Shir untun wu ken ko-ya-o-kat-wu to ro wu ru'e n-sot n-sot à, remen wu hobonté ya-ur-guwus un kat-o un wu. ² B̄o ye hongute hwor-ye a m-top un ya-ur-guwus un taas ur-ho à, * wu heeturu ye un kat-o un wu.

³ “Hohond-mo un kwom-us j̄er̄o se n-sot, wu ro m-arag be-de un ya-ut-baab, wu hyanuru ye ken ye ro un she'et-de o-hwaa temb n-riib be-de ut-baab. ⁴ Wu zeeru ye, ‘No,

† B̄or-us op us-j̄er̄o:28 19:28 Hyen komo: Mati 25:31; Ruka 22:30. § B̄or-us op us-j̄er̄o:30 19:30 ut-Girik: Amba hun-ne deen ye ro ur-takan à, yea warag ya-ur-buste, ya-ur-buste, komo yea warag ya-ur-takan. * B̄or-us op us-j̄er̄o:30

19:30 Hyen komo: Mati 20:16; Ruka 13:30. * B̄or ur-k̄wooz:2 20:2 ut-Girik: o-denari, top-o un a tope un ko-ya-ur-guwus un taase ur-ho, untun n-me 20:9-10,13.

neke n̄o ūn kat-o re, man top n̄o rii-yo depe à.' Ye nekuru ūn kat-o ūn wu. ⁵ B̄o wu dotte m-ru ho-ur r̄o ūr-hi à, komo ūn hohond-m̄o ūn kwom-us tet, wu dekuru ye ken ya-ur-guwus ye.

⁶ "Har m-moka hohond-m̄o ūn kwom-us taan se m-rim, wu dooru m-ru wu hyanu ye ken ye r̄o eso eso ye rott yo m-nom á. Wu cituru ye, '¿Remen yan o notte ūn she'et-de o-hwaa taas ūr-ho?'"

⁷ "Ye shasuru wu, 'Remen yatt-wu ya'asu te rii-yo m-nom á.'

"Ká ko-ya-o-kat-wu zeeru ye, 'Neke n̄o ūn kat-o re, noa 'wos ye ken ye n̄o mosse m-senge ūn ye ne.'

⁸ "B̄o rim-m nomte à, ko-ya-o-kat zeeru wan-co be-de ūn guw-ne ye ūn wu, 'Ha o gwoton ya-m-senge o-kat. Agbe ye o top ye, shi'in ūn ya-ur-buste ha-m̄o ūn ya-ur-takan.'†

⁹ "Da-o a tope ka ye haane hohond-m̄o ūn kwom-us taan à, ko wu ke goksuru rii-yo depe a top wu ūn taas ūr-ho à. ¹⁰ T̄o, da-o ka ye ba'e m-neke o-kat à, shogbe ye gokste top-o ūn ye à, ye r̄o o-gwot ye zee a top ye arge or ūn ye ne. Amba ko wu ke goksuru rii-yo depe a top wu ūn taas ūr-ho à. ¹¹ B̄o ye gokste top-o ūn ye à, ye ma'asuru ko-ya-o-kat us-hwuhwumug. ¹² Ye zeeru, 'Ye woone ūr-buste à senge-m̄o ūn kwom-o gaan ye nome, amba o tok ye hond hond ūn te ne, te ye taase ūr-ho m-senge m-swo n-noonho à.'

¹³ "Wu shasuru wan-gaan be-de ūn ye, wu zeeru, 'Wan-yen de, ai, me re ra-o ru á. ¿A hongse, um zee man top wo rii-yo a m-top ūn taas ūr-ho á? ¹⁴ Goks rii-yo r̄o yo ma ru à o arag. Ūn nom me m-sok um top ye buste m-woon à hond hond ūn rii-yo um topu wo ne à. ¹⁵ ¿Mett o ūr-beeb um nomot yo um cone ūn hwor re á? ¿Ko wo m-hoge ūr-shoob o remen me kashi ūn net-wu?'"

† B̄or ūr-kwooz:8 20:8 Hyen komo: Rewi 19:13; Kara 24:15.

¹⁶ “Káane o heye be-de un ye a m-hyan ye rō gos-ye m-moka à, yea warag rek-ye. Kane komo ye a m-hyan rek-ye m-moka à, yea warag gos-ye.”^{‡§}

*Yeso doog nom ut-ma mosse
un mar-mo un wu ne
(Mark 10:32-34; Ruka 18:31-34)*

¹⁷ Bō Yeso un yan-neke-mo un wu ne ro m-neke o-Urusharima à, Yeso hessuru n-riib n-cow un ye ne un hon-de un ye, wu ruru ye yo he m-kor un wu ne à wukusse. ¹⁸ “A wo nō o-Urusharima. A ya'as Wà-wu un net un kom-to un Gwomo-ne ye un kon-se Shir un yan-Yoos-de o-karamsa ne. Yea piish wu ut-ma, remen a hoot wu. ¹⁹ Ka da-o yea ya'as wu un kom-to un Roma-ne. Ye nomo wu ur-ar, ye nomo wu us-sorog, komo ye kem wu. Amba un ho-ur atette-de a 'yons wu.”

*Yoos-ur Yeso mosse un nome
un ye ken ye ne m-guw
(Mark 10:35-45)*

²⁰ Ka da-o, inu yakar Zebedi haanuru be-ur Yeso un yakar-ye un wu ne, Yakubu un Yohana ne. Wu kwukturu un co-o un wu, wu konuru Yeso yo ken rii-yo. ²¹ Yeso zeeru wu, “¿Ya o cone?”

Wu zeeru wu, “Rwo kà yakar re yoor-ye m-she'et, wangaan un re un du, wangaan un kwanta un du, n-me un gwomo-ut ru.”

²² Amba Yeso zeeru ye, “Nō nap rii-yo nō us-kon á! ¿Noa hoksusse m-swō ibitte-de ur-koob de um he m-swō?”

Ye zeeru wu, “Tea hoks.”

[‡] B̄or ūr-kwooz:16 20:16 ut-Girik: Amba hun-ne deen ye rō ur-takan à, yea warag ya-ur-buste, ya-ur-buste, komo yea warag ya-ur-takan. [§] B̄or ūr-kwooz:16 20:16 Hyen komo: Mati 19:30; Mark 10:31; Ruka 13:30.

²³ W̄u z̄eeru ye, “M-sok ne, noa su ibitte un de. Amba she'et-de un re un de ko kwanta un de me wu ro wan-gwomo-to m-'ya á. Tato re wu n-Ton shir, wu zongse ka be-to, remen ká ye wu daage à.”

²⁴ B̄o yan-neke-m Yeso ye kuse nen op à hogute yo Yakubu un Yohana kon ne à, ryaab-us reeru ye remen ká nen yoor-ye. ²⁵ Amba Yeso agnuru ye be-ur gaan myet. W̄u z̄eeru, “No nak unze ka ye ut-gwomo to un ye ro Yahuda ne á, ye ro un hoge m-rerem mo un kute un hun-ne ye un ye ur-beeb. Komo ye ro gos-ye gos-ye un ye à, ye ro un hoge m-rerem ye kutute ye ro un kus-o un ye à ut-gwomo. ²⁶ U depe kaane be un no á. Bon wu cone wu warag gos-wu be un no à se wu nomote or un wu ne m-guw.* ²⁷ Komo b̄o un wu cone wu warag co be un no à, se wu waragte ko-guw no.† ²⁸ Ko me ma, Wà-wu un net me haan remen a nomotú me m-guw á, se de remen um nomoté ye ken ye m-guw. Komo um ya'asté hoog-m re remen um rurut hun-ne deen.”

Po-ne yoor kumug o-hyan
(Mark 10:46-52; Ruka 18:35-43)

²⁹ B̄o Yeso un yan-neke-mo un wu ne inute ye yage bo-o o-Jeriko à, hun-ne deen doruru wu n-jim. ³⁰ Ye 'wossuru ye ken po-ne ye yoor, ye ro tara tara n-riib n-cow. B̄o ye hogute Yeso ro m-arag un ká cow-yo à, ye damu us-cor. Ye z̄eeru, “Gos-wu, Wà Dawuda! Hoge 'won un te!”

³¹ Hun-ne kangsuru ye, ye res temb. Ye dooru m-dak us-cor. Ye zee, “Gos-wu, Wà Dawuda! Hoge 'won un te!”

³² Yeso argu m-es un cow, wu z̄eeru, “¿Ya no cone um nomo no?”

* B̄or ur-kwooz:26 20:25-26 Hyen komo: Ruka 22:25-26. † B̄or ur-kwooz:27 20:26-27 Hyen komo: Mati 23:11; Mark 9:35; Ruka 22:26.

Matiyos B̄or ūr-kwōoz:3380Matiyos B̄or ūr-kwōoz o-gaan:9

³³ Ye zeeru wu, “Gos-wu, te conog te kum hyan-o o-bo.”
³⁴ Yeso hoguru 'won-de un ye. Wu ci'uru yish-ye un ye. Ba un rem, ye ciru m-hyan! Ye doruru wu.

B̄or ūr-kwōoz o-gaan

Yeso c̄owog b̄o-o o-Urusharima

(Mark 11:1-11; Ruka 19:28-40; Yoha 12:12-19)

¹ B̄o Yeso un yan-neke-mo un wu ne woote b̄o-o o-Bapaji à, o ro yow yow o-Urusharima ne à, be-de un Haag-o un 'yo-se o-Zetun, Yeso tomuru yan-neke-mo un wu nen yoor. ² Wu zeeru ye, “C̄ow n̄o kà b̄o-o ro un co n̄o à. Un ra-o n̄o tuwte à, n̄o hyen yo ken janka-yo ke'o, un wà un yo ne n-riib. N̄o usundu ye, n̄o hantu me. ³ Wu ken wu citu n̄o yo n̄o m-nom à, zee n̄o wu, ‘Gos-wu wu conu ye.’ Wu ya'asundu n̄o ye ba un naas o-da.”

⁴ T̄o ka a un nom t̄o remen a shoosté rii-yo wan-Rwor un Ma-t̄o Shir rwore à unze,

⁵ “Zee n̄o hun-ne ye o-Urusharima, *†

Ko-Gwomo n̄o wu ka roone be un n̄o,
Ko-yan-gwugwer-mo ur-hi wu,

Wu ro n-ton o-janka, wu ro n-ton wà-yo o-janka.” ‡

⁶ Kà yan-neke-mo un wu ye yoor haaru, ye nomuru b̄o Yeso zee ye nom à. ⁷ Ye hanturu o-janka un wà un yo ne. Ye neksuru matuku-to un ye n-ton un wà-yo o-janka. Wu daaru yo, wu she'eturu. ⁸ Hun-ne ut-moor ne neksuru matuku-to un ye n-dak n-cow. Ye ken ye komo ye jetmunuru wa-to us-'yo ye neksuru n-cow. ⁹ Hun-ne ye ro un co-o un wu à un ye ro m-dore un jim-de un wu ne à. Ye damu us-c̄or, ye zee,

* B̄or ūr-kwōoz o-gaan:5 21:5 ut-Girik: Sihiyona. † B̄or ūr-kwōoz o-gaan:5 21:5 Hyen komo: Isha 62:11. ‡ B̄or ūr-kwōoz o-gaan:5 21:5 Hyen komo: Zeka 9:9.

“Bongon-ur[§] kumute be-ur Wà Dawuda!
Ko-ya-o-kwum-wu, wu rɔ m-haan
un beeb-de un Yawe à!

Bongon-ur kumute be-de Shir n-Ton!”*

¹⁰ Bɔ Yeso cɔwte o-Urusharima à, hun-ne ma'asuru us-cot, ye rɔ m-zee, “¿Wan wu ne wu kà?”

¹¹ Se hun-ne ye rɔ m-dore un Yeso à, ye zeeru, “Ai, wu ka wu rɔ wan-rwor un Ma-to Shir, Yeso wu o-Nazaret o un dak-o o-Gariri.”

Yeso wɛneg m-kukop un Pyo-o Shir

(Mark 11:15-19; Ruka 19:45-48; Yoha 2:13-22)

¹² Yeso cɔwuru un Pyo-o Shir, wu hyanuru myet ya-m-o un ya-ut-baab ne n-me. Wu wagarsuru deeg-to un yanshas-o un hwor, un deeg-to un yan-baab-to un tantabara-ne. ¹³ Wu zeeru ye, “Gense to rɔ, ‘A eeg hur-o re hur-o us-kon,’† amba nɔ muute o be-de un wuke-de un hyow-ne.”

¹⁴ Po-ne un ryam-ne ne haanuru be-de un wu un Pyo-o Shir, wu taasuru gom-se un ye. ¹⁵ Amba bɔ Gwomo-ne ye un kon-se Shir un yan-Yoos-de o-karamsa ne hyente remse o-made se wu nome à, har yakar rɔ un dak us-cɔr n-me un Pyo-o Shir ye rɔ m-zee, “Bongon-ur‡ depete be-ur Wà Dawuda,” yan-co swooru us-ryaab.

¹⁶ Ye zeeru Yeso, “¿Wo m-hoge un rii-yo ká yakar-ye rɔ m-zee?”

Yeso shasuru, wu zee, “Eba, ashi, ¿nɔ wet m-karante n-me un Ma-to Shir á? To zee,
“‘Wo wu yoose yakar un yan-yaar-ne

§ Bɔr ɔr-kwɔɔz o-gaan:9 21:9 ɔt-Girik: Hosanna! = Gu na! * Bɔr ɔr-kwɔɔz o-gaan:9 21:9 Hyen komo: Bong 118:25-26. † Bɔr ɔr-kwɔɔz o-gaan:13 21:13 Hyen komo: Isha 56:7; Irm 7:11. ‡ Bɔr ɔr-kwɔɔz o-gaan:15 21:15 ɔt-Girik: Hosanna! = Gu na!

ye nomo w̄o ur-bongon. '§ ”

¹⁷ B̄on káne, w̄u yaguru ye, w̄u ruuru un ká b̄o-o, w̄u arguru o-Betanya, w̄u rewuru reeno.

Yeso huute 'yo-yo

o-rum o-nu yo-o

(Mark 11:12-14,20-24)

¹⁸ B̄o ish geste à, n-sot Yeso r̄o m-warag o-Urusharima mer reeru w̄u. ¹⁹ B̄o w̄u hyente yo ken 'yo-yo o-rum yo n-riib n-cow à, w̄u haaru un ká 'yo-yo. Amba w̄u kum rii á se ut-wa. W̄u zeeru ká 'yo-yo, “W̄oa do mat un yakar á har o nomot re!” A káne ká rum-yo hw̄o'uru kaw.

²⁰ B̄o yan-neke-m̄o un w̄u hyente káne à, ye b̄opu o-nu. Ye zeeru, “¿Re nome ká rum-yo hu'ute káne ba un rem?”

²¹ Yeso shasuru, w̄u zee, “Nip-o me n̄o m-rure, urege n̄o m-sher ne, komo n̄o zap á, k̄o hiin, noa hoks m-nom arge rii-yo um nome ká rum-yo à. Noa zee ka haag-o 'Wuksunde o he'ebe n-me m-sa.' Oa nomo n̄o o-dorotte.*

²² Urege n̄o shereg o-nip k̄o ya n̄o kone Shir, noa kum yo.”

A un boog-to un gwomo-ut Yeso

(Mark 11:27-33; Ruka 20:1-8)

²³ B̄o Yeso cuwte un Pyo-o Shir à, w̄u r̄o ur-yoos, Gwomo-ne ye un kon-se Shir un sek-ye ne be-de un hun-ne ye haanuru be-de un w̄u. Ye zeeru, “¿Un to ke gwomo-to o wotte un nom un ká rem-se? ¿Komo wa ya'u w̄o kà gwomo-to?”

²⁴ Yeso shasuru, w̄u zee, “Me un cere, man cit n̄o o ken cot-o. Urege n̄o shaks me, man ruru n̄o gwomo-to mette un nom un ká rem-se à. ²⁵ ¿Kene Yohana kume gwomo-to un yo'os-de un hun-ne m-h̄o de w̄u nome à? ¿Shir o ya'e w̄u k̄o net?”

§ B̄or ur-kwōoz o-gaan:16 21:16 Hyen komo: Bong 8:2 (ut-Girik). * B̄or ur-kwōoz o-gaan:21 21:21 Hyen komo: Mati 17:20; 1Kor 13:2.

Ma-ut sunuru ye, ye ro m-zee, “A zee no be-de Shir o, wua zee na, ‘To, ɔremen yan o a sherte un wu á?’²⁶ Amba a zee no, ‘Be-de un net o,’ A o-gyer un ka buug-de un hun-ne de, remen kowan dekse Yohana ko-yan-Rwor un Ma-to Shir wu.”

²⁷ Ye shasuru Yeso, ye zeeru, “Te nap á.”

Yeso zeeru ye, “Me un cere man ruru no ko un to ke gwomo-to mette m-nom un ka rem-se á.

*Sha-mo ut-ma mo un
ko-wan yakar yoor yan-campo-ne*

²⁸ “To, ruru me no yo no hyane un to ka ma-to ne à. Wu ken net-wu ro un yakar-ne yoor yan-campo-ne. Wu haaru be-de un wu ro sek-wu à, wu zeeru, ‘Wà re, caane neke, o nom m-senge o-kat o us-anab.’

²⁹ “Ká wà-wu shasuru, ‘Ay, man he á.’ Amba da-o hor-o, wu ja'asuru us-barag, wu haaru.

³⁰ “Tato-o haaru be-de un ayoore-ye wu, wu ruru wu rii-yo wu rure wu ur-takan à. Wà shasuru, wu zee, ‘To, man hees, Tato re o.’ Amba wu ha á.

³¹ “Kap yoor-mo un ye, ɔwan wu ne nome tato un wu o-dorotte?”

Ye zeeru, “Wà ur-takan.”

Yeso zeeru ye, “Nip-o me no m-rure, yan-goks un tar un ya-o-ás ne, yea be'es no cow un gwomo-to Shir.³² Me un zee kaane remen Yohana Wa-m-Yo'os un hun-ne m-ho haante wu kutute no cow-yo un hoog, amba no bop ma-to un wu á. Amba yan-goks un tar un ya-o-ás, ye bok ma-to un wu o-nip. Komo da-o no hyane ka rii-yo ro m-kor à no waktune no ho'os ba'as-ut no, no bup wu o-nip á.†

† Bɔr ɔr-kwooz o-gaan:32 21:32 Hyen komo: Ruka 3:12; 7:29-30.

Sha-mo ut-ma mo un yan-tom-ye
gokse 'er-de un kat-o us-anab à
(Mark 12:1-12; Ruka 20:9-19)

³³ “Hogu no, mo ken sha-mo ut-ma mo komo. Wu ken net-wu ro kon wu go'e kat-o us-anab à. Wu rigimshiru o ur-san, wu booru kuub-o m-pot un ho-mo un yakar-ye un anab n-me. Komo wu maaru kuke-o m-pipir remen ya-ur-'er. Wu ya'asuru ye ken yan-tom-ye moog-o un ka kàt-o, ka da-de, wu haaru o ken dak-o.† ³⁴ Bo da-o m-ce woonte à, wu tomnuru guw-ne ye un wu. Ye he be-de un ye wu muuge o-kat à, remen ye goksuntú wu o ma un wu nu-o, o un kwum-o o-kat.

³⁵ “Amba ye moge o-kat à shipi guw-ne, ye kaktu wan-gaan ur-bu'ug, ye hooru wan-gaan, ye kaktu wan-gaan us-jor. ³⁶ Wu dooru m-tom un guw-ne hor-ye arge ye ur-takan. Yan-moog-o o-kat nomuru ye bo ye nome ye ur-takan à. ³⁷ Har ur-kom, ko-ya-o-kat tomuru wà un wu hamo un be-de un ye. Wu zee, ‘Yea 'ye wà re m-sek.’

³⁸ “Amba bo yan-moog o-kat hyanbute wà-wu un ko-ya-o-kat à, ye zeeru hi un de un ye, ‘Ehee! Ai, ko-yan-goks un cim-yo o-kat wu ka. A ho no wu, kat-o warag o ma na!’ ³⁹ Ye argu wu m-ship, ye jorbu wu un jit-de san-de o-kat. Ye hooru wu.”

⁴⁰ Yeso cituru ye, “To, ka ko-ya-o-kat-wu muune, ¿ya wu he m-nom un ka yan-moog-ye ne?”

⁴¹ Ye zeeru wu, “Ai, cip wua hoom ye, wu ya'as hor-ye moog-o un ka kat-o, ye he wu senge m-ya'as un o ma un wu nu-o, o un kwum-o o-kat ko o ke hak-o.”

⁴² Yeso cituru ye, “Ashi, ¿no wet m-karante un gen-mo un Ma-to Shir á?

“‘Ta'ar-de ya-ut-ma ginme à,

† Bor ur-kwooz o-gaan:33 21:33 Hyen komo: Isha 5:1-2.

de waragte ta'ar-de jiishe ur-bon myet be-de ut-ma à.
Mo ka nom-m Yawe mo,
rii-yo ut-hyat yo ne
un yish na.Š'

⁴³ “Rii-yo me no m-rure à yo ro a rumus gwomo-to Shir un kom-ut no, a ya'as ye a hette kum un rii-yo ur-bon à.
⁴⁴ Bon net-wu pukse un ka ta'ar-de à, dea jetem wu. Komo ka ta'ar-de a rugum reew wu de he'ebe be-de un wu à.”*†

⁴⁵ Bo Gwomo-ne ye un kon-se Shir un Parisa-ne hogute ka sha-mo ut-ma mo Yeso rwore à, ye napuru unze ye wu rotte ut-ma. Ye ro ka yan-moog-o o-kat ye. ⁴⁶ Ye conuru wu m-ship, amba ye ro un gyer-o un hun-ne remen hun-ne dekstu Yeso ko-yan-Rwor un Ma-to Shir wu.

Bor-us kwooz us-yoor

Sha-mo ut-ma mo un biki-o ur-ge
(Ruka 14:15-24)

¹ Yeso dooru ye m-nome ut-ma un sha-mo ut-ma. Wu zeeru, ² “A hoks m-hongse un gwomo-to Shir un wu ken Ko-Gwomo-wu ne, wu nome wa un wu biki-o ut-ge à.
³ Hun-ne deen a bande o-biki. Da-o a kome zonge-to o-biki à, wu tomuru guw-ne ye un wu ye rure ko wu ke da-o nomoste. Amba hun-ne ye a bande à ye haan á.

⁴ “Wu dooru m-tom un guw-ne hor-ye. Wu zee, ‘Ruru no hun-ne ye a bane à unze, “Me ka um zongsute rii-yo m-re, a peneste na-ye m-sem ye a ya'e ut-zan à. Myet a komoste zonge un koyan. Haan no biki-o ur-ge ma na!’ ”

Š Bor ur-kwooz o-gaan:42 21:42 Hyen komo: Bong 118:22-23. * Bor ur-kwooz o-gaan:44 21:44 Mo ken gen-mo deen mo n-ga rott ka ci-yo á.

† Bor ur-kwooz o-gaan:44 21:44 Hyen komo: Ruka 20:18.

⁵ “Amba ye wu ban̄e o-biki à ye was á. Ye argurū t̄o ma un̄ ye. Wū ken wū nekū s̄o un̄ kat-o un̄ wū. Wū ken wū nekū baab-t̄o un̄ wū. ⁶ Ye ken ye komo ye shipi ká guw-ne ye, ye yo'ogu ye, ye kaktū ye ur-bu'ug, har ye hoorū ye.

⁷ “Ko-Gwomo swoorū us-ryaab deen. Wū tomurū karma-ne ye un̄ wū. Ye hoomū wū ká ye ho guw-ne ye un̄ wū à, har ye tuks b̄o-o un̄ ye kap.

⁸ “Ka da-de, wū zeerū guw-ne ye un̄ wū hor-ye, ‘A komoste zonge-t̄o o-biki, amba hamat-ne ye um̄ ban̄e à ye depe á. ⁹ Remen kaane, dorū n̄o cow us-cow, n̄o band kap ye n̄o hyane à ye haan o-biki.’ ¹⁰ Ká guw-ne ye dorurū cow us-cow. Ye kamsundurū kap o un̄ ye, ye kume à, kashi un̄ hun-ne un̄ rii-ye o-saa ne, har be-de o-biki shiirū un̄ hamat-ne.

¹¹ “Amba b̄o Ko-Gwomo cowonte, remen wū hyenet hamat-ne à, wū hyanurū wū ken net-wū, wū cop matuku-de guw-ne ye un̄ wū yase hamat-ne ye cup be-de un̄ ka biki-o ut-ge o á. ¹² Wū zeerū ká net-wū, ‘Wan-yen de, ¿re nome o cowonte kane ba w̄o un̄ copon matuku-de o-biki?’ Amba ká net-wū taage un̄ ma-t̄o m-cep. ¹³ Ko-Gwomo zeerū yan-guw-mo un̄ wū, ‘Gaag n̄o kom-t̄o un̄ wū un̄ nase un̄ wū ne. N̄o jorbe wū n-d̄o n-me o-comb, remen káne hun-ne he us-kan un̄ haw-se un̄ yin-ne.’*

¹⁴ “Ai, a bante hun-ne deen, amba ye a daage à hiin ye ro.”

*O-cot mosse un̄ top-o
un̄ tar-ne o ma ko-Gwomo Sisar
(Mark 12:13-17; Ruka 20:20-26)*

¹⁵ A kane Parisa-ne haarū, ye toorū ut-hun b̄o ye he Yeso m-ceed un̄ ma-t̄o wū he m-rwor à. ¹⁶ Ye tomurū yan-neke-mo un̄ ye, mosse un̄ ye ken hun-ne Ko-Gwomo Here

* B̄or-us kw̄ooz us-yoor:13 22:13 Hyen komo: Mati 8:12; 25:30; Ruka 13:28.

ye ne. Ye cit wu kà cot-o, “Wa-ur-Yoos, te nepste wɔ ko-ya-o-nip-wu. Wɔ komo m-yoos un Ma-to Shir o-nip ne ko ya he m-kor. Wɔ m-ginim un ko wu ke á, remen hun-ne kap gaan-ye be un du. ¹⁷ To, ruru te rii-yo depe à kane: ¿Hond hond o te top Sisar caari-wu un ko-Gwomo-wu un Roma-ne hwor-ye un tar? ¿Ko te top á?”

¹⁸ Amba remen Yeso nepste rew-ur yo-de de un ye, wu zeeru, “No ya-o-shepe! ¿Wan wu no m-ceed un cot-ɔs no? ¹⁹ Kutu no me hwor-ye atte à.” Ye hanturu wu hwor-yo o-kwom. ²⁰ Wu zeeru ye, “¿Kà hwoto-o un kà jin-de ne to ma wan to?”

²¹ Ye shasuru ye zee, “To ma ko-Gwomo Sisar to.”

Yeso zeeru ye, “To, se no ya'as ko-Gwomo Sisar rii-yo ro yo ma Sisar à, komo no ya'as Shir rii-yo ro yo Shir à.”

²² Bo ye hogute shas-o un wu à, ye bopuru o-nu. Ye yaguru wu, ye arguru.

O-cot n-te un ine-mo un margan-ne

(Mark 12:18-27; Ruka 20:27-40)

²³ Un ká ho-de, ye ken Saduki-ne ye haanuru be-ur Yeso. (Saduki-ne ye ro m-zee a m-ine a mere á). Ye cituru wu kà cot-o.† ²⁴ Ye zeeru, “Wa-ur-Yoos, Mosa zeeg, ‘Urege net marag ba wu un mat yakar, heno un wu ge ká ko-gwor-wu, remen wu metuté ká wu mare à wà, wu he dek un cim-yo un wu à.’‡ ²⁵ To, be un te wu ken net-wu makt yan-campone nen ta'voor. Wu ro sek-wu a gaaru ut-ge, wu maruru ba wu un mat. Ayoore-wu gaaru ká ko-gwor-wu. ²⁶ Káne dooru m-kor be-de un ayoore-wu ba wu un mat yakar. Atette-wu gaaru ká ne'a-wu, har wooru un ata'yoore-wu. ²⁷ Ur-kom, ká ne'a-wu maruru. ²⁸ To, ruru te un ine-mo

† Bɔr-ɔs kwɔɔz ɔs-ɔoor:23 22:23 Hyen komo: Seng 23:8. ‡ Bɔr-ɔs kwɔɔz ɔs-ɔoor:24 22:24 Hyen komo: Kara 25:5-6.

un margan-ne, ɔ ne'a wan wu ne wu he m-warag be-de un ye? Remen myet-mo un ye, ta'voor-ye geestu wu!”

²⁹ Yeso shasuru ye, wu zee, “Yo suu no à yo ro no nap Ma-to Shir á. Komo no nap beeb-de Shir á. ³⁰ Da-o margan-ne he m-ine à, yea ge ut-ge á. Se de yea wakte untun yan-tom-ye Shir n-Ton.

³¹ “Komo mosse un ine-mo un margan-ne, ɔ no karante rii-yo Shir ruru no á? Cin da-o Ibrahi, Ishaku, un Yakubu ne mare à Shir zeeg, ³² ‘Me ro Shir Ibrahi, Shir Ishaku, komo Shir Yakubu.’[§] Remen kaane, wu wu ro Shir o un ya-m-hoog, ba o un margan-ne á.”

³³ Bo hun-ne hogute káane à, ye hyanuru hyat-to un yoos-de un wu.

Karamsa-o jiishe m-'wons à

(Mark 12:28-34; Ruka 10:25-28)

³⁴ Bo Parisa-ne hogute Saduki-ne kum to m-cep be-de un shas-o un wu á, ye morguru. Ye cit wu o ma un ye cot-o. ³⁵ Wu ken wan-napse o-karamsa wu be-de un ye cituru Yeso o-cot remen wu cept Yeso. Wu zeeru, ³⁶ “Wa-ur-Yoos, ɔ o ke karamsa-o jiishe m-'wons be-de un karamsa-ut Mosa?”

³⁷ Yeso shasuru, wu zee, “Con Yawe Shir ru un kap o un hur un du, un kap o un hoog ru ne, un kap o un nap-ɔs ru ne.* ³⁸ O ka o ro karamsa-o ur-takan, komo o ro o-gos o be-de un to ká. ³⁹ Ayoore-o untun o ur-takan o ro, ‘Con yan-bor-ɔs ru bo o cone hi un du à.’[†] ⁴⁰ Myet yoos-ur Mosa un to un yan-Rwor un Ma-to Shir ne, n-me un to ká karamsa-ut yoor-to rwuune.”[‡]

§ Bɔr-ɔs kwɔɔz ɔs-ɔoor:32 22:32 Hyen komo: Rwu 3:6. * Bɔr-ɔs kwɔɔz ɔs-ɔoor:37 22:37 Hyen komo: Kara 6:5. † Bɔr-ɔs kwɔɔz ɔs-ɔoor:39 22:39 Hyen komo: Rewi 19:18. ‡ Bɔr-ɔs kwɔɔz ɔs-ɔoor:40 22:35-40 Hyen komo: Ruka 10:25-28.

O-cot n-te un Kiristi

(Mark 12:35-37; Ruka 20:41-44)

⁴¹ Bō Parisa-ne kargute be-ur Yeso à, Yeso cituru ye o-cot. ⁴² Wū zeeru, “¿Yan yo ne rō barag-us nō mosse un Kiristi ne? ¿Wà wan wū ne?”

Ye zeeru wū, “Wà Dawuda.”

⁴³ Yeso zeeru ye, “Tō, ¿re nome Dawuda un beeb-de o-Kukt, wū rotte wū m-zee ‘Gos-wu’? Remen Dawuda zeeg,

⁴⁴ “Yawe zeeg Gos-wu wū ma re,

“She'et un ka be-de ut-gwomo de,

har um ru'ut yan-yage-ut ru waragte

rii-yo o he m-yawag un na-us ru à.” ’§

⁴⁵ ¿Urege Dawuda rō m-zee un Kiristi, ‘Gos-wu re,’ tō, re nome Kiristi waragte wà un wū?”

⁴⁶ Yatt-wu hoksū wū m-shas á. Bō un ká ho-de yatt-wu kume jaab remen wū cit wū o ken cot-o á.

Bor ur-kwooz us-tet

Yeso pyaag wuke-de un

yan-Yoos-de o-karamsa un Parisa-ne

(Mark 12:38-40; Ruka 11:37-52; 20:45-47)

¹ Bō hun-ne morgute deen mosse un yan-neke-mō un wū ne à, Yeso zeeru ye, ² “Yan-Yoos-de o-karamsa un Parisa-ne, ye a ya'ase beeb-de un yoos-de un karamsa-o Mosa. ³ Remen kaane nom nō kap o un rii-yo ye rō m-yoos à, amba nō nom bō ye rō m-nom á. Remen ye rō m-nom un rii-yo ye rō yoos á. ⁴ Ye rō m-zee un hun-ne ye nom rem-se arge beeb-de un ye à, remen Shir wū hoguté rerem-mō ye. Amba ye ne, ye m-nom kō hiin rem-se rō un hante hun-ne ye waragte kashi be-de Shir á.

§ Bor-us kwooz us-yoor:44 22:44 Hyen komo: Bong 110:1.

⁵ “Ƴe m-nɔm Ƴn senge-mɔ Ƴn Ƴe remen hun-ne hyenet. Ƴe m-gaag caari caari-to Ƴn ci-se Ƴn Ma-to Shir sa o zee Ƴt-dupo Ƴn zwɔn-to Ƴn Ƴe, riib-se Ƴn matuku-to Ƴn Ƴe rɔ Ƴs-geeza ne har se rɔ Ƴn huk o-dak. Ƴe rɔ m-kute Ƴn hun-ne a zeet Ƴe rɔ yow yow Ƴn Shir ne.* ⁶ Ƴe jiishte m-con a ya'as Ƴe be-de Ƴr-she'et de Ƴn gos-Ƴe be-de o-biki, komo Ƴn be-to Ƴr-she'et ne Ƴt-sɔto Ƴn kuke-to Ƴn yoos Ƴn Ma-to Shir. ⁷ Komo Ƴe conog hun-ne sengu Ƴe m-gas be-de Ƴt-baab komo hun-ne sengu Ƴe m-zee, ‘Ƴa-Ƴs-Nap.’

⁸ “Amba nɔ, taase a zee nɔ ‘Wa-Ƴs-Nap,’ remen wan-yoos-Ƴr nɔ wan-gaan wu. Nɔ was ma-to Ƴt-comos á, remen myet nɔ hen-ne Ƴe Ƴn wu ne Ƴe, campo-ne Ƴn ne'a-ne ne. ⁹ Taase nɔ zee net ‘o-Tato’ Ƴn hono o-dak remen Tato o-gaan o rɔ be Ƴn nɔ wu rɔ n-me n-Tɔn shir. ¹⁰ Taase komo a eeg wɔ ‘Wa-Ƴr-Yoos,’ remen wan-gaan wu rɔ Wa-Ƴr-Yoos, wu rɔ, Kiristi. ¹¹ Wu rɔ caari be Ƴn nɔ à, se wu nomotu nɔ m-guw.† ¹² Kap wu hwɔ hi Ƴn de Ƴn wu be-Ƴr kashi à, Shir a mus wu hwaa. Amba kap wu musse hi Ƴn de Ƴn wu hwaa à, Shir a 'ye wu m-sek.’‡

Ƴeso sabarsute ya-o-shepe

(Mark 12; Ruka 11:39-42,44,52; 20:47)

¹³ “Amba nɔ rii-yo Ƴr-'wɔn yo, nɔ yan-Yoos-de o-karamsa Ƴn Parisa-ne. Ya-o-shepe! Nɔ sanag hun-ne ish-o m-cow Ƴn gwomo-to Shir. Nɔ Ƴn hi Ƴn nɔ komo nɔ cow

* Bɔr Ƴr-kwɔɔz Ƴs-tet:5 23:5 Hyen komo: Mati 6:1; Kara 6:8; Oog 15:38.

† Bɔr Ƴr-kwɔɔz Ƴs-tet:11 23:11 Hyen komo: Mati 20:26-27; Mark 9:35; 10:43-44; Ruka 22:26. ‡ Bɔr Ƴr-kwɔɔz Ƴs-tet:12 23:12 Hyen komo: Ruka 14:11; 18:14.

á.§

¹⁵ “Rii-yo ūr-'wōn yo nō yan-Yoos-de o-karamsa ūn Parisa-ne. Ya-o-shepe! Remen nō m-pas m-sa, nō m-wō dak-tō ūr-hew remen hoob-ō ūn net wan-gaan remen nō muut wū dorute jor nō Yahuda-ne. Urege nō kumunte, nō haarū nō muutu wū har wū jiish nō m-yo.

¹⁶ “Rii-yo ūr-'wōn yo nō, nō ye rō ūn take ūn hun-ne co à, nōkka ne pō-ne! Nō m-zee, ‘Myet bō ūn wū tōnde ūn Pyo-ō Shir à, rem rō kōn á, amba kap bō ūn wū tōnde o-zinariya yo ūn Pyo-ō Shir à, se wū nōmog ká rii-yo wū tōnte à.’ ¹⁷ Ya nō rō untun pō-ne ūn raag-ne ne ūn hyan-ō Shir. ¿Yo ke yo jiishe ūt-gos: zinariya yo, kō Pyo-ō Shir o rō m-herekse o-zinariya à? ¹⁸ Nō komo m-zee, ‘Kap bō ūn wū tōnde o-hana à, regen-o rō kōn á, amba kap bō ūn wū tōnde ūn yar-mō a sake n-te o-hana à, se wū nōmog ká rii-yo wū tōnte à.’ ¹⁹ Nō pō-ne! ¿Yo ke yo jiishe ūt-gos? ¿Sake-de, kō hana-ō ūr-sake o rō m-herekse ūr-sake à? ²⁰ Remen kaane kap bō ūn wū tōnde ūn hana-ō ūr-seke à, wū tōnte ūn ka rii-yo rō ūn o à. ²¹ Kap komo bō ūn wū tōnde ūn Pyo-ō Shir à, wū tōnte ūn o, komo ūn Shir ne wū rō tara n-me ūn o à. ²² Kap komo bō ūn wū tōnde n-Tōn shir à, wū tōnte ūn kwuur-ō Shir, komo ūn Shir ne wū rō tara ūn ká kwuur-ō à.*

²³ “Rii-yo ūr-'wōn yo nō, yan-Yoos-de o-karamsa ūn Parisa-ne. Ya-o-shepe! Nō m-hus o-gaan be-de ūn op be-de ūn saw-tō ūn ceta ūs-wa ne. Amba nō yagute rem-se

§ B̄or ūr-kwooz ūs-tet:13 23:13 Mō ken gen-mō ūn dō ci-o 14Yan-gōn tük-mō ūt-mēn mō rō nō ūr-wase, nō yan-Yoos-de o-karamsa ūn Parisa-ne. Ya-o-shepe! Nō inē kōn-se Shir, nō ma'asu kōn m-seeb ne n-me ūn hun-ne sa o zee nō inu ūn hun-ne ye nō rō. Nō ka ne re ūn ra-ō ūn ye taage ye mate ye à, n-me ūn koob-de ūn ye. Remen kaane, nōa sū koob-de ūn ba m-rerem.

Hongse: Mark 12:40 ūn Ruka 20:47 ne. * B̄or ūr-kwooz ūs-tet:22 23:22 Hyen komo: Isha 66:1; Mati 5:34.

jiishe ur-bon n-me o-karamsa à, se ro: ur-'won, m-she, un men-ut pus-to ne. Hus no kap, ka yo depe no nom à, ba no un yage o-ges.† 24 No po-ne yan-taku un co! No m-hus un rii-yo un hoog-o rek-yo n-me m-ho, amba no core o-dorom!”

25 “Rii-yo ur-'won yo no, yan-Yoos-de o-karamsa un Parisa-ne. Ya-o-shepe! No m-so'os jim-de ur-ibitte un de ur-kok ne, amba me-ur ro un hu ne, o-suub ne deen un koob-de un garmse un hi un no ne. 26 No Parisa-ne po-ne! Takan no so'os n-me de ur-ibitte ur-kok ne, remen jim-de un to nomot m-cecas.

27 “Rii-yo ur-'won yo no, yan-Yoos-de o-karamsa un Parisa-ne. Ya-o-shepe! Ya no ro untun saag-se hun-ne suke o-jojo à, se un bon-de m-hyan n-do, amba n-me se caar-to un margan-ne, m-kukop ne go-us-go.‡ 28 No m-senge a zeet no ro kashi un hun-ne un hyan-o un yish, amba men-ut no, ya to ro shiishe o-shepe un senge-m yo-mo ne.”

*Yeso nomog boog-to un go
un koob-de a he ye m-ya à
(Ruka 11:47-51)*

29 “Rii-yo ur-'won yo no yan-Yoos-de o-karamsa un Parisa-ne. Ya-o-shepe! Men zee kaane remen no nak m-hin un saag-se ur-bon se un yan-Rwor un Ma-to Shir, komo no nome saag-se un kashi un hun-ne ut-duk ka ye ya-n-ga-ye no ho à. 30 No m-zee, “Te ro konte un da-o mong-ne te, te roa gu ye hoom un yan-Rwor un Ma-to Shir á.’ 31 Un rwor-mo un kaane, no zeeg o ka no ro yakar un ye hoome yan-Rwor un Ma-to Shir à. 32 To, ha no co no shoos men-ut jaas-to to tat no ne shi'ne à! 33 No yege-hwo! No

† Bōr ur-kwooz us-tet:23 23:23 Hyen komo: Rewi 27:30. ‡ Bōr ur-kwooz us-tet:27 23:27 Hyen komo: Seng 23:3.

yakar-ye ũn herhyat! ĵRe n̄o he m-n̄om n̄o possute piish ũt-ma t̄o ũn den-o o-ra?§

³⁴ “Remen kaane, me n̄o m-t̄omne ũn yan-Rwor ũn Ma-t̄o Shir, ũn ya-ũs-weer ne, ũn yan-Yoos-de ũn Ma-t̄o Shir ne. N̄o ha ho ye ken ye, n̄o kem ye ken ye, komo n̄o nome ye ken ye ũs-sorog ũn kuke-ũt n̄o t̄o ũn yoos ũn Ma-t̄o Shir. N̄o ye m-dore b̄o-ũt-b̄o komo n̄o ye ũn ya-ũr-koob.

³⁵ Remen kaane, n̄o s̄u ũr-koob remen n̄o hoog kap kashi ũn hun-ne. Cin ũn hyó-m Eber net so-wu. Har ha-mo ũn mo ma Zakaraya w̄a Barakiya, wu n̄o ho'e ũn tete-o ũn Pyo-o Shir ũn hana-o ũr-seke à.* ³⁶ Nip-o me n̄o m-rure, myet piish ũt-ma t̄o a morogse à, ũs-hak deen se arge à, a sek t̄o ũn hi-de ũn yan ka da-o.

*Yeso ryegente deen moose
ũn ya-o-Urusharima ne
(Ruka 13:34-35)*

³⁷ “Ayya ya-o-Urusharima, ya-o-Urusharima! B̄o-o hoome yan-Rwor ũn Ma-t̄o Shir, n̄o jir ye Shir t̄omnu n̄o à ũt-ta'ar! ũm ro conog deen ũm kamas n̄o b̄o kiit-o r̄o m-kamas ũn yakar-ye ũn yo n-me ũn kukun-t̄o ũn yo à, amba n̄o yagute. ³⁸ N̄o ka m-moka a yaksutu n̄o hur-o† n̄o ba ũn net!‡ ³⁹ Remen me n̄o m-rure, n̄o do me m-hyan komo á, se ho-de n̄o he m-zee, ‘Ko-ya-o-kwum-wu, wu roone ũn beeb-ũr Yawe à!’ ”§

§ B̄or ũr-kwooz ũs-tet:33 23:33 Hyen komo: Mati 3:7; 12:34; Ruka 3:7.

* B̄or ũr-kwooz ũs-tet:35 23:35 Hyen komo: Taka 4:8; 2Nom 24:20-21.

† B̄or ũr-kwooz ũs-tet:38 23:38 Hur-o = Pyo-o Shir. ‡ B̄or ũr-kwooz

ũs-tet:38 23:38 Hyen komo: Irmí 22:5. § B̄or ũr-kwooz ũs-tet:39 23:39 Hyen komo: B̄ong 118:26.

Bor ur-kwooz us-nass

*Yeso rworog bo Pyo-o Shir
he m-wurme à*

(Mark 13:1-2; Ruka 12:5-6)

¹ Bo Yeso ruute un Pyo-o Shir à, wu ro ur-hew. Yan-neke-mo un wu kuturu wu mumag-o us-pyo. ² Wu ruru ye, wu zee, “Gwot no kà mumag-to. Nip-o me no m-rure, ta'ar-ur ro kon ko ur-gaan de a he m-yage n-ton un or un de á. Myet a wurumsu to.”

Takan-de un swo ur-koob

(Mark 13:3-13; Ruka 21:7-19)

³ Yeso ro tara n-te un Haag-o un 'yo-se o-Zetun, yan-neke-mo un wu haanuru be-de un wu, un hon-de un ye. Ye cituru, “¿Ruru te, ho-de kà rii-yo he m-kor à, Komo o ken napa-o ro kon o he te m-kute muun-m ru komo un ta-de un hono o-dak ne?”

⁴ Yeso shasuru ye, “War no ha, taase wu ken wu raks no. ⁵ Men zee kaane remen hun-ne deen yea haan un jin un de. Yea zee, ‘Me wu ro Kiristi.’ Har yea raks hun-ne ut-moor ne. ⁶ Noa hoge ma-to ur-gun, un hoge hoge to un to ne. No hoge o-gyer á, remen se kaane nomog, amba kom-ur ro woon to kon á. ⁷ Ut-dak ur-gun ut-dak ne, ut-gwomo ut-gwomo ne toa nom teper-se ur-gun un hi un de un to. A nom komo mer un nukte-mo o-dak ne ut-be n-hon n-hon. ⁸ Amba to ka kap takan-de un re ur-koob de temb de he m-kor à.

⁹ “Ka da-de yea ship no, a 'ye no ur-koob, ye ho no. Komo, hono o-dak kap a yagu no remen no me m-dore.*

¹⁰ Ka da-o hun-ne deen a tuku me jim, komo ye raks or un ye ne, ye yage or un ye ne. ¹¹ Yan-rwor un Ma-to Shir ye ut-bo komo yea indune deen, yea egusse hun-ne deen.

* Bor ur-kwooz us-nass:9 24:9 Hyen komo: Mati 10:22.

Matiyos B̄or ur-kwooz us-nass:1295Matiyos yan-Rwor un Ma-to Shir

¹² Remen moor-to un men-ut jaas-to, was-mo ye ken ye ro m-was un or un ye ne à moa heeb. ¹³ Amba bo un wu joose har ha-mo ur-kom à, wua posse.† ¹⁴ Komo hun-ne ye Shir a ko'ot kà Ma-to m-Rerem to un gwomo-to Shir to a rur to hono o-dak, remen a hoguté to dak-ut-dak, ka da-o kom-de woonte.”

Swō ur-koob ur-yo-de

(Mark 13:14-23; Ruka 21:20-24)

¹⁵ “Da-o roon da-o no he m-hyan un rii-yo m-rwuk yo ko-yan-Rwor un Ma-to Shir Daneya rwore à, yo ro eso un be-de Pyo-o Shir‡§ (Yage ko-ya-m-karante nept.) ¹⁶ To, ye ro n-me o-Judiya à, yea som ha-mo ut-haag. ¹⁷ Net-wu ro n-do o-hur à taase wu warag o-hur wu dekenete rii-yo ro wu n-me o-hur à. ¹⁸ Wu ro o-kat à taase wu jo'on dek un cop-o un wu.* ¹⁹ Ka da-o rii-yo ur-'won yo ne'a-ne ya-ut-uub, un ye ro un yakar rek-ye ne à! ²⁰ Nom no us-kon taase rek-us no kor no da-o o-gos ko un Ho-de ur-Wuwe de un Yahuda-ne [ho-de o-Sati]. ²¹ Kon no remen un ka da-o, a nom swō ur-koob de a wete m-nom á cin un takan-de un hono o-dak har haan-mo m-moka, a do ne m-nom gon-de á.† ²² O-nip, se de a hebe ká ho-to m-swō ur-koob to un ba kaane à, yatt ko-yan-hoog wu he m-ru á, amba remen ka ye a daage à, a heeb ka ho-to.

²³ “Un ka da-o, ko wu ken wu zee no, ‘Gwot, Kiristi wu ka káne!’ Ko, ‘Wu ka reeno!’ Taase no dek to. ²⁴ Men zee kaane remen yan Kiristi ye ut-bo, un yan-Rwor un Ma-to Shir ne ye ut-bo yea rusune. Ye nom caari-o o-napa un

† B̄or ur-kwooz us-nass:13 24:13 Hyen komo: Mati 10:22. ‡ B̄or ur-kwooz us-nass:15 24:15 ut-Girik: be-de ba m-kukop. § B̄or ur-kwooz us-nass:15 24:15 Hyen komo: Dane 9:27; 11:31; 12:11.

* B̄or ur-kwooz us-nass:18 24:17-18 Hyen komo: Ruka 17:31. † B̄or ur-kwooz us-nass:21 24:21 Hyen komo: Dane 12:1; Hyan 7:14.

rem-se Ƴn hyan Ƴt-hyat ne, remen ye rukt hun-ne, har Ƴn ye Shir daage ne à Ƴrege a nome. ²⁵ Baks nɔ Ƴnze Ƴm nekste to-Ƴt nɔ cin Ƴn ga'ane.

²⁶ “Remen kaane, wu ken wu zee nɔ, ‘Gwɔt Kiristi Wu ka reeno o-kot!’ Taase nɔ rwuun nɔ hyenet. Ko ne, ‘Gwɔt wu rɔ reeno n-me o-kuke wukusse,’ taase nɔ goks to! ²⁷ Men zee kaane remen bɔ myakt-o rɔ m-myaktune zee-mɔ Ƴr-horan ha-mɔ Ƴr-horim à, káane muun-mɔ Ƴn Wà-wu Ƴn net he m-nom.† ²⁸ Be-de u-Ƴr rɔ à, ay, káne sakra rɔ m-morge.”§

Muun-mɔ Ƴn Wà-wu Ƴn net

(Mark 13:24-27; Ruka 21:25-28)

²⁹ “Da-o ka ho-to Ƴn re Ƴr-koob to he m-ta à,
“Da-o gaan ho-Ƴr a nom o-comb,
o-reng komo yoa nom o-mok á.

Yege-regen a hyemene zee-mɔ n-Ton shir,
komo Shir a nukt rem-Ƴs beeb se rɔ Ƴn n-Ton Shir
à.*

³⁰ Ƴr-kom ka da-o, napa-o m-muun mɔ Ƴn Wà-wu Ƴn net he m-rwuun cas Ƴn kus-o n-Ton shir. Myet hun-ne ye Ƴn hono o-dak à komo yea nom tuk-mɔ Ƴt-men rem o-gyer. Yea hyen Wà-wu Ƴn net roon n-ton Ƴt-ke'ente Ƴt-gwomo ne m-seps ne deen.† ³¹ Wuá tom yan-tom-ye Ƴn wu, ye hur o-kar o o-zaaz deen, komo ye karagse ye a daage à zeen-mɔ Ƴr-horan, Ƴr-horim ne, o-baar ne, o-ye'er ne, zee-mɔ Ƴn o ka wur-o Ƴn hono o-dak o ha-mɔ Ƴn o ka reeno.”

† Bɔr Ƴr-kwooz Ƴs-nass:27 24:26-27 Hyen komo: Ruka 17:23-24. § Bɔr Ƴr-kwooz Ƴs-nass:28 24:28 Hyen komo: Ruka 17:37. * Bɔr Ƴr-kwooz Ƴs-nass:29 24:29 Hyen komo: Isha 13:10; 34:4; Jowe 2:10,31; 3:15; Hyan 6:12-13; Izik 32:7; Isha 34:4. † Bɔr Ƴr-kwooz Ƴs-nass:30 24:30 Hyen komo: Dane 7:13; ZeKa 12:10-14; Hyan 1:7.

Ur-yoos n-te un 'yo-yo o-rum
(Mark 13:28-31; Ruka 21:29-33)

³² “Yoos nō yo ken rii-yo n-te un 'yo-yo o-rum. Urege jet-se un yo cirig m-zoose, se rō m-tupne un wá-ut pu-to, nō nak gos-o nomog yow yow o ka. ³³ Káane komo, urege nō hyanag kap ká rem-se un ruru nō à, rō m-kor, noa nep unze da-o nomog yow yow, wu rō n-riib un ish. ³⁴ Nip-o me nō m-rure, hun-ne ye un ka zaman-yo yea mer á, se kap o un ká rem-se nomog. ³⁵ O-ton o-dak ne toa tees, amba ma-ut re toa te á kō hiin.

Yatt-wu nape ho-de Kiristi he m-haan á
(Mark 13:32-37; Ruka 17:26-30,34-35)

³⁶ “Amba yatt-wu nape ur-ho, kō un kwom-us re ká rii-yo he m-kor á, kō yan-tom-ye Shir ye rō n-Ton à, kō Wà, † se de o-Tato cot.

³⁷ “Bō a nome un da-o Nuhu§ à, káane muun-m re, me Wà-wu un net he m-nom. ³⁸ Untun ka da-o rii-yo ho-mo reet hono o-dak, hun-ne ro un hoge un rerem-mo ut-biki ut-ge ne, m-re, m-swo ne, campo-ne rō ut-ge, a m-'ya un yan-ne'a-ne ut-ge, har ha-mo un ho-de Nuhu cowe o-hat à!* ³⁹ Hun-ne nap rii-yo he m-kor á, har ho-m haante mo reet ye. Kaane o muun-m re Wà-wu un net he m-nom. ⁴⁰ Un ka da-o, hun-ne yoor yea ma'as o-kat, Shir a dek wan-gaan, wua yage wan-gaan. ⁴¹ Ne'a-ne yoor a ma'as ur-na be-ur gaan, Shir a dek wan-gaan, wua yage wan-gaan.

⁴² “Remen kaane she'et nō zongse, remen nō nap ho-de Gos-wu wu ma nō he m-muun á. ⁴³ Amba nap nō yo ka,

† Bōr ur-kwooz us-nass:36 24:36 Mō ken gen-mō mō rott kō Wà. § Bōr ur-kwooz us-nass:37 24:37 Hyen komo: Taka 6:5-8. * Bōr ur-kwooz us-nass:38 24:38 Hyen komo: Taka 7:6-24.

Matiyos B̄or ur-kwooz us-nass:4498Matiyos B̄or ur-kwooz us-taan:2

urege ko-ya-o-hur-wu nepse da-o ko-hyow he m-haan m-tet à, wua rewe á. Komo wu roa yage a cuwut wu o-hur á.
⁴⁴ Remen kaane no ma se no she'et zongse, ko o ke da-o. Remen da-o no esse o-sakto á, ka da-o Wà-wu un net he m-haan.”†

Ko-guw kashi ko wu o-hwaa
(Ruka 12:41-48)

⁴⁵ “¿Wan wu ne ro ko-guw kashi, wa-us-weer? Wu ro ká guw-wu wu ko-yan un hur-o un wu rwo'e wu gutu wu hur-o un wu à, komo wu 'ye or re un wu guw-ne rii-yo m-re yo un ye un da-o depe à. ⁴⁶ Ko-ya-o-hur muune wu 'wos ká ko-guw-wu nomog rii-yo depe à, ko-ya-o-hur a hoge rerem-mo un wu. ⁴⁷ Nip-o me no m-rure, ká ko-ya-o-hur-wu a ru ká ko-guw-wu, wu gutu wu saw-to un wu kap. ⁴⁸ Amba urege ká ko-guw-wu ko-yan-men-ut jaas-to wu, komo wua zee hi un de un wu, 'Ko-yan-hur-o re a jo'on un ga'ane á.' ⁴⁹ Ka da-o, wu ciru bu un ye ká guw-ne ye. Komo wu ro ut-biki, wu ro m-re, wu ro m-swo, un yan-susuur-ne. ⁵⁰ Wu nome kàane, ko-yan-hur-o un wu a jo'on un ho-de wu huute o-sakto á, komo da-o wu nape á. ⁵¹ Ko-ya-o-hur a bu wu dum-mo pase ur-be à, komo wu reesu wu ur-koob be-ur gaan un ya-o-shepe ne. Káne ye he us-kan un haw-se un yin-ne.

B̄or ur-kwooz us-taan

Sha-mo ut-ma mo yan-ne'a-ne op

¹ “A hongse Gwomo-to Shir untun yan-ne'a-ne op, ye deke pitirra-to un ye. Ye nekurū, ye gontuté ko-ya-ur-ge à.* ² Nen taan be-de un ye raag-ne ye, nen taan komo

† B̄or ur-kwooz us-nass:44 24:43-44 Hyen komo: Ruka 12:39-40. * B̄or ur-kwooz us-taan:1 25:1 Hyen komo: Ruka 12:35.

ya-Ƴs-weer ye. ³ Ká raag-ne ye dekurƳ pitirra-to Ƴn ye à, amba ye dek m-nɔw remen m-do á. ⁴ Ya-Ƴs-weeru ne, ye dekste m-nɔw remen m-do. ⁵ Bɔ ko-ya-Ƴr-ge nome it-mo Ƴn woon à, myet-mo Ƴn ye hebu m-rew.

⁶ “Da-o tet-m purge m-sok ne à, ye hoguru eeg a m-zee, ‘Hogu nɔ, ko-ya-Ƴt-ge wu ká! Rwuun nɔ, nɔ gontu wu!’

⁷ “Ká yan-ne'a-ne ye kap inuru, ye ja'asuru pitirra-to Ƴn ye. ⁸ Ká raag-ne ye konuru ya-Ƴs-weer, ‘Hakkur nɔ ya te nɔ nɔw-m nɔ hiin, remen pitirra-Ƴt te ro m-mar.’

⁹ “Amba ká ya-Ƴs-weer ye zeeru ye, ‘Ay, moa bo'os te Ƴn nɔ ne á. Jiishte nɔ he be-de Ƴn ya-m-baab, nɔ oon mo ma nɔ.’

¹⁰ “Amba bɔ ye neketé, ye oonté m-nɔw à, rii-yo ye muunte ko-ya-Ƴr-ge wosonté. Ye ro zongse à, ye cowuru be-de Ƴr-ge Ƴn wu ne, komo a tigurƳ ish. ¹¹ Da-o hor-o, ye ká yan-ne'a-ne ye muunuru, ye essuru n-do. Ye zeeru, ‘Gos-wu! Gos-wu! Tikshi te ish!’

¹² “Amba wu shasuru ye, ‘Nip-o me nɔ m-rure, me nap nɔ á!’†

¹³ “Remen kaane, se nɔ she'et zongse, remen nɔ nap Ƴr-ho ko o-da á, o um he m-muun á.

Ma-to Ƴn guw-ne tet

(Ruka 19:11-27)

¹⁴ “Komo a hongse Gwomo-to Shir untun net-wu he m-neke Ƴr-hew à. Wu agnuru yan-guw-mo Ƴn wu. Wu wonguru ye hwor, ye sengeté m-o m-baab ne, har wu muunte. ¹⁵ Wu ya'asuru wan-gaan ba-ut‡ taan-to Ƴn azurpa, wan-gaan komo ba-ut yoor, wu ken wu ba-o gaan,

† Bɔr Ƴr-kwooz Ƴs-taan:12 25:11-12 Hyen komo: Ruka 13:25. ‡ Bɔr Ƴr-kwooz Ƴs-taan:15 25:15 Ƴt-Girik: tarents, o-tarent hond o o ro Ƴn pamb kwooz Ƴn tet Ƴn op Ƴn taan [75] ko kiroguram-Ƴt kwooz o-gaan Ƴn op Ƴt-nass [34].

k̄o w̄u ke h̄on un 'wons-m̄o un w̄u. Ka da-o, w̄u nekuru hew-de un w̄u.

¹⁶ “Ká w̄u gokse ba-ut taan à, w̄u es m-se'er á. W̄u haaru, w̄u senguru m-o m-baab ne un ká hwor-ye, har w̄u swooru h̄o-m̄o un ba-ut taan. ¹⁷ Káane komo, w̄u gokse ba-ut yoor à, w̄u swooru h̄o-m̄o un ba-ut yoor. ¹⁸ Amba ká w̄u gokse ba-o gaan à, w̄u haaru, w̄u hinnuru ur-kuub n-dak. W̄u wukuru hwor-ye un ko-yan-hur-o un w̄u, taase a ci.

¹⁹ “O-da deen, ko-yan-hur-o un ká guw-ne ye jo'onuru hew-de un w̄u. W̄u agnuru ká guw-ne ye un w̄u ye, remen ye ogmuté w̄u rii-yo ye nome un hwor-ye un w̄u à. ²⁰ Ká ko-guw-wu gokse ba-ut taan à, zeeru ko-yan-o-hur, ‘O ya'astu me ba-ut taan. Me ka komo um swoog h̄o-m̄o un ba-ut taan.’

²¹ “Ko-yan-o-hur hoguru o-zak, w̄u zeeru, ‘Nomog ur-bon, ko-yan-kashi m-guw o, net so-wu! O nomog o-shir un rii rek-yo. Man ya'as w̄o gwomo-to arge to ká à. Haan, o nom o-zak be-ur gaan un me ne.’

²² “Ká w̄u gokse ba-ut yoor à, w̄u haanuru komo w̄u taknuru co. W̄u zeeru, ‘Ko-yan-o-hur, o ya'astu me ba-ut yoor. Me ka komo um swoog h̄o-m̄o un ba-ut yoor.’

²³ “Ko-yan-hur-o un w̄u zeeru w̄u, ‘Nomog ur-bon, inin ko-guw, kashi un net! O nomog o-shir un rii rek-yo, man ya'as w̄o gwomo-to arge to ká à. Haan, o nom o-zak be-ur gaan un me ne.’

²⁴ “Ka da-de ká ko-guw-wu gokse ba-o gaan à w̄u ma w̄u woonuru. W̄u zeeru, ‘Ko-ya-o-hur, um nepste w̄o ko-ya-us-hwumug w̄u, w̄o m-ce un be-de w̄o go'e á. W̄o komo ko-yan-con-m̄o un re-m̄o o-tara w̄u. ²⁵ O rwo'e, um hogute o-gyer, taase um eggusse hwor ru. Um argu m-neke, um hin ur-kuub, um wukuru hwor ru. Goks rii-ye ru.

²⁶ “Ko-ya-o-hur un wu shasuru, ‘Wo ko-yan-men-ut jaas-to komo ko-guw-wu m-zar! ¿Ashi, o nepste me ko-ya-us-hwumug wu, me m-ce be-de me go'e á, komo ko-yan-con-mo un re-mo o-tara wu? ²⁷ Ay, ro jiište o essu me hwor re o-benki be-de um roa jo'on um goks rii-ye re har um su m-ho à!

²⁸ “Rumus no ká hwor-ye be-de un wu, no ya'as wan-ba-ut op. ²⁹ Ká ye nome senge-mo ur-bon un rii-yo a yase ye à, ye a he m-do'e, har ye kum deen. Amba ká ye ro m-nom o-shir á, ko ka ya-o-hiin-yo ye rotte à se a busute yo m-rumus. § ³⁰ Jorbu no ka ko-guw-wu o-hwaa wu un comb-o rim-o. Káne wu he us-kan un haw-se un yin-ne.*†

Piish-de ut-ma de ur-kom

³¹ “Da-o Wà-wu un net he m-haan n-me un seps-mo un wu à un yan-tom-ye Shir ne kap, ka da-o wu he m-she'et un kwuur-o un seps-mo ut-gwomo. ‡ ³² Shir a karakse kap hun-ne ye un hono o-dak un her-o un wu. Wua koos ye n-hon n-hon, bo yan-gwot ut-gut ro un koos un ca un gwoor ne à. ³³ Wua ru yege-ca so un re-de un wu, yege-gwoor ne un kwanta-de un wu.

³⁴ “Ka da-o ko-Gwomo he m-zee ye ro un re-de un wu à, ‘Haan no, no ye kume o-kwum be-ur Tato re à! Goks no cim-yo ut-gwomo yo Shir essu no cin un takan-de un hono o-dak à. ³⁵ Men zee kaane remen bo um hoge mer à, no ya'ag me rii-yo m-re. Um hogute swoot-o m-ho, no ya'ag me m-ho um su. Me ko-hamat, no goks me un hur-ut no. ³⁶ Mett ur-matuku á, no ya'ag me ur-matuku. Me un gom, no waste un me ne. Me ke'o, no habu me ur-gas.’

§ B̄or ur-kwooz us-taan:29 25:29 Hyen komo: Mati 13:12; Mark 4:25; Ruka 8:18.

* B̄or ur-kwooz us-taan:30 25:14-30 Hyen komo: Ruka 19:11-27.

† B̄or ur-kwooz us-taan:30 25:30 Hyen komo: Mati 8:12; 22:13; Ruka 13:28.

‡ B̄or ur-kwooz us-taan:31 25:31 Hyen komo: Mati 16:27; 19:28.

³⁷ “Ka da-de ká ye n̄ome rii-yo Shir c̄one à he w̄u m-shas, ye zee, ‘Gos-wu, ĵh̄o-de un ya te hyanu w̄o un h̄oge un mer te ye'et w̄o rii-yo m-re? ĵK̄o da-o o h̄oge swoot-o m-h̄o, te ye'et w̄o m-h̄o o suute? ³⁸ ĵKomo h̄o-de un yan o te hyanu w̄o ko-hamat, te goks w̄o? K̄o ĵh̄o-de o ro ur-kor, te ye'et w̄o ur-matuku? ³⁹ ĵKomo h̄o-de un yan o te hyanu w̄o un gom ko ke'o te waste un w̄o ne?’

⁴⁰ “Ko-Gwomo a shes ye, w̄u zee, ‘Nip-o me n̄o m-rure, b̄o n̄o nome wan-gaan n-me un ye kà hen-ne re ne, ye jiishe us-rek à, me n̄o nome.’

⁴¹ “Ka da-o ko-Gwomo he m-zee un yan-kwanta-de un w̄u, ‘Wongu n̄o un me ne, n̄o ye Shir hu'e o-nu à. C̄ow n̄o ra-o a m-ryomse á har ya nomot re ne, o Shir esse ko-Gwomo-wu un ya-ut-kot un yan-tom-ye un w̄u ne à. ⁴² Remen b̄o um h̄oge mer à, n̄o 'ya me rii-yo m-re á. Um h̄oge swoot-o m-h̄o, n̄o 'ya me m-h̄o um su á. ⁴³ Um haan ur-hamat, n̄o goks me á. Me ur-kor, n̄o 'ya me ur-matuku á. Um gomog gom, komo me ke'o n̄o was un me ne á.’

⁴⁴ “Ka da-o ye ma yea shes, ye zee, ‘Gos-wu, ĵh̄o-de un yan o te hyanu w̄o un h̄oge un mer, ko un swoot-o m-h̄o, ko w̄o ur-hamat, ko w̄o ur-kor, ko w̄o un gom, ko w̄o ke'o, te yage m-was un w̄o ne?’

⁴⁵ “Ka da-o wua shes ye, ‘Nip-o me n̄o m-rure, b̄o n̄o yage nome wan-gaan be-de un ye ká ye ro me rek-ye à, ay, me n̄o yage m-nome.’

⁴⁶ “Ye ká yea c̄uw re ur-koob de un ba m-ta. Amba kashi un hun-ne ne yea c̄uw hoog-o ba m-ta.”§

B̄or ur-kwooz us-cind

Gos-ye toog ut-hun ye hoot Yeso

(Mark 14:1-2; Ruka 22:1-2; Yoha 11:45-53)

¹ Da-ɔ Yeso kome rwɔr ʊn kà rem-se kap à, wu zeeru yan-neke-mɔ ʊn wu, ² “Nɔ nepse Biki-ɔ m-Pas kuks hɔ-ʊt yoor a cirit, komo me Wà-wu ʊn net yea ya'as me yea kem me o-kan.”*

³ ʊn ká da-ɔ, Gwomo-ne ye ʊn kon-se Shir ʊn sek-ye ne rɔ ʊr-morog ʊn hur-ɔ ʊn ko-Gwomo-wu ʊn kon-se Shir, jin-de ʊn wu Kepas. ⁴ Ye tooru ʊt-hun, ye shipt Yeso wukusse, ye hoot wu. ⁵ Amba ye zeeru, “Ba da-ɔ ʊn Biki-ɔ m-Pas á, taase hun-ne ine yokoko.”

*Wu ken ne'a wu hokmotɛ Yeso
now-mɔ m-shi'igin o-Betanya*

(Mark 14:3-9; Ruka 7:37-38; Yoha 12:1-8)

⁶ Ka da-ɔ Yeso ro ʊn bɔ-ɔ o-Betanya ʊn hur-o Simɔn, wu ro ko-cim n-ga à. ⁷ Da-ɔ ʊn re ʊn ga-tɔ m-rim, wu ken ne'a-wu haanuru be-ur Yeso ʊr-batta ne de ʊn now-mɔ m-shi'igin mɔ ʊn hwɔr deen. Da-ɔ wu ro ʊn re ʊn rii-yo m-re à, wu duusuru Yeso ká now-mɔ ʊr-hi.†

⁸ Amba bɔ yan-neke-mɔ ʊn wu hyente káane à, ryaab-ʊs reeru ye. Ye zeeru or ʊn ye ne, “Ay, tɔ kà naas-mɔ ʊn hwɔr mɔ. ⁹ Wu ro bakke kà now-mɔ a roa kumus hwɔr deen, a wongute koob-ne.”

¹⁰ Amba remen Yeso nepste yo ye rɔ m-rwɔr à, wu zeeru ye, “¿Remen yan ɔ nɔ suute kà ne'a-wu, remen wu nomotu me rii-yo depe? ¹¹ Koob-ne rɔ be ʊn nɔ ʊr-hɔ bi,‡ amba me, man do m-she'et be-ur nɔ deen á. ¹² Ká ne'a-wu duusutu me ká now-mɔ wu jamaste wur-o re remen duk. ¹³ Nip-ɔ me nɔ m-rure, myet be-de a he ka ko'ot-ɔ ʊn Ma-tɔ m-Rerem à, hono o-dak kap, a bup m-rwɔr rii-yo kà ne'a-wu nome à remen a baksté ʊn wu ne.”

* Bɔr ʊr-kwɔɔz ʊs-cind:2 26:2 Hyen komo: Rwu 12:1-27. † Bɔr ʊr-kwɔɔz ʊs-cind:7 26:7 Hyen komo: Ruka 7:37-38. ‡ Bɔr ʊr-kwɔɔz ʊs-cind:11 26:11 Hyen komo: Kara 15:11.

Yahudas eks wua ya'as Yeso

(Mark 14:10-11; Ruka 22:3-6)

¹⁴ Wan-gaan be-de un op un yoor [12], jin-de un wu Yahudas Iskariyoti, wu haaru be-de un Gwomo-ne ye un kon-se Shir. ¹⁵ Wu cituru ye, “¿Ya no he me m-ya'as, me bobsu no Yeso?” Ye ya'suru wu hwor-ye o-azorpa ur-kwooz un op [30].[§] ¹⁶ Cin un ka da-o, wu cire hoob-o un cow-yo wu hette ya'as un Yeso à.

*Yeso reeg rii-yo m-re yo
un Biki-o m-Pas be-ur gaan
un yan-neke-mo un wu ne*

(Mark 14:12-21; Ruka 22:7-14,21-23; Yoha 13:21-30)

¹⁷ Un ho-de un shi-mo Biki-o ut-Burodi to ba m-Yist, yan-neke-mo un Yeso haanu be-de un wu. Ye cituru wu, “¿Kene o cone te ja'asu wo o reet Biki-o m-Pas?”

¹⁸ Wu zeeru, “Neke no n-me o-bo noa hyen wu ken net-wu. No rure wu, ‘Wa-ur-Yoos zee, “Da-o un re nomoste yow yow, komo man re Biki-o m-Pas un hur-o ru un yan-neke-m re ne.” ’ ” ¹⁹ Yan-neke-mo un wu nomuru bo Yeso zee ye à. Ye argu komo m-nom rii-yo m-re yo un Biki-o m-Pas kane.

²⁰ Bo rim-m nomte à, Yeso she'eturu remen wu reet rii-yo m-re un yan-neke-mo un wu ne op un yoor [12]. ²¹ Ye ro be-de m-re Yeso zeeru ye, “Nip-o me no m-rure, wangaan be un no wua ya'as me un kom-to un yan-yage-ut re.”

²² Un naasu-mo ur-hur deen, ye ciru cot-se un wu n-gaan n-gaan. Ye ma'asuru m-zee, “Gos-wu, ¿Ba un me ne o rotte á, me wu?”

§ Bor ur-kwooz us-cind:15 26:15 Hyen komo: Zeka 11:12.

Matiyos B̄or ur-kwooz us-cind:23105Matiyos Haag-o un 'yo-se o-Zetun

²³ W̄u shasuru, “Wan-gaan be-ur n̄o, w̄u r̄o m-re un rii-yo m-re k̄ok-ur gaan un m̄e n̄e à m-m̄oka, w̄u he m̄e m-ya'as.* ²⁴ M̄e un zee kaane, remen m̄e W̄a-wu un net se um marag b̄o Ma-to Shir zee cin n-ga à. Amba rii-yo ur-'w̄on yo k̄a w̄u he ya'as un ‘W̄a-wu un net à!’ Roa jiish k̄a net-w̄u ma a ro yagutu w̄u m-mat.”

²⁵ Yahudas k̄a w̄u he w̄u m-baab à, w̄u ma w̄u cituru, “¿Wa-us-Nap, ba un m̄e n̄e o rotte á, m̄e wu?”

Yeso zeeru w̄u, “W̄o ma o rworog un nu-o ru.”

*R̄e un rii-yo m-re
remen baks un Gos-wu*

(Mark 14:22-26; Ruka 22:15-20; 1Kor 11:23-25)

²⁶ Ye ro un r̄e un rii-yo m-re, Yeso mossuru ur-burodi, w̄u nomuru ur-bongon be-de Shir. W̄u yotruru k̄a burodi-de, w̄u ya'suru yan-neke-m̄o un w̄u. W̄u ro m-zee, “Goks n̄o, n̄o re, o ka wur-o re o.”

²⁷ W̄u mossuru ibitte-de un h̄o-m̄o un mat-de us-'yo. W̄u nomuru Shir ur-bongon, w̄u argu ye m-ya'as. W̄u ro m-zee, “Sw̄o n̄o myet-m n̄o. ²⁸ M̄o ka hyó-m re m̄o,† m̄o he shoos un sw̄or o-nu o Shir un hun-ne ye un w̄u n̄e à. A wuus-m̄o remen ur-seke de un soks un ba'as-to un hun-ne deen.‡ ²⁹ Wer n̄o ma-ut re, man do sw̄o un k̄a h̄o-m̄o un mat-de us-'yo m̄o komo á, se de k̄a h̄o-de um he sw̄o un m̄o ken pu-m̄o m̄o be-ur gaan un n̄o n̄e un gwomo-ut Tato re à.”

³⁰ Ka da-de ye huru Sep-o ur-Bongon de Shir, ye ruuru. Ye nekuru Haag-o un 'yo-se o-Zetun.

Bitrus a nom she-m̄o un nap un Yeso

(Mark 14:27-31; Ruka 22:31-34; Yoha 13:36-38)

* B̄or ur-kwooz us-cind:23 26:23 Hyen komo: B̄ong 41:9. † B̄or ur-kwooz us-cind:28 26:28 Hyen komo: R̄wu 24:8. ‡ B̄or ur-kwooz us-cind:28 26:28 Hyen komo: Irm̄i 31:31-34.

³¹ Yeso zeeru ye, “Myet noa somos n̄o yagu me un k̄a tet-mo, remen Ma-t̄o Shir z̄eeg,

“‘Man wos Wa-ur-gut,

kur-de un ca komo yea cakre.’§

³² Amba ne me ine ut-marimar, man be'es n̄o m-wo o-Gariri, man 'gone un n̄o ne k̄ane.”*

³³ Bitrus zeeru, “K̄o ye som kap remen rii-yo he wo m-k̄or à, me man som á k̄o hiin.”

³⁴ Yeso zeeru wu, “Nip-o me wo m-rure un k̄a tet-mo, rii-yo keeg-yo o-kiit kenet, woa nomos she-mo un nap-us re har o-tet.”

³⁵ Bitrus zeeru wu, “K̄o a ho me, man nom she-mo un nap-us ru á.” K̄ane ma kap o un yan-neke-mo un wu zee.

Yeso nomog us-kon o-Gesemani

(Mark 14:32-42; Ruka 22:39-46)

³⁶ Ka da-o Yeso un yan-neke-mo un wu ne haaru de ken be-de a m-zee o-Gesemani† à. Wu zeeru yan-neke-mo un wu, “She'et n̄o k̄ane, man neke reeng, um nomot us-kon.”

³⁷ Wu dekuru Bitrus ne un yakar Zebedi ne yoor, ye ro Yakubu un Yohana. Wu ciruru tuk-mo ut-men o-regen ne deen. ³⁸ Wu ruru ye komo, “Tuk-mo ut-men mo ro un hur un de à, mo wooste mo ho me. She'et n̄o k̄ane, zongse be-ur gaan un me ne.”

³⁹ Wu nekuru co hiin, wu argu m-kwumus un hi-de un wu n-dak. Wu nomuru us-kon, wu zee, “Tato re! Urege a nome, dossu me k̄a ibitte-de un swo ur-koob de. Myet un kaane ne, ba yo um cone un hur un de à, yo yo a he m-nom á, se de yo o cone à.”

§ B̄or ur-kwooz us-cind:31 26:31 Hyen komo: Zeka 13:7. * B̄or ur-kwooz us-cind:32 26:32 Hyen komo: Mati 28:16. † B̄or ur-kwooz us-cind:36 26:36 De ro be-de a un pot un yakar-ye un 'yo-se o-zetun à.

⁴⁰ W̄u muunuru be-de un yan-neke-mo un wu, wu 'wos ye m-rew. W̄u zeeru Bitrus, "Ashi! ¿Noa hoks ur-'er ko ya o-da hiin un me ne á? ⁴¹ She'et no zongse komo no nom us-kon un ba káane á noa he'ebe n-te ut-meger. Kukt-o dekste m-sok ne, amba wur-o rott m-'wons á."

⁴² W̄u dooru m-warag o-ayoore-o. W̄u konuru, "Tato re! Urege kà swo ur-koob de a dosse á se um swoog de, nom yo o cone à." ⁴³ W̄u dooru m-muun be-de un ye. W̄u 'wos ye m-rew, remen yish-ye un ye shiiste m-rew. ⁴⁴ W̄u dooru ye m-yage, wu haaru. W̄u nomuru us-kon o-atette-o. W̄u ro m-rwor un ma-to wu rwore n-ga à.

⁴⁵ Ka da-de, wu muunuru be-de un yan-neke-mo un wu. W̄u zeeru ye, "¿Har m-moka rew-mo notte no ur-wuwe? To, da-o nomog, o a hette ya'as un Wà-wu un net un komto un ya-ut-ba'as à. ⁴⁶ Ine no, a neke no. Wan-ya'as un me woosunte."

Ye shipk Yeso

(Mark 14:43-50; Ruka 22:47-53; Yoha 18:3-12)

⁴⁷ Rii-yo wu tigite o-nu, Yahudas, wan-gaan n-me un ká op un yoor-ye [12], woonuru mosse un morog-de un hunne ne deen. Ye ro ut-magay ne ut-kom, ut-ko ne. Gwomo-ne ye un kon-se Shir un ye ro sek-ye ne à, ye tomontu ye.

⁴⁸ Wan-baab-to un wu, Yahudas regussute wu kussute ye o-napa. W̄u zee, "W̄u um he m-hamat à, wu wu ship no wu." ⁴⁹ Yahudas haaru be-ur Yeso, wu zeeru wu, "Ur-gas, wa-us-Nap o!" Yahudas hamturu wu.

⁵⁰ Yeso zeeru wu, "Wan-yen de, nom rii-yo hantu wo à."

Ye ká hun-ne ye woonuru, ye shipuru Yeso, ye bopuru wu. ⁵¹ Un hyan-o un káane, wan-gaan be-de un ye ro be-ur gaan un Yeso ne à, wu mu'usuru magay-o un wu, wu kupsuru ko-guw-wu un ko-Gwomo-wu un kon-se Shir o-to.

⁵² Yeso zeeru, “Muut magay-o ru, o nak kap wu deke o-magay à, magay-o he wu m-ho. ⁵³ ¿No m-hyan sa o zee mett ʉr-beeb ʉm hopt gwu be-ʉr Tato re, komo da-o gaan wu tomnu me yan-tom-ye Shir, ye arge buug-de ʉn karma-ne dugu-ʉs op ʉn dugu-ʉs yoor [12,000] á? ⁵⁴ To, ¿re o ka a he a shoos rii-yo Gen-mo ʉn Ma-to Shir rwore à, ʉnze nip-o se ká rii-yo nomog?”

⁵⁵ Ka da-o Yeso zeeru ka hun-ne ye, “No ʉn rwuun ʉt-magay ne, ʉt-ko ne no shipt me sa o zee me ko-ya-ʉr-kwup wu. Koyanda me ʉr-yoos ʉn Pyo-o Shir, ¿ya hante ne no shipte me á?† ⁵⁶ Amba myet a ʉn nom to ka remen a shoosté rii-yo ro ʉn n-me ʉn takurda-o ʉn yan-Rwor ʉn Ma-to Shir n-ga à.” Bɔ m-hoge káane kap o ʉn yan-neke-mo ʉn wu ye yagu wu, ye somuru.

Yeso be-de ʉn yan-piish ʉt-ma

(Mark 14:53-65; Ruka 22:54-55,63-71; Yoha 18:13-14,19-24)

⁵⁷ Ye shipe Yeso à, ye heeturu wu be-ʉr Kepas, ko-Gwomo-wu ʉn kon-se Shir, be-de yan-Yoos-de o-karamsa ʉn sek-ye ne, ye rege ye morogsute à. ⁵⁸ Amba Bitrus doruru ye jim-m-jim ʉr-hew ne, har ʉn 'woog-o ʉn hur-o ʉn ko-Gwomo-wu ʉn kon-se Shir. Wu cowuru, wu she'eturu ʉn guw-ne ne, remen wu hyenet bɔ a he m-buse ʉn Yeso ne à.

⁵⁹ To, n-me ʉn Gwomo-ne ye ʉn kon-se Shir ʉn Morog-de ʉn Sek-ye de ne, kap ye hooburu taab-de ʉt-bo to ye he nome ʉn Yeso remen ye kumut cow-yo ʉn ho-de ʉn wu à. ⁶⁰ Ko de nomte ye kum hun-ne deen ye esse yea ce ʉt-bo à, amba ye kum rii-yo m-rwor á. ʉr-kom ye ken hun-ne yoor-ye rwuunuru. ⁶¹ Ye zeeru, “Wu ka net-wu zeeg ʉnze

† Bɔr ʉr-kwooz ʉs-cind:55 26:55 Hyen komo: Ruka 19:47; 21:37.

wua hoks m-kaps un Pyo-o Shir, komo wu jaas-o m-ma n-me un ho-ut tet.”§

⁶² Ka da-de, ko-Gwomo-wu un kon-se Shir inuru, wu zeeru, “¿Wott o ken shas-o un rii-yo ye zee mosse un wo ne á? ¿Ya o he m-zee un hi un du?” ⁶³ Amba Yeso shas á. Ko-Gwomo-wu un kon-se Shir zeeru wu, “Tond un jin-de Shir wan-hoog, urege wo ro Kiristi, Wà-wu Shir.”

⁶⁴ Yeso zeeru wu, “Ee, káane o hond hond bo o rwore à. Komo kane co noa hyen me Wà-wu un net ro ur-she'et tara un kom-o ur-re de un Shir be-de ut-gwomo,* wu roon komo n-me ut-ke'ente to un kus-o n-Ton shir.†”

⁶⁵ Ko-Gwomo-wu un kon-se Shir yooguru matuku-to un wu remen tuk-mo ut-men. Wu zeeru, “¿De ke taab-de de un ya a o-hoob? No hogute wu nomote Shir o-yo'og. ⁶⁶ ¿Re no hyane?”

Ye shasuru, ye zee, “Wu wooste a ho wu!”‡

⁶⁷ Ye copsu wu m-ta o-co, ye wosruru wu. Ye ken ye komo ye hwoogu wu ut-raag.§ ⁶⁸ Ye ro m-zee, “Nomo te ut-hyat, urege wo Kiristi wu! Rwor wu huu wo o-raag à!”

Bitrus nomog she-mo un nap un Yeso

(Mark 14:66-72; Ruka 22:56-62; Yoha 18:15-18,25-27)

⁶⁹ Ka da-o, Bitrus ro tara n-me un 'woog-o o-hur, wu ken wan-ne'a-wu wu ro m-senge un ka hur-o à, wu haaru be-de un wu, wu zeeru wu, “Wo ma, ay, wo m-dore un Yeso ka net-wu o-Gariri wu.”

⁷⁰ Amba Bitrus nomuru m-she be-de un ye kap. Wu ro m-zee, “Me, me nap ma-to wotte á!”

§ Bor ur-kwooz us-cind:61 26:61 Hyen komo: Yoha 2:19. * Bor ur-kwooz us-cind:64 26:64 Hyen komo: Bong 110:1. † Bor ur-kwooz us-cind:64 26:64 Hyen komo: Dane 7:13. ‡ Bor ur-kwooz us-cind:66 26:65-66 Hyen komo: Rewi 24:16. § Bor ur-kwooz us-cind:67 26:67 Hyen komo: Isha 50:6.

⁷¹ Ujime bo wu ruuunte ish-o m-pyo à, wu ken wanne'a-wu ro m-senge un ká hur-o komo à hyanuru wu. Wu zeeru ka ye ro eso eso un ká be-de à, “Kà net-wu ro un dore un Yeso ko-ya-o-Nazaret!”

⁷² Komo Bitrus dooru nom m-she, har us-tond. Wu ro m-zee, “Me nap ma ká net-wu á.”

⁷³ Jimuru hiin, ka ye ro eso eso un ká be-de à, ye haaru be-ur Bitrus. Ye zeeru, “Ma-to m-she ro kon á. Wo ma wan-gaan wu be-de un ye. Bo wo ut-ma à, ma-ut ru pyaag wo bo ya-o-Gariri ro m-cep à.”

⁷⁴ Bitrus tonduru be-de un ye, “Me nap ká net-wu á!” Ba m-naas o-da, keeg-yo kiit-o kanuru.

⁷⁵ Bitrus baksuru ma-to Yeso ruru wu à unze, “Rii-yo keeg-yo kiit-yo kyenet, wa nomos she-mo un nap-us re o-tet.” Bitrus ruuru n-do wu 'wonuru us-'won deen.

Bor ur-kwooz us-ta'voor

A heete Yeso be-ur Biratus

(Mark 15:1; Ruka 23:1-2; Yoha 18:28-32)

¹ Cin n-sot n-sot, myet o un Gwomo-ne ye un kon-se Shir un sek-ye ne morguru komo ye tooru ut-hun ye hoot Yeso. ² Ye ka'uru wu, ye arguru un wu ne, ye heeturu wu be-ur Biratus, ko-Gwamna-wu un ka dak-o.

Mar-m Yahudas

(Seng 1:18-19)

³ Da-o Yahudas wu babe wu à hyente a jetute Yeso mar-m hwoog-mo à, men-to un wu naasuru. Wu muunuru be-de un Gwomo-ne ye un kon-se Shir, un sek-ye ne, wu muutu ye hwor-ye o-azorpa ur-kwooz un op [30]. ⁴ Wu zeeru, “Um nomog ur-ba'as, remen um ya'aste ko-yan-ba-ur-ba'as a ho.”

Amba ye zeeru, “¿Ya daa te? Ut-ma ru to ká.”

Matiyos B̄or ur-kwooz us-ta'yoor:5111Matiyos ko-ya-ur-ba'as

⁵ W̄u jorburu ká hwor-ye o-azorpa ye n-me Pyo-o Shir. W̄u ruuru, w̄u haaru w̄u soruru cor-o un w̄u o-hu n-ton o-ce.

⁶ Gwomo-ne ye un kon-se Shir ye kuusu ká hwor-ye, ye zeeru, “Udepe a ru ká hwor-ye un be-de ur-ess de un Pyo-o Shir á, remen ká hwor-ye ye un ho-de un net ye.” ⁷ Ye tooru ut-hun ye oorū de ken be-de un ká hwor-ye. A de m-zee Be-de un ko-yan-mà-to ut-tur. Ye muutu ká be-de, be-de un jok un hamat-ne ye mere. ⁸ Har ca, o rwo'e atte m-aag un ká be-de, Pup-o m-Hyó.* ⁹ Un kaane a shooste rii-yo wan-Rwor un Ma-to Shir Irmiya rwore à unze, “Ye dek ká hwor-ye o-azorpa ye ur-kwooz un op [30], hwor-ye a oote w̄u un con-mo un hun-ne ye o-Isra à.

¹⁰ Ye oorū be-de un ko-yan-mà-to ut-tur un ká hwor-ye, b̄o Yawe zee à.”†

Biratus cikt Yeso us-cot

(Mark 15:2-5; Ruka 23:3-5; Yoha 18:33-38)

¹¹ Ka da-de, Yeso ro eso un her-o Biratus ko-Gwamna-wu un Roma-ne. Ko-Gwamna cituru wu, wu zee, “¿Wo wu ro ko-Gwomo-wu un Yahuda-ne?”

Yeso zeeru wu, “O rworog hond hond.”

¹² Amba b̄o Gwomo-ne ye un kon-se Shir un ye ro sek-ye ne pyapu wu à, wu zee ye rii á. ¹³ Biratus zeeru wu, “¿Wo hoge moor-to ut-ma to ye ro wo m-sakke á?” ¹⁴ Amba Yeso shas wu ko gom-ur gaan á, har ko-Gwamna bup o-nu.

Hun-ne zeeq a ho Yeso

(Mark 15:6-15; Ruka 23:13-25; Yoha 18:39—19:16)

¹⁵ To, un da-o un Biki-o m-Pas, ko-Gwamna weste un hosune un net ko-ya-ur-ba'as-wu a ka'e wan-gaan wu ye

* B̄or ur-kwooz us-ta'yoor:8 27:3-8 Hyen komo: Seng 1:18-19. † B̄or ur-kwooz us-ta'yoor:10 27:9-10 Hyen komo: Zeka 11:12-13; Irmí 19:1-13; Irmí 32:6-9.

cōnè à. ¹⁶ Kà hak-o, wu ken net-wu ro kon wu ye nape ko-yan-koob-de un hoge ut-ma ke'o, jin-de un wu Barabas. ¹⁷ Da-o Yahuda-ne morge ká sot-de un co-o hur-o Biratus à, Biratus cituru ye, “¿Wan wu nō cōnè um hosu nō? ¿Barabas wu kō Yeso wu a zee Kiristi à?” ¹⁸ (Biratus nepste remen ur-shoob o sek-ye ye un Yahuda-ne shipte Yeso.)

¹⁹ Ka da-de, Biratus ro tara be-de wu ro piish ut-ma à, ne'a un wu tomnuru a zee wu, “Yage ma-to un kà ko-yan-ba-ur-ba'as-wu temb, remen kà tet-mō um swoog ur-koob deen, bo-o un wu reeg me.”

²⁰ Amba Gwomo-ne ye un kon-se Shir un sek-ye ne swowuru hun-ne ye zee a ho'os Barabas, a ho Yeso. ²¹ Ko-Gwamna dooru ye m-cit, “¿Wan wu ne be-de un kà yoor-ye nō cōnè um hoosu nō?”

Ye zeeru, “Barabas!”

²² Biratus cituru ye, “¿To, re um he m-nom un Yeso ne wu a zee Kiristi à?”

Kap ye zeeru, “A kem wu!”

²³ Biratus zeeru, “¿Remen yane? ¿Yan rii-yo wu nome?”

Amba hun-ne dooru 'yons us-cor, ye m-zee, “A kem wu!”

²⁴ Biratus hyanuru yatt-yo wu he hoks m-nom á, komo hun-ne ro un ma-to ye 'yonste hun-ne ur-hur. Wu tomuru a ibinu wu m-ho. Wu sapturu kom-to un wu un her-o un hun-ne. Wu ro m-zee, “Me de, ho-m re ro n-me un re un ra-o un hyó-mō un kà ko-yan-ba-ur-ba'as-wu á. To kà ma-ut nō to.” †

²⁵ Hun-ne kap ye shasuru ye zee, “Ra-o un hyó-mō un wu o she'et un geks-ut te, un yakar te ne!”

† B̄or ur-kwooz us-ta'yoor:24 27:24 Hyen komo: Kara 21:6-9.

Matiyos B̄or ur-kwooz us-ta'yoor:26 113 Matiyos ba'as-de

²⁶ Ka da-o Biratus ho'osuru ye Barabas. Wu rwo'uru karma-ne ye nomse Yeso us-sorog, wu ya'asu ye Yeso, ye kemet wu.

*Karma-ne nomote Yeso ur-ar
(Mark 15:16-20; Yoha 19:2-3)*

²⁷ Karma-ne ye un ko-Gwamna heeturu Yeso n-me un hur-o un ko-Gwamna. Ye karaksuru karma-ne ye kusse à be-de un wu, ²⁸ Ye pormuru wu saw-to un wu. Ye cupuru wu o ken cop-o jaas-o o un gond-to un gwomo-ne. ²⁹ Ye nomuru gond-o un yokor-ye m-seeb, ye sawsu wu ur-hi. Ye bobsuru wu o-ko un kom-o ur-re. Ka da-de ye kwukturu un her-o un wu, ye ro wu un nome ur-ar. Ye m-zee, "Caari caari-ne, ko-Gwomo-wu un Yahuda-ne!" ³⁰ Ye copsuru wu m-ta. Ye goksuru ka ko-yo, ye wosuru wu un yo ur-hi. ³¹ Bo ye komoste wu nome ur-ar à, ye possuru wu ka cop-o jaas-o o, ye cupuru wu matuku-to un wu. Komo ka da-de ye ruuru un wu ne remen ye kemet wu.

*Karma-ne kamag Yeso n-te o-kan
(Mark 15:21-32; Ruka 23:26-43; Yoha 19:17-27)*

³² Ye ro m-neke n-cow, karma-ne gonturu wu ken net-wu bo-o o-Kireni wu, jin-de un wu Simon. Ye gaktu wu saw un ka kan-o Yeso o. ³³ Ye ruuru de ken be-de a m-zee o-Gorogota à, (de ro, Be-de un caar-o ur-hi). ³⁴ Ka da-de, karma-ne ya'asuru Yeso m-modi mosse un yo ken rii-yo ur-gaag yo ne remen wu suut, amba bo wu rekte à wu yagu m-swō. §

³⁵ Bo ye kemtu wu à, karma-ne nomuru o-gwambe remen gund-to un wu. Ye wonguru matuku-to un wu.*
³⁶ Ka da-de, ye she'eturu 'er-de un wu. ³⁷ Hohond-mo un hi-de un wu, a kamuru ko'ot-o un ma-to un ba'as-de un

§ B̄or ur-kwooz us-ta'yoor:34 27:34 Hyen komo: B̄ong 69:21. * B̄or ur-kwooz us-ta'yoor:35 27:35 Hyen komo: B̄ong 22:18.

wu. Unze, “Wu ka wu ro Yeso ko-Gwomo-wu un Yahuda-ne.”³⁸ Komo ye kamuru ye ken ya-ur-kwup ye nen yoor be-ur gaan un wu ne. Wan-gaan un re-de un wu, wan-gaan ur-kwanta.

³⁹ Hun-ne ye ro m-arag a, ye bopu reeb-to un wu. Ye ro un rekt ut-hi ur-ar.[†] ⁴⁰ Ye ro m-zee, “Wo wu he m-wurum un Pyo-o Shir, komo o me o un ho-ut tet. ¿Wo hoks? Gu hi un du, o kergune a gut! Urege wo Wa-wu Shir wu, kergune un ka kan-o a gut!”[‡]

⁴¹ Kaane komo Gwomo-ne ye un kon-se Shir, un yan-Yoos-de o-karamsa ne un ye ken sek-ye ne ye sengu wu nome ur-ar. Ye m-zee,⁴² “Wu guug ye ken ye, amba wu hoks hi un de un wu m-gu a! ¿Wu ro ko-Gwomo-wu un Isra-ne, wu wu? Yage wu kergunte n-ton un ka kan-o, ka da-o te he m-sher un ma-to un wu o-nip.⁴³ Wu shereg be-de Shir, komo wu zee, ‘Me wa-wu Shir wu.’ ” Yage Shir wu guut wu m-moka! Urege Shir ro m-hoge rerem-mo un wu.[§] ⁴⁴ Kaane ma ka ya-ur-kwup ye a kemtu ye be-ur gaan a, ye nomuru wu hun-ut jaas-to.

Mar-m Yeso

(Mark 15:33-41; Ruka 23:44-49; Yoha 19:28-30)

⁴⁵ Cin ho-ur ro ur-hi, comb-o hokkuru o-dak myet, har ha-mo un so un kwom-us tet-se m-rim.⁴⁶ So un kwom-us tet, Yeso dakuru cor deen. Wu zee, “Eroi, Eroi, ¿rama sabaktani?” Wata “Kwo Shir re, kwo Shir re, ¿remen yan o o jorutu me?”^{*}

⁴⁷ Ye ken ye be-de un ye ro kane eso eso a, bo ye hogute kaane a, ye zeeru, “Ka net-wu ro un eeg-us Erejawan-Rwor

[†] Bor ur-kwooz us-ta'yoor:39 27:39 Hyen komo: Bong 22:7; 109:25. [‡] Bor ur-kwooz us-ta'yoor:40 27:40 Hyen komo: Mati 26:61; Yoha 2:19. [§] Bor ur-kwooz us-ta'yoor:43 27:43 Hyen komo: Bong 22:8. ^{*} Bor ur-kwooz us-ta'yoor:46 27:46 Hyen komo: Bong 22:1.

un Ma-to Shir.”⁴⁸ Ba m-rem wan-gaan wu un ye argu o-
rek, wu haaru wu dekn̄u ur-poog. Wu musuru de n-me
un ho-mo o-zambo, wu tuuru o-ko. Wu tebburu Yeso wu
suut.[†] ⁴⁹ Amba ye ken ye zeeru, “Yagu no wu a gut, urege
Ereja a haan wu guut wu à.”

⁵⁰ Yeso dooru dak us-cor deen, ka da-o wu ho'osu hoog-
o un wu. ⁵¹ Un ka da-o, ka gund-o ro n-me un Pyo-o Shir
à yishuru be-ut yoor, cin n-ton haan-mo n-dak. Dak-o
nukturu, ta'ar-ut bu'uguru.[‡] ⁵² Saag-us teksuru, hun-ne
so-ye deen ye mare à ye inuru un hoog ne. Ye zurmunduru
un saag-se un ye. ⁵³ Rii Yeso inete ut-marimar, ye yaguru
us-saag, ye cowuru o-Urusharima,[§] hun-ne deen hyanuru
ye.

⁵⁴ Un ka da-o, caari-wu un ko-karma-wu un Roma-
ne, wu un ye ken karma-ne ye ro un 'er-ur Yeso à. Bo
ye hyente nukte-mo o-dak komo un rii-yo kore ne à, ye
hoguru o-gyer deen. Ye zeeru, “O-nip, wu ka Wà-wu Shir
wu!”

⁵⁵ Ye ken ne'a-ne ye ro kon komo deen ye donde Yeso
cin o-Gariri, ye nomote wu m-senge. Ye esnuru ur-hew ne
un gwot-o un rii-yo ro m-kor à. ⁵⁶ N-me un ye, Meri ro kon
wu a m-aag Magudarin à, un Meri ne (inu Yakubu ne un
Yusuhu), komo un ne'a Zebedi (inu Yakubu un Yohana).*

Duk Yeso

(Mark 15:42-47; Ruka 23:50-56; Yoha 19:38-42)

⁵⁷ Da-o rim-m nome à, wu ken ko-ya-o-kwum-wu, net-
wu bo-o o-Aramatiya, jin-de un wu Yusuhu, wu haanuru.
Wu ma ko-yan-dor Yeso wu. ⁵⁸ Wu haaru be-ur Biratus.

[†] B̄or ur-kwooz us-ta'yoor:48 27:48 Hyen komo: B̄ong 69:21. [‡] B̄or
ur-kwooz us-ta'yoor:51 27:51 Hyen komo: R̄wu 26:31-33. [§] B̄or
ur-kwooz us-ta'yoor:53 27:53 ut-Girik: B̄o-o ba m-Kukop. * B̄or ur-kwooz
us-ta'yoor:56 27:55-56 Hyen komo: Ruka 8:2-3.

Wu k̄onuru a ya'as wu u-ur Yeso. Biratus zeeru a ya'as wu.
59 Yusuhu dekuru u-ur Yeso, wu yereru un gund-o ur-bon.
60 Wu he'edburu de n-me un saag pu-o o ma un wu, o hun-
ne ro hinge wu un wur-o ut-ta'ar à. Wu birikuru caari-o
o-ta'ar. Wu hokuru ish-o un saag, wu arguru. 61 Meri
Magudarin, un Meri wan-gaan ne ye ro kane tara un her-
o un saag.

Yan-'er-de un saag

62 Gas-o un ish, ho-de un zonge-to un Biki-o m-Pas,
Gwomo-ne ye un kon-se Shir un Parisa-ne haaru, ye
hyenet Biratus. 63 Ye zeeru wu, “Hoog ru gos deen! Te
bakste rii-yo ka wan-raks un hun-ne wu zee cin da-o wu
ro un hoog ne à, unze so un ta-de un ho-ur atette-de, wua
ine ut-marimar.† 64 Remen kane, rwo a 'er ka saag-o m-
sok ne. Nom no kane har ha-mo un ho-ut tet, taase yan-
neke-mo un wu neke ye shes u-de un wu, ka da-de ye zeet
hun-ne wu un ine ut-marimar. Kane kore rwuk-mo ur-
kom moa jiish mo ur-takan m-yo.”

65 Biratus zeeru ye, “Daag no karma-ne, no neke no 'er
wu bo no he m-hoks à.” 66 Ye haaru, ye dapuru gen-mo ut-
gwomo un ta'ar-de un saag. Ye rwo'uru komo karma-ne
ye 'er ka saag-o.

B̄or ūr-kwooz ūs-eer

Ine-m Yeso ut-marimar

(Mark 16:1-8; Ruka 24:1-12; Yoha 20:1-10)

1 Ho-de ur-Wuwe de un Yahuda-ne aragte o ka, un ho-
de o-Rahadi n-sot n-sot, Meri wu o-Magudarin un Meri
wan-gaan ne, ye haaru, ye gut o-saag.

† B̄or ūr-kwooz ūs-ta'yoor:63 27:63 Hyen komo: Mati 16:21; 17:23; 20:19;
Mark 8:31; 9:31; 10:33-34; Ruka 9:22; 18:31-33.

² Ba un naas o-da, dak-o nukturu, remen wu ken wan-tom-wu Wan-Koyan wu kergunte zeen-mo n-Ton shir. Wu birikturu ta'ar-o a tigute o-saag à, wu she'eturu un o. ³ Co-o un wu ro us-myakt, matuku-to un wu komo ut-pus to puu untun ut-gwere. ⁴ Ya-ur-'er de un saag hoguru o-gyer deen. Wur-to un ye ro us-zap. Bo ye hyane wu à, ye heeru n-dak untun margan-ne.

⁵ Ka da-o wan-tom-wu Shir zeeru ne'a-ne, “No hoge o-gyer á, um nepste Yeso no o-hoob wu a kame à. ⁶ Wu ro kon kane á! Wu inite be-de un margan-ne bo wu rwore a kor à. Haan no gut be-de wur-o un wu ro'e à. ⁷ M-moka neke no hor-m-hor, no rure yan-neke-mo un wu unze, wu inute ut-marimar. Wu ro co no ha-mo o-Gariri, reeno no he wu m-hyan. Rii-yo um haanu no m-rure à, yo ka.”

⁸ Ka ne'a-ne ye yaguru ka saag-o hor-m-hor. Ye ro gyer-o o-gyer, mosse o-zak ne deen. Ye ro us-rek remen ye heet ye rurute yan-neke-m Yeso yo wan-tom-wu Shir zee à. ⁹ Komo bo ye ro m-neke à, Yeso un hi un de un wu go'onuru un ye ne. Wu zeeru ye, “Gwugwu-mo ur-hur be un no!” Ye hyoknuru yow yow un wu ne. Ye hamturu nase un wu. Ye kwukturu un co-o un wu, ye ya'aru wu m-sek. ¹⁰ Ka da-de, Yeso zeeru ye, “No hoge o-gyer á! Ha no rure or re ne. Ye neke dak-o o-Gariri, reeno ye he me m-hyan.”

Ma-to un yan-'er-de un saag

¹¹ Bo ka ne'a-ne ye ro ur-hew cow-mo o-bo à, ye ken ye be-de un ka yan-'er-de un saag, ye cowuru o-bo be-de un Gwomo-ne ye un kon-se Shir. Ye ruru ye kap o un rii-yo nome à. ¹² Da-o Gwomo-ne ye un kon-se Shir un sek-ye morge à, ye tooru ut-hun. Ye ya'asuru karma-ne hwor deen. ¹³ Ye zeeru karma-ne, “Zee no, ‘Yan-neke-m Yeso, ye ha'e m-tet, ye hiwe wur-o un wu da-o te ro m-rew à.’ ¹⁴ Urege ka ma-to woog un to-to un ko-Gwamna, tea nomo

Matiyos B̄or ur-kwooz us-eer:15118Matiyos B̄or ur-kwooz us-eer:20

wu ut-ma. Noa cuw swo ur-koob á.” ¹⁵ Karma-ne argu goks un hwor. Ye rworuru bo a zee ye rur à. Kà ma-to un karma-ne to wooru bo-to un Yahuda-ne kap. Har caane, Yahuda-ne ro to m-rwor.

*Senge-mo Yeso yakse
yan-neke-mo un wu à*

(Mark 16:14-18; Ruka 24:36-49; Yoha 20:19-23; Seng 1:6-8)

¹⁶ Ká yan-neke-m Yeso ye op o-gaan ye argu ha-mo o-Gariri. Ye haaru un haag-o Yeso zee ye he à.* ¹⁷ Da-o ye hyane Yeso à, ye kwukturu un rwun-se un ye, ye ya'aru wu m-sek, amba ye ken ye, ye dek unze Yeso wu á.

¹⁸ Yeso haaru yow yow. Wu ruru yan-neke-mo un wu, “o-Tato ya'astu me kap o un gwomo-to o-Ton shir, o-dak ne. ¹⁹ Remen kaane, neke no, no muut hun-ne ye un hono o-dak kap yan-neke-m re. No yo'os ye m-ho un jin-de o-Tato, un de un Wà ne, un de un Kukt-o Shir ne.† ²⁰ No yoose yan-dor pu'e, ye nom o-dorotte o un ma-ut re un kap o un rii-yo um rwo'u no à. Nap no yo ka. Me be-ur gaan un no ne ur-ho bi har un ta-de hono o-dak.”

* B̄or ur-kwooz us-eer:16 28:16 Hyen komo: Mati 26:32; Mark 14:28. † B̄or ur-kwooz us-eer:19 28:19 Hyen komo: Seng 1:8.

ut-Hun New Testament

Hun-Saare: ut-Hun New Testament New Testament

copyright © 2017 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Hun-Saare

Contributor: WBT Central Zone

© 2017 Wycliffe Bible Translators, Inc. in cooperation with the Ut-Hun Bible Translation Project All rights reserved. The New Testament in ut-Hun (Eastern Dukawa)

All rights reserved.

2020-11-17

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 14 Jun 2022 from source files dated 30 Nov 2021

4b40cd80-7cb8-5d3d-8563-557f030f99d7